

28/2014

Velkajärjestelylain tarkistaminen

Lausuntotiivistelmä

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

28/2014

Velkajärjestelylain tarkistaminen

Lausuntotiivistelmä

24.4.2014

Julkaisun nimi Velkajärjestelylain tarkistaminen
Lausuntotiivistelmä

Tekijä Anna Silventoinen

**Oikeusministeriön
julkaisu** 28/2014
Mietintöjä ja lausuntoja

OSKARI numero OM 16/41/2012 **HARE numero** OM038:00/2012

ISSN-L 1798-7105
ISSN (PDF) 1798-7105
ISBN (PDF) 978-952-259-375-7

URN URN:ISBN:978-952-259-375-7
Pysyvä osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-375-7>

**Asia- ja avain-
sanat** maksukyvyttömyys, velkajärjestely, talous- ja velkaneuvonta

Tiivistelmä Oikeusministeriö asetti 6 päivänä marraskuuta 2012 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotukset yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain uudistamiseksi sekä tarvittavat muutokset muihin lakeihin. Työryhmä luovutti mietintönsä 21 päivänä marraskuuta 2013 (Velkajärjestelylain tarkistaminen, mietintöjä ja lausuntoja 59/2013).

Hallituksen esityksen muotoon laaditussa mietinnössä ehdotetaan tarkistettavaksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annettua lakia. Merkittävimmät muutokset liittyvät velkajärjestelyn käytön lisäämiseen ja menettelyn yksinkertaistamiseen.

Oikeusministeriö pyysi ehdotuksesta lausunnon 59 eri viranomaiselta, järjestöltä ja asiantuntijalta. Lisäksi korkeimmalle oikeudelle varattiin tilaisuus antaa lausunto. Lausuntoja saapui 56 kappaletta. Tässä lausuntotiivistelmässä selostetaan työryhmän mietinnöstä annettuja lausuntoja.

Lausuntopalaute oli pääosin myönteistä, mutta eräiden yksittäisten kysymysten osalta jakaantunutta.

24.4.2014

Publikationens titel	Revidering av lagen om skuldsanering Remissammandrag		
Författare	Anna Silventoinen		
Justitieministeriets publikation	28/2014 Betänkanden och utlåtanden		
OSKARI nummer	JM 16/41/2012	HARE nummer	JM038:00/2012
ISSN-L	1798-7105		
ISSN (PDF)	1798-7105		
ISBN (PDF)	978-952-259-375-7		
URN	URN:ISBN:978-952-259-375-7		
Permanent adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-375-7		
Sak- och nyckelord	insolvens, skuldsanering, ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning		
Referat	<p>Justitieministeriet tillsatte den 6 november 2012 en arbetsgrupp som hade till uppgift att utarbeta förslag till revidering av lagen om skuldsanering för privatpersoner samt bereda de ändringar som behövs i andra lagar. Arbetsgruppen har lämnat sitt betänkande den 21 november 2013 (Betänkanden och utlåtanden 59/2013).</p> <p>I betänkandet som har formen av en regeringsproposition föreslås att lagen om skuldsanering för privatpersoner revideras. De mest betydande ändringarna syftar till att öka användningen av skuldsanering och förenkla skuldsaneringsförfarandet.</p> <p>Justitieministeriet begärde ett utlåtande om förslaget av 59 olika myndigheter, organisationer och sakkunniga. Dessutom gavs högsta domstolen tillfälle att ge ett yttrande. Antalet inkomna utlåtanden uppgick till 56. I detta sammandrag redogörs för de utlåtanden som avgivits om arbetsgruppens betänkande.</p> <p>Remissvaren var övervägande positiva. I vissa enskilda ärenden hade remissinstanserna dock delade meningar.</p>		

SISÄLLYS

1	Johdanto	10
1.1	Yleistä	10
1.2	Lausuntopyyntö	11
2	Yleinen suhtautuminen mietintöön	14
2.1	Yhteenveto	14
2.2	Laillisuusvalvojat	15
2.3	Tuomioistuimet	16
2.4	Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset	17
2.5	Velkaneuvontatoimistot	19
2.6	Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat	20
3	Yksityiskohtainen palaute	24
3.1	Velkajärjestelyn estyminen väliaikaisesta syystä	24
3.1.1	Yhteenveto	24
3.1.2	Laillisuusvalvojat	24
3.1.3	Tuomioistuimet	24
3.1.4	Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset	25
3.1.5	Velkaneuvontatoimistot	26
3.1.6	Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat	27
3.2	Muut velkajärjestelyn edellytykset ja esteet	29
3.2.1	Yhteenveto	29
3.2.2	Tuomioistuimet	29
3.2.3	Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset	31
3.2.4	Velkaneuvontatoimistot	32
3.2.5	Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat	33
3.3	Asunnon säilyttäminen	35
3.3.1	Yhteenveto	35
3.3.2	Tuomioistuimet	35
3.3.3	Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset	36
3.3.4	Velkaneuvontatoimistot	36

3.3.5	Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat	36
3.4	Menettelyn yksinkertaistaminen	38
3.4.1	Yhteenveto	38
3.4.2	Laillisuusvalvojat	38
3.4.3	Tuomioistuimet	38
3.4.4	Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset	40
3.4.5	Velkaneuvontatoimistot	41
3.4.6	Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat	43
3.5	Lisäsuoritusjärjestelmä	47
3.5.1	Yhteenveto	47
3.5.2	Laillisuusvalvojat	48
3.5.3	Tuomioistuimet	48
3.5.4	Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset	49
3.5.5	Velkaneuvontatoimistot	49
3.5.6	Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat	50
3.6	Maksujen lykkääminen ja maksuohjelman noudattaminen	51
3.6.1	Yhteenveto	51
3.6.2	Tuomioistuimet	52
3.6.3	Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset	52
3.6.4	Velkaneuvontatoimistot	52
3.6.5	Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat	53
3.7	Yksityiset elinkeinon- ja ammatinharjoittajat	53
3.7.1	Yhteenveto	53
3.7.2	Laillisuusvalvojat	54
3.7.3	Tuomioistuimet	54
3.7.4	Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset	56
3.7.5	Velkaneuvontatoimistot	58
3.7.6	Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat	60
3.8	Ehdotusten vaikutukset ja resurssikysymykset	63
3.8.1	Yhteenveto	63
3.8.2	Laillisuusvalvojat	63
3.8.3	Tuomioistuimet	64

3.8.4	Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset _____	65
3.8.5	Velkaneuvontatoimistot _____	67
3.8.6	Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat _____	68
3.9	Muita lausunnoissa esille nousseita huomioita _____	70
3.9.1	Tuomioistuimet _____	70
3.9.2	Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset _____	71
3.9.3	Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat _____	72

1 Johdanto

1.1 Yleistä

Oikeusministeriö asetti 6 päivänä marraskuuta 2012 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotukset yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain uudistamiseksi sekä tarvittavat muutokset muihin lakeihin. Työryhmän tehtävänä oli velkajärjestelyn uudistamistyöryhmän 8.3.2011 antaman mietinnön (Velkajärjestelyn uudistaminen, Mietintöjä ja lausuntoja 11/2011) ja siihen saadun lausuntopalautteen pohjalta laatia ehdotus yksityishenkilön velkajärjestelyn uudistamiseksi siltä osin kuin kyseisen mietinnön ehdotukset ovat toteuttamiskelpoisia ilman maksuohjelman niin sanottua reaaliaikaisuutta ja ulosottovalvontaa, ja joiden toteuttaminen on tarpeellista.

Työryhmän oli kiinnitettävä huomiota siihen, miten velallisia voitaisiin kannustaa maksuohjelman aikaiseen tulonhankintaan ja miten velallisille voitaisiin nykyistä paremmin turvata velaton uusi alku. Työryhmän tuli selvittää, miten yrittäjien asemaa velkajärjestelyssä voitaisiin parantaa nimenomaan yrittäjyyteen liittyvin ratkaisuin maksuohjelman keston puuttumatta. Työryhmän tehtävänä oli selvittää, voidaanko nykyistä velkajärjestelymenettelyä yksinkertaistaa ja lisäsuoritusjärjestelmän velallisille aiheuttamia ongelmia vähentää. Vielä työryhmän tuli selvittää velallisen omistusasunnon säilyttämistä koskevien säännösten toimivuus ja ehdottaa tarvittaessa niiden uudistamista.

Työryhmän toimikausi asetettiin päättymään 30 päivänä kesäkuuta 2013. Oikeusministeriö jatkoi 22 päivänä toukokuuta 2013 tekemällään päätöksellä työryhmän määräaikaa 30 päivään marraskuuta 2013 saakka. Työryhmä luovutti mietintönsä 21 päivänä marraskuuta 2013 (Velkajärjestelylain tarkistaminen, mietintöjä ja lausuntoja 59/2013). Työryhmän mietintöön on liitetty Finanssialan Keskusliiton Pasi Rasilaisen lausuma.

Työryhmän esityksessä ehdotetaan yksityishenkilön velkajärjestelystä annettua lakia muutettavaksi niin, että yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien taloudellisen kokonaistilanteen korjaaminen olisi mahdollista velkajärjestelyssä. Lakiin otettaisiin edellytykset siitä, milloin yksityisvelkojen lisäksi elinkeinotoiminnan velkojen järjestäminen olisi velkajärjestelyssä mahdollista. Velkajärjestelyn aloittamisen oikeusvaikutuksia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että ne soveltuvat elinkeinotoimintaa harjoittaviin velallisiin. Lakiin ehdotetaan otettavaksi tarkemmat säännökset velkajärjestelyn suhteesta konkurssiin.

Velkajärjestelyn edellytyksiä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi niin, että työttömien ja erityisesti työttömien nuorten pääsyä velkajärjestelyyn nopeutettaisiin. Velkajärjestelyn esteperusteita muutettaisiin siten, että velkaantumisen moitittavuutta arvioitaessa kiinnitettäisiin huomiota velallisen toiminnan lisäksi luotonantajan toimintaan. Lisäsuoritusvelvollisuuden aiheuttavan tulon lisäyksen alarajaa ehdotetaan korotettavaksi ja lisäsuoritusvelvollisuuden täyttämisaikankohda siirrettäväksi verotuksen val-

mistumisen jälkeiseen aikaan. Velallisen oikeutta vapaakuukausien pitämiseen lisättäisiin silloin, kun maksuohjelman kesto on yli kolme vuotta. Asunnon säilyttämistä koskevaa säännöstä muutettaisiin tavallisten velkojen vähimmäiskertymän laskentatavan osalta.

Menettelyä ehdotetaan yksinkertaistettavaksi siten, että velan määrä maksuohjelmassa määräytyisi pääsääntöisesti jo velkajärjestelyhakemuksessa käytetyn saldopäivän mukaan. Tiedoksiannot toimitettaisiin pääsääntöisesti sähköpostitse. Lakiin ehdotetaan otettavaksi tarkemmat säännökset menettelystä silloin, kun maksuohjelmaehdotus toimitetaan tuomioistuimelle hakemuksen liitteenä. Lakiin otettaisiin säännökset maksuohjelman vahvistamisesta yksinkertaistetussa menettelyssä velkojien enemmistön suostumuksella.

Talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain 1 §:ää muutettaisiin siten, että talous- ja velkaneuvonnassa avustettaisiin yksityisiä elinkeinon- ja ammatinharjoittajia myös heidän elinkeinotoimintaan liittyvien velkojensa osalta.

1.2 Lausuntopyyntö

Oikeusministeriö pyysi 29 päivänä marraskuuta 2013 päivätyllä lausuntopyyntöllä 59 taholta lausuntoa työryhmän mietinnöstä. Lausunnoille varattu aika päättyi 31 päivänä tammikuuta 2014. Lausuntoja saapui 56 kappaletta. Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta (lausunnon antaneet merkitty tähdellä):

Oikeusministeriö / oikeushallinto-osasto*
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö*
Työ- ja elinkeinoministeriö*
Valtiovarainministeriö*

Eduskunnan oikeusasiamies*
Valtioneuvoston oikeuskansleri*

Helsingin hovioikeus*
Itä-Suomen hovioikeus*
Turun hovioikeus*
Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus*
Helsingin kärjäoikeus*
Oulun kärjäoikeus*
Pohjois-Karjalan kärjäoikeus*
Vantaan kärjäoikeus*
Varsinais-Suomen kärjäoikeus*

Kansaneläkelaitos*
Kilpailu- ja kuluttajavirasto*
Kirkkohallitus – Diakonia- ja yhteiskuntatyö*

Konkurssiasiamies*
Valtiokonttori*
Verohallinto*
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos*
Finnvera Oyj*
Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus*

Espoon kaupungin talous- ja velkaneuvonta*
Helsingin kaupungin talous- ja velkaneuvonta*
Jyväskylän kaupungin talous- ja velkaneuvonta*
Kuopion kaupungin talous- ja velkaneuvonta*
Lahden kaupungin talous- ja velkaneuvonta*
Turun kaupungin talous- ja velkaneuvonta*
Vantaan kaupungin talous- ja velkaneuvonta*
Takuu-Säätiö*
Velkaneuvonta ry*

Akava ry
Elinkeinoelämän keskusliitto EK*
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y.*
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK*
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

Finanssialan Keskusliitto ry*
Katakombista Elämään Kansanliike r.y.*
Keskuskauppakamari
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry*
Luottomiehet – Kreditmännen r.y.*
Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos*
PKT-säätiö
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry*
Suomen Asianajajaliitto*
Suomen Asiakastieto Oy*
Suomen Kuntaliitto*
Suomen Lakimiesliitto ry*
Suomen Mielenterveysseura
Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry
Suomen Yrittäjät ry*
Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC*
Yrityssaneerausyhdistys ry.*

Julkiset oikeusavustajat ry
Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry*
Suomen tuomariliitto ry*

professori Tuula Linna*

Korkeimmalle oikeudelle varattiin tilaisuus antaa lausunto. Korkein oikeus ilmoitti, että se ei anna asiassa lausuntoa.

Lisäksi seuraavat tahot toimittivat lausunnon:

Asianajotoimisto Aurejärvi Oy ym.
Kriminaalihuollon tukisäätiö
Lakiasianpalvelu Yli-Sarja
Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry

2 Yleinen suhtautuminen mietintöön

2.1 Yhteenveto

Lausunnoissa katsotaan yleisesti, että velkajärjestelylain uudistamiselle on tarvetta. Lausunnonantajat suhtautuvat pääosin myönteisesti nuorten ja työttömien velkajärjestelyyn pääsyn helpottamisen tavoitteeseen. Nuorten syrjäytymisen ehkäisemistä pidetään tärkeänä. Lausunnonantajien mielipiteet kuitenkin jakautuvat kiinteiden ikä- ja aikarajojen asettamisesta velkajärjestelyn pääsyn edellytykseksi. Osa pitää kiinteitä rajoja hyvänä, kun taas osan mielestä rajat ovat liian kategorisia ja tulkinnanvaraisia. Useat lausunnonantajat ovat huolissaan siitä, että nuorille asetettu erillinen lyhyempi aikaraja passivoisi nuoria.

Palaute ehdotetuista muutoksista velkajärjestelyn edellytyksiin ja esteisiin on hajaantunut, sillä lausunnonantajat esittävät moninaisia yksityiskohtaisia huomautuksia. Osa lausunnonantajista pitää hyvänä ja havainnollisena ehdotusta korvata 10 §:n 7 kohdassa ilmaisu ”ilmeisen kevytmielinen velkaantuminen” ilmaisulla ”piittaamaton ja vastuuton velkaantuminen”, mutta osa lausunnonantajista katsoo, että nykyisin pohjalta muodostettu oikeuskäytäntö menettäisi merkityksensä ja kestäisi vuosia ennen kuin uuden lain soveltamiskäytäntö muotoutuisi. Yleisesti ottaen lausunnoissa pidetään myönteisenä sitä, että esteperusteissa kiinnitettäisiin huomiota velkojan toimintaan luotonannossa, mutta useat lausunnonantajat esittävät huolensa näyttöongelmista velkojan toiminnan arvioinnissa. Suuri osa lausunnonantajista pitää kannattavana, että lakisääteisten velvollisuuksien olennainen laiminlyönti elinkeinotoiminnassa muodostaisi 10 §:n 3 kohdassa esteperusteen vain silloin, kun se ei johdu maksukyvyttömyydestä.

Useat lausunnonantajat pitävät perusteltuna ja velallistenkin kannalta kohtuullisena ehdotusta siitä, että tavallisten velkojen vähimmäiskertymään laskettaisiin asumissuojajuoksen lisäksi se kertymä, jonka viisi vuotta kestävä maksuohjelma tuottaisi tavallisille velkojille, jos velallisen asumiskustannukset arvioidaan sen mukaan, että hänen ja hänen perheensä asuminen järjestetään edullisimman saatavilla olevan vaihtoehdon mukaan. Pieni osa lausunnonantajista kuitenkin vastustaa ehdotettua muutosta, ja jotkut olisivat toivoneet laajempaa asunnon suojaa koskevien säännösten tarkastelua. Monet pitävät hyvänä yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien omistusasumisen suojan paranemista.

Lausunnonantajat pitävät menettelyn yksinkertaistamista yleisesti kannatettavana, ja useat menettelyä koskevat muutosehdotukset saavat myönteistä palautetta. Useat lausunnonantajat mainitsevat pitävänsä hyvänä yksinkertaistetun menettelyn käyttöönottoa maksuohjelman vahvistamisen yhteydessä ja sähköpostin käytön lisäämistä tiedoksiantoissa. Selvittäjien käytön rajoittamisen osalta lausuntopalaute on jakaantunutta.

Lausuntopalautteessa ollaan yleisesti hyvin huolissaan talous- ja velkaneuvonnan saata-
vuudesta ja resurssien riittävydestä uusien tehtävien hoitamiseen. Osa huomauttaa, että
selvittäjien käytön vähentämisestä aiheutuisi myös käräjäoikeuksille lisätyötä.

Lausuntopalautteessa pidetään yleisesti positiivisena velallisen tulonhankintaan kannus-
tavia elementtejä ja työmäärän vähentämistä lisäsuoritusjärjestelmän osalta. Ehdotus
siitä, että lisäsuoritusvelvollisuutta ei vahvistettaisi kaikille velallisille, jakaa mielipitei-
tä. Monet pitävät ehdotusta hyvänä erityisesti menettelyn yksinkertaistumisen ja työ-
määrän vähentymisen ansiosta, kun taas osan mielestä ehdotus on epäselvä ja ongelmal-
linen velallisten yhdenvertaisuuden kannalta. Lisäsuoritusvelvollisuuden syntymisen
rajan nostamiseen suhtaudutaan lausuntopalautteessa myönteisesti. Osa lausunnonanta-
jista katsoo, että rajaa voisi nostaa korkeammalle kuin työryhmän ehdottamaan 1.500
euroon. Ehdotusta, jonka mukaan velallisen oikeutta lykätä kullekin velkojalle tulevan
maksun suorittamista maksuohjelman keston aikana pidennettäisiin silloin, kun mak-
suohjelman kesto tavallisten velkojen osalta on yli kolme vuotta, pidetään lausuntopa-
lautteessa pääosin kannatettavana. Ehdotus, joka koskee saatavan määrän laskemista
saldopäivän mukaan, jakaa mielipiteitä.

Lausunnonantajat pitävät hyvin kannatettavana yksityisten elinkeinon- ja ammatinhar-
joittajien tuomista yksityishenkilön velkajärjestelyn piiriin. Uudistusten katsotaan pa-
rantavan merkittävästi yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien asemaa. Monet
lausunnonantajat pitävät tärkeinä velkajärjestelyyn pääsulle ehdotettuja edellytyksiä
elinkeinotoiminnan pienimuotoisuudesta ja velallisen kyvystä maksaa menettelyn alka-
misen jälkeen syntyvät elinkeinotoimintaan liittyvät velkansa toiminnasta saatavilla tu-
loilla sitä mukaa kun ne erääntyvät. Useat lausunnonantajat ovat kuitenkin erittäin huol-
lissaan talous- ja velkaneuvonnan resurssien riittävydestä, mikäli ehdotetut uudistukset
toteutuvat. Useat pitävät työryhmän arvioita uudistusten lisäämästä työmäärästä alimi-
toitettuna. Monet lausunnonantajat vaativat, että talous- ja velkaneuvonnan resursseja
lisätään, ja että talous- ja velkaneuvoja koulutetaan riittävästi, mikäli ehdotetut uudis-
tukset toteutetaan.

2.2 Laillisuusvalvojat

Eduskunnan oikeusasiamies pitää tärkeänä, että talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen
toteutetaan siten, että sillä on tosiasiallisesti mahdollisuus suoriutua uusista ja entistä
vaativimmista tehtävistä kohtuullisessa ajassa ja siten, että yhdenvertaisuus palvelujen
saannissa toteutuu. Oikeusasiamiehen mukaan lisäharkintaa kaipaa lisäsuoritusvelvolli-
suuden sääntely ja se, miten nuoren velallisen väliaikaisen velkajärjestelyn esteen varsin
alhaisen aikarajan vastapainoksi esitykseen voitaisiin liittää ylivelkaantumisen jatkumi-
sen estäviä ja työllistymiseen kannustavia elementtejä.

Valtioneuvoston oikeuskansleri on ilmoittanut, että sillä ei ole lausuttavaa mietinnöstä.

2.3 Tuomioistuimet

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus toteaa, että laajassa ja yksityiskohtaisessa mietinnössä on onnistuneesti pyritty poistamaan nykyisessä velkajärjestelylaissa ilmenneitä puutteita ja ongelmia sekä yksinkertaistamaan velkajärjestelyasioiden käsittelyä tuomioistuimissa. Se kannattaa suurta osaa muutoksista ja esittää ehdotuksia muun muassa esteperusteisiin ja menettelyyn liittyen.

Helsingin hovioikeus katsoo, että ehdotettujen muutosten johdosta velkajärjestelyä koskeva sääntely tulisi entistä monimutkaisemmaksi ja järjestelmä vaikeammin hallittavaksi. Yleisesti ottaen se pitää kyseenalaisena, onko yrityssaneerauslain sääntelyä syytä ulottaa ehdotetulla tavalla myös velkajärjestelylakiin. Se esittää näkökohtia, jotka puoltavat sitä, että elinkeinon- ja ammatinharjoittajia koskevasta ns. kevennetystä saneerausmenettelystä säädettäisiin velkajärjestelylain sijasta yrityssaneerauslaissa. Hovioikeus pitää useiden ehdotettujen muutosten käytännön merkitystä varsin vähäisenä. Ehdotuksessa olisi hovioikeuden mukaan tullut harkita sitä, voitaisiinko lisäsuoritusvelvollisuutta vähentää ehdotettua laajemmin.

Helsingin käräjäoikeus pitää ehdotukseen sisällytettyjä menettelysäännöksiä pääosin onnistuneina, mikäli selvittäjän käyttöä ei tarpeettomasti rajoiteta. Käräjäoikeuden tulisi jatkossakin voida harkintansa mukaan tarvittaessa määrätä selvittäjä niissä tilanteissa, joissa maksuohjelmaehdotus muodostuu velkojien lausumien perusteella riitaiseksi. Helsingin käräjäoikeus huomauttaa, että talous- ja velkaneuvonnassa virkamiehet toimivat velallisen avustajina laatiessaan hakemuksen, kuullessaan velkojia ja laatiessaan maksuohjelmaehdotuksen. Vaikka he ovat puolueettomia, on tärkeää, että menettely myös näyttää puolueettomalta.

Itä-Suomen hovioikeus on ilmoittanut, että sillä ei ole huomautettavaa mietinnöstä.

Oulun käräjäoikeus kiinnittää huomiota puutteisiin esityksen yleisperusteluissa. Se huomauttaa, että esityksessä ei esimerkiksi ole analysoitu sitä, kuinka paljon HJ-asioiden käsittelyyn tällä hetkellä käytetään käräjätuomari- ja notaarityövuosia ja mikä vaikutus esitetyillä muutoksilla on tämän resurssin käyttöön. Ehdotetun 52 a §:n velkojien kuulemisen osalta se toteaa, että järjestelmän käyttöönotosta ei voi seurata muuta kuin että selvittäjän palkkioista laskennallisesti säästetään ja samalla käräjäoikeudet pakotetaan jälleen kohdentamaan lisää henkilöstöresurssia velkajärjestelyasioiden käsittelemiseen. Oulun käräjäoikeus katsoo, että esitettyjen säännösten käytännön vaikutuksista yrittäjien tilanteeseen ei seuranne merkittävää muutosta nykytilaan nähden.

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus pitää työryhmän esitystä pääosin hyväksyttävänä ja toteuttamiskelpoisena. Selvittäjä-instituutiota tulisi voida käyttää jatkossakin entiseen tapaan. Vaihtoehto, jonka mukaan talous- ja velkaneuvoja laatii hakemuksen liitteeksi myös maksuohjelmaehdotuksen, on ongelmallinen sen osalta, että velkaneuvoja toimii velallisen avustajana, jolloin hänen puolueettomuutensa voidaan kyseenalaistaa.

Turun hovioikeus pitää esitykselle asetettuja tavoitteita oikeasuuntaisina ja kannatettavina. Se pitää tavoitteiden saavuttamista edesauttavia muutoksia myös lähtökohdiltaan perusteltuina. Nyt annettu mietintö on useassa suhteessa edeltäjänsä toteuttamiskelpoisempi, eikä se sisällä hovioikeuden mielestä merkittäviä epäkohtia. Turun hovioikeus pitää tärkeänä, että elinkeinotoimintaa harjoittavaa velallista koskevat erityissäännökset toteuttaisivat esityksen tarkoitusta velkajärjestelyn mahdollistamisesta nimenomaan tilanteissa, joissa elinkeinotoiminta on kannattavaa ja siis jatkamiskelpoista. Hovioikeus kiinnittää huomiota siihen, että säännösten tulee olla tavoitteeseensa nähden helposti sovellettavissa, ja ehdottaa joitakin selvennyksiä ehdotuksiin.

Vantaan käräjäoikeus pitää työryhmän ehdotuksia kannatettavina ja perusteltuina. Se kiinnittää huomiota lähinnä resurssien riittävyyteen ja esteperusteiden soveltamiseen.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus pitää uudistuksen yleisiä tavoitteita kannatettavina. Se kannattaa muutoksia pääpiirteittäin, mutta esittää huomioita. Käräjäoikeus pitää velkajärjestelylain mukaista menettelyä yrityssaneerausta sopivampana menettelynä pienyritysten taloudellisen kokonaistilanteen korjaamiseksi. Se pitää pääosaa menettelyyn liittyvistä muutosehdotuksista kannatettavina. Käräjäoikeus huomauttaa, että käräjäoikeuksiin ja velkaneuvontapalveluihin tulee suunnata riittävästi resursseja.

2.4 Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset

Finnvera Oyj pitää esityksen tavoitteita ja mietinnössä esitettyjä muutosehdotuksia onnistuneina. Se kannattaa yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien velkajärjestelyyn pääsyä, ja esittää lausunnossaan aiheeseen liittyviä huomiota. Finnveran mielestä velallisen myötävaikutusvelvollisuutta koskevassa VJL 7 §:ssä tulisi tähdentää, että elinkeinon- tai ammatinharjoittajan osalta myötävaikutusvelvollisuus tarkoittaa myös elinkeinotoiminnan kulurakenteeseen puuttumista ja mahdollisimman hyvään tulokseen pyrkimistä. Myös selvittäjällä tulisi olla jonkinlainen puuttumismahdollisuus velallisen yritystoiminnan sisältöön.

Kela pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuina. Erityisen kannatettavaa on yksityisen elinkeinon- tai ammatinharjoittajan mahdollisuus saada elinkeinotoiminnasta syntyneet velat velkajärjestelyn piiriin sekä pyrkimys yksinkertaistaa menettelyä. Lisäksi muutokset tavallisten velkojen vähimmäiskertymän laskentatapaan asunnon säilyttämistilanteissa ovat kannatettavia. Kela pitää velkajärjestelymenettelyn yksinkertaistamista kannattavana.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto puoltaa esitykseen liittyviä velallisen asemaa parantavia ja menettelyä tehostavia parannusehdotuksia. KKV:n huolena on, että mietinnössä esitetyt monet kannatettavat ja hyvät tavoitteet eivät toteudu neuvonnan organisoinnin ja puutteellisten resurssien vuoksi. Yhdenvertaisten neuvontapalveluiden turvaamiseksi KKV esittää, että talous- ja velkaneuvonnan valtiollistamishanketta ryhdytään toteuttamaan. Lisäksi talous- ja velkaneuvonnan työtä tukevan sähköisen asiointijärjestelmän kehittäminen tulee konkretisoida asian jatkovalmistelussa.

Konkurssiasiamies kiinnittää lausunnossaan huomiota pääosin ehdotuksiin yksityisen elinkeinon- ja ammatinharjoittajan yritysvelkojen järjestelystä ja yrittäjävelallisten avustamisesta. Ehdotusta ylivelkaantuneiden yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien pääsystä velkajärjestelyyn voidaan konkurssiasiamiehen mielestä pitää tavoitteisiin nähden melko onnistuneena. Konkurssiasiamies ehdottaa selvennyksiä edellytyksiin yksityisen elinkeinon- ja ammatinharjoittajan velkajärjestelyyn pääsulle. Konkursiasiamies katsoo, että jos ehdotus toteutuu, olisi tärkeää seurata tarkasti menettelyjen toimivuutta ja sitä, kohdistuuko velkajärjestelyselvittäjien toimintaan valvontatarpeita.

Oikeusministeriön oikeushallinto-osasto pitää kannatettavana työryhmän tavoitetta, jonka mukaan velkajärjestelymenettelyä tuomioistuimessa tulisi yksinkertaistaa ja siirtyä pääsääntöisesti sähköpostitse tapahtuviin tiedoksiantoihin. Oikeushallinto-osasto toteaa, että samanaikaiset EU:n insolvenssilainsäädäntöä koskevat aloitteet monimutkaistavat velkajärjestelylain muutosvalmistelua ja ehdottaa, että esityksessä voitaisiin helpottaa lukijan mahdollisuuksia ymmärtää monitasoista säädösjärjestelmää. Se kehottaa päivittämään osioita sitä mukaa kun EU -säännösten valmistelu edistyy.

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen mielestä ehdotuksessa on mielekkäitä uudistuksia. Laitos painottaa, että velkajärjestelyn kohdentaminen mielekkäällä tavalla edellyttäisi tarkempaa tietopohjaa alle 25-vuotiaiden elinoloista. Laitos toteaa, että ehdotuksessa ei ole otettu huomioon velkojen merkitystä opiskelijan näkökulmasta tavoin, jotka olisivat ehdotuksen kannalta kuitenkin mielekkäitä. Laitos huomauttaa, että epäselväksi jää, onko oikeustilaa tarkoitus muuttaa ehdotuksella korvata aiempi, ilmeisen kevytmielistä velkaantumista koskeva lainkohta, uudella säännöksellä.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää esitettyjä uudistuksia kannatettavina ja tarpeellisina. Se kiinnittää huomiota talous- ja velkaneuvonnan ruuhkiin. Ministeriö arvioi, ettei resurssien lisääminen yrittäjien ja nuorten velkajärjestelyyn vähennä talous- ja velkaneuvontatoiminnan keskeistä ongelmaa, koko asiakaskunnan ongelmia kärjistäviä pitkiä odotusaikoja ja ammattitaitoisen neuvonnan riittämättömyyttä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos pitää ehdotettuja muutoksia oikeansuuntaisina ja toivoo, että uusittava laki alentaa kynnystä vapaaehtoisten sovintoratkaisujen lisäämiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriön huomio kiinnittyy eniten esitettyjen ehdotusten toteuttamiseen liittyviin käytännön kysymyksiin. Se huomauttaa, että Talousapu ei kykene tämänhetkisten resurssien puitteissa lisäämään palvelujaan merkittävästi. Se kiinnittää huomiota myös talous- ja velkaneuvonnan lisäresurssien tarpeeseen. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää ehdotusten välttämättömänä edellytyksenä talous- ja velkaneuvonnan siirtämistä oikeusministeriön hallinnonalalle samassa yhteydessä.

Valtiokonttori huomauttaa, että henkilömäärän lisäystä velkajärjestelytehtäviin talous- ja velkaneuvonnassa varmasti tarvitaan. Valtiokonttori toteaa, että mikäli huolellisenkin luotonantajan riski saatavansa osittaiseen menettämiseen kasvaa, saattavat luotonannon kriteerit kiristyä, jolloin joidenkin asiakasryhmien osalta lainarahoituksen saatavuus voi vaikeutua tai joidenkin asiakasryhmien rahoituskustannukset voivat kohota.

Valtiovarainministeriö kannattaa velkajärjestelyn tuomioistuinkäsittelyn tehokkuutta lisääviä säännösmuutoksia. Lisäksi se pitää mahdollisena velkajärjestelyn käytön laajentamista yrittäjävelallisiin sekä muita työryhmän uudisehdotuksia edellyttäen, että uudistus tällöinkin vähentää valtion menoja työryhmän nyt arvioimalla tavalla. Ministeriö huomauttaa, että luotonantajan vastuun toteuttamiseksi ei ole annettu välineitä, joilla luotonantaja voisi tarkistaa luotonhakijan velkaantumisasetta.

Verohallinto suhtautuu kriittisesti siihen, että velkajärjestelymahdollisuus laajennettaisiin toimivan yrityksen velkoihin. Sen mukaan olisi johdonmukaista säätää velkajärjestelyyn kuuluvan velan määrittelystä ja hakemuksen vireille tulon ja menettelyn aloittamisen välisenä aikana syntyneiden velvoitteiden maksamisesta samalla tavalla kuin yrityssaneerauslaissa. Verohallinto pitää perusteltuina 9 a §:ään esitettyjä muutoksia, mutta huomauttaa säännöksen sanamuodon tulkinnanvaraisuudesta. Verohallinto vastustaa ehdotettua 10 §:n 3 kohdan muutosta. Lisäsuoritusten osalta se olisi pitänyt reaaliaikaisen maksuohjelman mallia parempana kuin nyt ehdotettua.

2.5 Velkaneuvontatoimistot

Espoon kaupunki esittää lukuisia huomautuksia työryhmän ehdotuksiin. Sen mukaan menettelykysymykset kaipaavat vielä täsmentämistä. Espoon kaupunki katsoo, että työryhmän esitys asettaisi eri velallisryhmiä eriarvoiseen asemaan. Espoon kaupunki huomauttaa talous- ja velkaneuvonnan rooliristiriidoista työryhmän raportissa. Espoon kaupunki on vakavasti huolissaan talous- ja velkaneuvonnan resursseista ja työn sisällön kehittymisestä aikakauden haasteiden mukaisesti. Se katsoo, että lain vahvistaminen edellyttäisi merkittäviä resurssilisäyksiä.

Helsingin kaupunki pitää muutosehdotuksia sinällään kannatettavina. Osa muutosehdotuksista saattaa aiheettomasti velalliset eriarvoiseen asemaan. Helsingin kaupunki pitää sinällään hyvänä, että pienimuotoista yritystoimintaa harjoittavat henkilöt sisällytetään velkajärjestelyn piiriin, mutta katsoo, että esitys vaatii vielä täsmennyksiä eikä ole valmis sellaisenaan otettavaksi käyttöön. Helsingin kaupunki huomauttaa resurssitarpeen lisääntymisestä.

Jyväskylän kaupunki suhtautuu ehdotukseen pääosin myönteisesti. Se kannattaa menettelyn yksinkertaistamista koskevia ehdotuksia, mutta korostaa, että pääperiaate tulee jatkossakin olla, että selvittäjät tekevät maksuohjelmat. Jyväskylän kaupunki toivoo, että lakimuutoksissa kiinnitettäisiin huomiota myös maksuohjelman noudattamiseen ja sen muutosmahdollisuuksiin liittyviin asioihin. Jyväskylän kaupunki huomauttaa, että valtion on aika suunnata riittävästi varoja talous- ja velkaneuvontaan.

Kuopion kaupunki pitää ehdotusta pääosin myönteisenä, mutta esittää huomioita ehdotettuihin VJL 9 a, 11 b ja 45 a §:iin.

Lahden kaupunki katsoo, että suuria muutoksia nykyiseen lakiin ei tarvita. Se pitää useita ehdotettuja muutoksia kannatettavina, mutta esittää niihin huomioita. Lakia ei olisi syytä muuttaa ainakaan nyt esitettyyn suuntaan eli nuoria työttömiä suosivaksi ja passiiviseksi ja samalla ikääntyvien työttömien tilannetta vaikeuttavaksi. Lahden kaupunki toivoisi tarkempia määritelmiä muun muassa elinkeinonharjoittajilta vaadittavista henkilökohtaisista olosuhdemuutoksista tai kannattavuuden notkahduksista sekä siitä, ketä ehdotettu muutos lisäsuoritusvelvollisuuden vahvistamatta jättämisestä koskee.

Turun kaupunki on yhtä mieltä Velkaneuvonta ry:n antaman lausuman kanssa, ja esittää lisäksi muutamia omia huomioita. Se katsoo, että velkajärjestelytyöryhmän mietinnössä esitetyt ehdotukset pureutuvat keskeisiin ongelma-kohtiin ja tuovat velkajärjestelylakiin toivottuja muutoksia. Turun kaupungin velkaneuvontatoimisto on huolissaan oman toimintansa jatkuvuudesta ja resurssien riittävydestä.

Vantaan kaupunki katsoo, että ehdotukset vastaavat pääosin muutos- ja ajantasaistamistarpeita. Se ei katso tarpeelliseksi kaikkien velkajärjestelyn esteisiin liittyvien esitysten hyväksymistä tai edellytysten osalta kategoristen aikarajojen asettamista työttömyyden kestolle. Se pitää tarpeellisena velkaantumisen kuluneen ajan huomioimista nykyisellä painoarvolla painavien syiden harkinnassa. Vantaan kaupungin mukaan työryhmä on aliarvioinut tarvittavien lisäresurssien määrän tilanteessa, jossa resurssit ovat jo lähtökohtaisesti riittämättömät.

2.6 Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat

Asianajotoimisto Aurejärvi pitää muutosehdotusta pääosin myönteisenä. Aurejärvi katsoo menettelyn yksinkertaistamiseen tähtäävistä muutosehdotuksista tarpeettomiksi tuomioistuimen toimivaltaan esitetyt rajoitukset määrätä selvittäjä niissä tapauksissa, joissa maksuohjelmaehdotus on liitetty velkajärjestelyhakemukseen.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK pitää perusteltuna, että elinkeinotoiminnan velkoja voidaan tietyin edellytyksin järjestellä velkajärjestelymenettelyssä. Se katsoo, että velkajärjestelyyn pääsyä ei pidä merkittävästi muuttaa nykyisestä tilanteesta, eikä velkajärjestelyä tule myöntää liian kevein perustein. EK pitää tärkeänä, että epäselvissä tilanteissa lisäsuoritusvelvollisuus tulee vahvistaa. EK kannattaa velkajärjestelymenettelyn yksinkertaistamista ja sähköisen asioinnin kehittämistä. Se kannattaa aikaisemman työryhmän ehdotuksia ulosoton roolista velkajärjestelyssä.

FK Finanssialan Keskusliitto katsoo, että työryhmämietinnössä tehdyt ehdotukset ovat lähtökohtaisesti perusteltuja. Se pitää myös lähtökohtaisesti perusteltuna, että elinkeinotoiminnan velkoja voidaan tietyin tiukasti rajatuin edellytyksin järjestellä velkajärjestelymenettelyssä. FK kannattaa velkajärjestelymenettelyn yksinkertaistamista ja sähköisen asioinnin kehittämistä. Sen mielestä on ensiarvoisen tärkeää, että ulosoton roolin vahvistamista velkajärjestelymenettelyssä ei unohdeta. FK olisi pitänyt perusteltuna, että työryhmä olisi ehdottanut asunnon suojaa koskevia säännöksiä uudistettavaksi konkreettisemmin.

Kirkkohallitus pitää hyvänä velkajärjestelylain tarkistamista. Se kannattaa menettelyn yksinkertaistuksia, ehdotettuja 18 kuukauden ja 9 kuukauden työttömyyden aikarajoja sekä vapaasti ansaittavan summan rajan nostamista 1.500 euroon.

Kriminaalihuollon tukisäätiö kiinnittää lausunnossaan erityistä huomiota asioihin, jotka liittyvät rangaistuksesta vapautuvien asemaan. Se katsoo, että työryhmän mietinnössä on tarpeellisia esityksiä velkajärjestelylain täydentämiseksi. Erittäin tervetulleena se pitää esitystä lyhentää sitä aikaa, jolloin katsotaan työttömyydestä johtuvan maksuvaran puutteen tai vähäisyyden olevan väliaikaista.

Lakiasiantoinmisto Yli-Sarja suhtautuu kriittisesti useisiin menettelyn uudistamista koskeviin ehdotuksiin. Se katsoo, että selvittäjien käyttöä tulisi ennemminkin lisätä kuin vähentää. Yli-Sarja huomauttaa, että velkaneuvoja toimii asiassa velallisen avustajana ja on siten puolueellinen taho velkajärjestelyasiassa. Sen mielestä nykyainsäädäntöä ei tulisi velkasaldojen ilmoittamisajankohdan osalta muuttaa, koska se monimutkaistaa käytäntöä.

Luottomiehet ry kannattaa menettelyn yksinkertaistamista ja selvittäjän käytön vähentämistä koskevia ehdotuksia. Luottomiehet ry pitää sinänsä kannatettavana, että palkansaajaan rinnastettavalle elinkeinonharjoittajalle luodaan mahdollisuus yksityishenkilön velkajärjestelyyn myös elinkeinotoiminnan jatkuessa, mutta kiinnittää huomiota talous- ja velkaneuvonnan resursseihin.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry pitää ehdotuksia kannatettavina. MTK katsoo erityisesti maatalousyrittäjien asunnon säilyttämismahdollisuuksien parantamisen keskeiseksi tavoitteeksi.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry kannattaa mietinnön kohdassa ”Yksityiset elinkeinonharjoittajat ja ammatinharjoittajat” kuvattuja muutosehdotuksia. MaRa ry korostaa, että lainsäädännöstä on poistettava säännökset, joissa normaali konkurssi estää rehelliseltä yrittäjältä mahdollisuuden elinkeinon harjoittamiseen tulevaisuudessa.

Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry pitää esitystä hyvänä siltä osin, että se nopeuttaa ja yksinkertaistaa velkajärjestelyasioiden käsittelyä. OHK ry kiinnittää huomiota siihen, että velkajärjestelyjen käsittelyyn tulee turvata riittävät resurssit.

Professori Tuula Linna toteaa, että monet mietinnön ehdotukset ovat oikeansuuntaisia ja huolellisen valmistelun tuloksia. Ehdotus on kuitenkin monessa suhteessa pintaraapaisu, koska peruskysymyksiin ei puututa. Linnan mukaan peruskysymys, jota ei kyseenalais-teta, on nykyinen jäykkä maksuvara-ajattelu ja velalliset passivoiva ja velkaannuttava lisäsuoritusjärjestelmä. Ehdotuksessa ei ole juuri lainkaan kannustavia elementtejä.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry yhtyy Takuu-Säätiön lausunnossa esitettyihin näkökohtiin.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:lla ei ole huomauttamista, paitsi että se kiinnittää huomiota Finanssialan Keskusliiton lausumaan.

Suomen Asianajajaliitto pitää myönteisenä mietinnössä esitettyjä muutosesityksiä velallisen asemaan. Mietintö sisältää useita muutosehdotuksia, joilla parannetaan velallisen tulonhankkimismotivaatiota ja turvataan velallisen elämisen perusedellytykset. Asianajajaliitto pitää menettelyä koskevia muutosehdotuksia pääosin myönteisinä. Asianajajaliitto katsoo, että talous- ja velkaneuvojien kaksoisroolin käyttäminen yhä enemmän ei ole velallisen oikeusturvan kannalta perusteltua. Nykyinen selvittäjäinstituutio on puoleettomampi järjestelmä ja ehkäisee tehokkaammin riitoja.

Suomen Lakimiesliitto katsoo, että esityksen keskeiset tavoitteet ovat hyväksyttäviä. Se pitää velallisen asemaan liittyviä muutosesityksiä kannatettavina. Lakimiesliitto ei kannata selvittäjä-instituution heikentämistä.

Suomen kuntaliitto pitää erittäin perusteltuna sekä velkajärjestelykäytön lisäämistä että menettelyn yksinkertaistamista. Se huomauttaa, että työryhmä ei ole mietinnössään selvittänyt tilannetta kuntien talouden kannalta.

Suomen tuomariliitto katsoo, että työryhmän mietinnön keskeiset tavoitteet ovat sinänsä hyväksyttäviä. Se esittää useita huomioita velkajärjestelyn esteisiin liittyviin ehdotuksiin. Tuomariliitto suhtautuu 9 a §:n yhteydessä epäillen kiinteiden aikarajojen asettamiseen ja kiinnittää huomiota sääntelyn ongelmallisuuteen velallisten tasa-arvon kannalta. Tuomariliitto katsoo, että estettä 7 luvun ehdotusten toteuttamiselle ei ole. Se kuitenkin kiinnittää huomiota osan säännöksistä sanamuodon epäselvyyksiin ja perustelujen suppeuteen. Tuomariliitto katsoo, että saldopäivän mukaisten saldotietojen käyttäminen ja yhteystietojen ilmoittamiselle annettu merkitys prosessiosoitteena ovat uudistuksia, jotka ovat omiaan keventämään tiettyjä kohtia velkajärjestelyasian käsittelyssä. Se epäilee ehdotetun tyyppisen yksinkertaistetun menettelyn käyttöönotosta saatavien hyötyjen määrää. Tuomariliitto ei pidä kannatettavana työryhmän pyrkimystä merkittävässä määrin luopua selvittäjän käyttämisestä ja siirtää selvittäjän tähän asti hoitamat tehtävät osin velalliselle ja osin tuomioistuimelle.

Suomen Yrittäjät ry toteaa, että työryhmän mietinnössä on tasapainoisella tavalla, velkojien ja velallisten intressit huomioiden, esitetty maksukyvyttömyyslainsäädännön kehittämistä nykyistä oikeudenmukaisempaan suuntaan maksumoraalia vaarantamatta. Se kannattaa työryhmän ehdotuksia ja toivoo, että esitetyt muutokset saatetaan voimaan mahdollisimman pikaisesti.

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC ry pitää mietintöä kokonaisuudessaan hyvin perusteltuna. Sen mielestä yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien tuominen velkajärjestelyn piiriin on merkittävä parannus. Se pitää perusteltuna ehdotusta säännellä erilaiset edellytykset velkajärjestelyyn pääsulle nuorten osalta.

Takuu-Säätiön mielestä ehdotukset ovat pääosin kannatettavia ja tarpeellisia. Takuu-Säätiö pitää positiivisena, että velkasovintoihin on otettu ehdotuksessa kantaa. Erityistä huolta aiheuttaa talous- ja velkaneuvonnan resurssien riittävyys ja palvelun tasapuolinen saatavuus kaikkialla Suomessa. Takuu-Säätiön mukaan uusien tehtävien ja asiakassegmentin sisällyttäminen edellyttää sitä, että valtionrahoituksella varmistetaan, että velalliset saavat kohtuujassa tarvitsemansa palvelun ja avun pyrkiessään velattomaan uuteen alkuun.

Velkaneuvonta ry katsoo uudistusehdotusten tuovan pääsääntöisesti parannuksia yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevaan lakiin. Se pitää toiminimiyrittäjien lisäämistä velkajärjestelylain säännösten piiriin perusteltuna ja yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisena. Velkaneuvonta ry on huolissaan siitä, kuinka kaikille Suomessa asuville voidaan turvata yhdenvertainen talous- ja velkaneuvontapalvelu. Nykyiset valtiolta saadut resurssit eivät ole riittäviä, jotta talous- ja velkaneuvontapalvelut voitaisiin tuottaa asianmukaisesti ja lain edellyttämässä laajuudessa.

Yrityssaneerausyhdistys ry kannattaa velkajärjestelymahdollisuuden ulottamista koskemaan pienehköä yritystoimintaa harjoittavat ammatin- ja elinkeinonharjoittajat. Yhdistys katsoo kuitenkin, että työryhmä esittää velkajärjestelylakiin joitakin oleellisia muutoksia, joita se ei voi hyväksyä. Velkajärjestelylain toimiva tuomioistuinjohtoinen ja selvittäjäkeskeinen järjestelmä tulee säilyttää. Muita työryhmän tekemiä muutosehdotuksia yhdistys pitää oikeaan osuneina.

3 Yksityiskohtainen palaute

3.1 Velkajärjestelyn estyminen väliaikaisesta syystä

3.1.1 Yhteenveto

Lausunnonantajat suhtautuvat pääosin myönteisesti nuorten ja työttömien velkajärjestelyyn pääsyn helpottamisen tavoitteeseen. Nuorten syrjäytymisen ehkäisemistä pidetään tärkeänä. Lausunnonantajien mielipiteet kuitenkin jakautuivat kiinteiden ikä- ja aikarajojen asettamisesta. Osa pitää kiinteitä rajoja hyvänä, kun taas osan mielestä rajat ovat liian kategorisia ja tulkinnanvaraisia. Useat lausunnonantajat ovat huolissaan nuorille asetetun erillisen aikarajan nuoria passivoivasta vaikutuksesta.

3.1.2 Laillisuusvalvojat

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mielestä lisäharkintaa kaipaa se, miten nuoren velallisen väliaikaisen velkajärjestelyn esteen varsin alhaisen aikarajan vastapainoksi esitykseen voitaisiin liittää ylivelkaantumisen jatkumisen estäviä ja työllistymiseen kannustavia elementtejä. Apulaisoikeusasiamies toteaa, että perustuslakivaliokunta on kannanotoissaan korostanut, että ikärajojen asettaminen ei sinänsä ole perustuslain kannalta arveluttavaa, mutta sille pitää olla esitettävissä jokin perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä syy. Esityksessä on alle 25-vuotiaat henkilöt asetettu merkittävästi edullisempaan asemaan velkajärjestelyyn pääsyn edellytysten suhteen nuorten syrjäytymisen estämiseksi. Apulaisoikeusasiamiehen mielestä tulee pohtia, onko nyt valittu keino vaikutukseltaan tehokas tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Lisäksi tulee esittää arvio siitä, onko yhdenvertaisuudesta poikkeaminen välttämätöntä hyväksyttävän tavoitteen toteuttamiseksi.

3.1.3 Tuomioistuimet

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus katsoo, että muutos on sinällään erityisesti nuorten osalta oikeansuuntainen. Käräjäoikeuden mukaan voisi harkita sitä olisiko parempi, että kyseiset määräajat kirjattaisiin vain lakiehdotuksen perusteluihin yleisesti noudatettavana pääsääntönä ja itse lakitekstiin kirjattaisiin, että työttömyyden osalta syyn väliaikaisuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon velallisen ikä ja omat toimet työllistymiseksi sekä muut seikat.

Helsingin hovioikeuden mukaan VJL 9 a §:n säännöksen soveltamisen on syytä jatkosakin perustua velallisen tilanteen kokonaisharkintaan. Hovioikeus katsoo, että ehdotuksella kannustetaan pysymään työttömänä. Myös määräaikojen soveltaminen on ongelmallista. Säädöstekstistä ei käy ilmi, katkeako määräaika esimerkiksi lyhytaikaisen työllistymisjakson ajaksi. Riittävää ei ole perusteluissa oleva maininta. Hovioikeuden mukaan sääntely voi aiheuttaa vaikeita ristiriitatilanteita, kun harkittavaksi voi tulla tarjotusta työstä kieltäytyminen velkajärjestelyn saamisen turvaamiseksi. Ehdotus voi merkitä myös sitä, että määräaika muodostuu käytännössä työttömyyden vähimmäisajaksi, vaikka usein maksuvaran puuttumista ei voida pitää väliaikaisena, vaikka työttömyys olisi kestänyt lyhyenkin ajan. Helsingin hovioikeudella on huomautettavaa siitä, mistä ajankohdasta määräaika laskettaisiin.

Oulun käräjäoikeuden arvion mukaan esitetty säännös, jonka mukaan ”väliaikaisen syyn” arvioinnissa työttömän osalta ajankohtina todetaan 1,5 vuotta ja alle 25-vuotiaalla velallisella 9 kuukautta, on perusteltu.

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus pitää kannatettavana velkajärjestelyn edellytyksiä koskevien säännösten muuttamista niin, että työttömien ja erityisesti työttömien nuorten pääsy velkajärjestelyyn helpottuisi.

Varsinais-Suomen käräjäoikeuden mielestä 9 a §:n ehdotus on periaatteessa oikean suuntainen. Ehdotus johtanee kuitenkin huomattavaan hakemusten määrän kasvuun tuomioistuimissa etenkin nuorten velallisten osalta. Varsinais-Suomen käräjäoikeuden mukaan odotettavissa on myös lisäsuoritusta koskevien hakemusten määrän kasvu erityisesti nuorten osalta, koska he mitä todennäköisimmin tulevat työllistymään maksuohjelman keston aikana. Lyhyt aikamäärä myös passivoi nuorta velallista. Käräjäoikeus pitää yhdeksän kuukauden aikamäärää liian lyhyenä ja ehdottaa nuoren henkilön työttömyysjakson pidentämistä ehdotetusta.

3.1.4 Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset

Etelä-Savon ELY-keskus toteaa, että mietinnössä on kiinnitetty huomioita yrittäjänä toimivan velallisen velkajärjestelyyn pääsemisen vaikeutumiseen väliaikaisesta syystä, jos hänen tulotasonsa ei ole vakiintunut. Säädös koskee ELY-keskuksen mukaan ennen kaikkea aloittelevaa yrittäjää. Säännös on saattanut johtaa siten velallisen passivoitumiseen tilanteessa, jossa velallinen voisi työllistää itsensä yrittäjänä.

Kelan mielestä työttömyyden kestovaatimuksen lyhentäminen käytännössä sovelletusta kahdesta vuodesta 18 kuukauteen on kannatettavaa, koska jo tällöin velallisen taloudellista tilannetta voidaan pitää jokseenkin vakiintuneena. Kela katsoo, että alle 25-vuotiaiden nuorten työttömyyden keston tulisi olla ehdotettua 9 kuukautta pidempi. Alle 25-vuotiaalle myönnettävä velkajärjestely jo 9 kuukauden työttömyyden perusteella lisäisi todennäköisesti ns. nollaohjelmia, eikä nollaohjelmien kasvu ole velkojan etu. Maksuvelvollisuuden kokonaan poistavia ohjelmia tulisi jatkossakin määrätä vain silloin, kun velallisen maksukyky on pysyvästi heikentynyt. Säännöksen väärinkäytön estäminen

edellyttäisi, että velallisen tulisi esittää luotettava selvitys siitä, että hän on ollut työmarkkinoiden käytettävissä koko työttömyyden keston ajan.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos toteaa, että ehdotetulla lainmuutoksella ei voida vaikuttaa nuorten velkaongelmien hoitoon kovinkaan suuressa mittakaavassa. Se koskee parhaimmillaankin vain murto-osaa velkaisista nuorista. Tämä asetelma korostaa kohderyhmän huolellisen määrittelyn tärkeyttä niin järjestelyllä tavoitellun hyödyn kuin yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Laitos painottaa, että velkajärjestelyn kohdentaminen mielekkäällä tavalla edellyttäisi tarkempaa tietopohjaa alle 25-vuotiaiden elinoloista. Laitos toteaa, että ehdotuksessa työttömyyttä ei määritellä. Esityksessä ei oteta kantaa sellaisiin henkilöihin, jotka ovat työvoiman ulkopuolella, eivät siis opiskelemissa eivätkä työttöminä. Tutkimustiedon perusteella on syytä olettaa, että pelkän toimentulotuen varassa olevat koulutuksen ja työvoimapalveluiden ulkopuolella olevat henkilöt ovat keskimäärin suuremmassa syrjäytymisvaarassa kuin ”virallisesti” työttömät. Laitos jäi kaipaamaan tavoitellun kohderyhmän osalta tarkempia määrittelyjä ja perusteluja. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos kiinnittää huomiota myös opiskelijoiden asemaan.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos pitää oikeasuuntaisina muutosehdotuksia, jotka parantavat nuorten pääsyä velkajärjestelyyn lieventämällä säännöstä velkajärjestelyn estymisestä väliaikaisesta syytä sekä ottamalla huomioon nuoren ikä arvioitaessa velkaantumisen moitittavuutta. Odotusajat ovat THL:n käsityksen mukaan riittävät estämään kevytmielisiä velkaantumista.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää hyvänä, että velkajärjestelyyn pääsyä esitetään helpotettavaksi työttömien ja erityisesti alle 25-vuotiaiden työttömien osalta.

Verohallinto pitää perusteltuna työryhmän ehdotusta siitä, ettei yli 18 kuukautta kestänyttä työttömyyttä pidettäisi väliaikaisena esteenä ja että alle 25-vuotiaan henkilön työttömyys ei olisi väliaikainen este 9 kuukautta jatkuneen työttömyyden jälkeen. Verohallinto toteaa, että säännöksen sanamuoto jättää avoimeksi, mitä käsittelyn vaihetta 25 vuoden ikäraja koskee ja missä vaiheessa työttömyyden kestoa koskevan edellytyksen pitää olla täyttynyt. Lainsäädännön yhtenäisyyden ja tavoitteiden johdonmukaisuuden vuoksi olisi ehkä perustellumpaa nostaa ikäraja 29 vuoteen.

3.1.5 Velkaneuvontatoimistot

Espoon kaupunki pitää ehdotusta nuorten nopeammalle pääsyyllä velkajärjestelyyn lyhyenkin työttömyyden aikana kannatettavana. Se kuitenkin katsoo, että työttömyyden kestolle ei pidä asettaa ehdotonta alarajaa, vaan aikarajat olisi tarpeen määritellä ohjeen omaisesti hallituksen esityksessä. Ehdotuksen perusteluissa tulisi täsmentää katsotaanko työttömyyden määrittelmän kattavan myös erilaiset toimenpiteet kuten työharjoittelun, työvoimapolitiittisen koulutuksen tai osallistumisen aktivointitoimenpiteenä esim. työpa-jatoimintaan.

Helsingin kaupungin mukaan on toivottavaa, että kahden vuoden työttömyysaika lyhempikin työttömyys mahdollistaisi velkajärjestelyyn pääsemisen. Helsingin kaupunki

pitää kuitenkin lakitekstiin kirjattuja tarkkoja kuukausimääriä sekä esitettyä alle 25 vuoden ikää liian kategorisena ja ongelmallisena. Olisi myös avattava, edellytetäänkö työttömältä nuorelta todellista työllistymiskelpoisuutta eli ammatti- tai muuta tutkintoa. Lisäksi on pohdittava, voiko lakimuutos vaikuttaa ylivelkaantuneiden nuorten halukkuuteen työllistyä. Helsingin kaupunki pohtii olisiko riittävää kirjata lainsäätäjän tarkoitus pelkästään perusteluihin.

Jyväskylän kaupungin mielestä aikarajojen asettaminen luo selkeyttä. Se ei kuitenkaan täysin hyväksy ehdotusta, että alle 25-vuotiaan velkajärjestely ei estyisi väliaikaisesta syystä, mikäli hän olisi ollut yli 9 kuukautta työttömänä. Asiaa olisi vielä mietittävä maksumoraalin kannalta.

Kuopion kaupungin käsityksen mukaan ehdotus, jossa alle 25-vuotiaiden osalta työttömyysajaksi on ehdotettu 9:ää kuukautta, passivoisi nuorta henkilöä.

Lahden kaupunki katsoo, että jos laissa määritellään jokin aikaraja työttömyyden kestolle, pitää sen laskentatapa olla kaikkien kohdalla sama. Olisi selvempää, jos työttömyyden olisi pitänyt kestää tietty aika järjestelyn aloittamiseen mennessä kuin maksuohjelman vahvistamiseen mennessä, sillä menettelyjen kestot vaihtelevat hyvin paljon. Lahden kaupungin mielestä alle 25-vuotiaille kaavailtu yhdeksän kuukauden työttömyys on aivan liian lyhyt aika. Lakia ei olisi syytä muuttaa ainakaan nyt esitettyyn suuntaan eli nuoria työttömiä suosivaksi ja passivoivaksi ja samalla ikääntyvien työttömien tilannetta vaikeuttavaksi. Jos nuorten työttömien järjestelyyn pääsyä helpotetaan, pitää velkaantumisen syihin kiinnittää päätöksenteossa entistä enemmän huomiota. Lahden kaupunki huomauttaa myös, että ehdotettu lakimuutos olisi epäoikeudenmukainen niille nuorille, jotka pyrkivät parantamaan työllistymismahdollisuuksiaan opiskelemalla. Esityksessä ei mainita, missä vaiheessa velallisen iän on oltava alle 25 vuotta.

Vantaan kaupunki huomauttaa, että työryhmän esityksen hyväksyminen merkitsisi henkilöiden eriarvoistamista iän perusteella. Se ei pidä tarpeellisena ehdottomien työttömyysjaksojen pituudelle asetettavien määräaikojen sisällyttämistä lakiin. Jos lakiin otetaan ehdoton aikaraja, ei tuon ajan kuitenkaan tulisi olla 12 kuukautta lyhyempi.

3.1.6 Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat

Kirkkohallitus katsoo, että ehdotetut aikarajat edesauttavat ylivelkaantuneita henkilöitä välttymään syrjäytymiseltä.

Kriminaalihuollon tukisäätiö pitää kannatettavana nuorten ja työttömien velkajärjestelyyn pääsyn nopeuttamista. Erittäin tervetullut on esitys lyhentää sitä aikaa, jolloin katsotaan työttömyydestä johtuvan maksuvaran puutteen tai vähäisyyden olevan väliaikaisista. Kriminaalihuollon tukisäätiö nostaa tässä yhteydessä esiin pitkää vapausrangaistusta suorittavat eli tilanteet, joissa velallinen on suorittanut tai suorittaa usean vuoden vankilatuomiota tai elinkautista rangaistusta. Maksuvaran puute tai sen vähäisyys voi olla heidän kohdallaan vakiintunut tilanne, joka voitaisiin ottaa kokonaisharkinnassa huomioon.

Luottomiehet ry:n mielestä on perusteltua, että nuorempien henkilöiden velkajärjestelyyn pääsyä helpotetaan. Luottomiehet ry kuitenkin katsoo, että muuksi kuin väliaikaiseksi syyksi tulisi katsoa alle 25-vuotiaiden osalta yli 12 kuukautta kestänyt työttömyysjakso.

Professori Tuula Linnan mukaan VJL 9 a §:n ehdotuksesta puuttuu kokonaan kannustuselementti.

Suomen Asianajajaliitto pitää positiivisena muutoksena maksukyvyttömiä nuorien ja työttömien velkajärjestelykynnyksen madaltamista.

Suomen kuntaliitto katsoo, että työttömien nuorten ja muiden työttömien pääsy velkajärjestelyyn on kyseisten henkilöiden kannalta tärkeää toteuttaa esitetyllä tavalla.

Suomen tuomariliitto suhtautuu epäillen kiinteiden aikarajojen asettamiseen. Kiinteät aikarajat eivät ole omiaan motivoimaan työllistymistä. Tuomariliiton mukaan aikarajojen täyttymisen kannalta merkityksellinen ajankohta tulisi määrittää säännöstekstissä. Tuomariliiton käsityksen mukaan ei ole selvää, että ehdotettu ikärajasäätely olisi kokonaan ongelmaton perustuslain suhteen. Tuomariliitto pitää ehdotettua sääntelyä parempana vaihtoehtona sellaista sääntelymallia, jossa ehdottomia kiinteitä aikarajoja ei ole, vaan kysymys maksuvaran puuttumiseen tai vähäisyyteen johtavan työttömyyden väliaikaisuudesta/pysyvyydestä jää edelleen kaikilta osin tuomioistuimen harkittavaksi. Jos velallisen nuorelle iälle tahdotaan kuitenkin antaa aikaisempaa suurempi painoarvo tapauskohtaisessa kokonaisharkinnassa asettamatta heitä kuitenkaan suoraan oikeussäännöstä johtuvaan eri asemaan, tämä on tehtävissä yksinkertaisemmin muuttamalla 9 a §:n toinen virke kuulumaan: ”Syyn väliaikaisuutta ja maksuvaran määrää arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti velallisen ikä ja ansaintamahdollisuudet”. Tuomariliitto pitää ehdotusta siitä, ettei 9 a §:ää sovellettaisi yksityisinä elinkeinon- tai ammatinharjoittajina elinkeinotoimintaa harjoittaviin velallisiin, ongelmallisena velallisten tasa-arvon kannalta ja kiinnittää huomiota perustuslain 6 §:n 2 momenttiin.

Svenska lantbrukproducenternas centralförbund SLC pitää tärkeänä aktiivista työskentelyä nuorten syrjäytymistä vastaan. Se pitää perusteltuna säännellä erilaiset edellytykset velkajärjestelyyn pääsulle nuorten osalta.

Takuu-Säätiön arvion mukaan työryhmän esittämällä 9 a §:ään tehtävillä muutoksilla on mahdollista helpottaa näiden velallisten pääsyä velkajärjestelyyn. Työttömälle nuorelle asetettu alle 25 vuoden ikäraja hakemuksen vireille tullessa saattaa käytännössä osoittautua haasteelliseksi. Takuu-Säätiö pohtii, ehtivätkö nuoren velallisen ongelmat realisoitua ajoissa siinä määrin, että hän ehtii ja osaa selvittää keinoja tilanteensa selvittämiseksi. Takuu-Säätiön huolena on myös, että onko nuori riittävän kypsä ja suunnitelmallinen sopeutuakseen elämään velkajärjestelynormien mukaan velkaantumatta lisää maksuohjelman keston ajan. *SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry* yhtyy Takuu-Säätiön lausunnossa esitettyihin näkökohtiin.

Velkaneuvonta ry pitää lähtökohtaisesti työttömyysaikaa koskevien määräysten ottamista lakiin myönteisenä. Erityissäännös, joka on tarkoitettu nopeuttamaan alle 25-vuotiaiden työttömien pääsyä velkajärjestelyyn, ei sellaisenaan ole Velkaneuvonta ry:n

mielestä riittävä parantamaan nuorten velallisten asemaa. Sellaisessa tapauksessa, jossa nuoren työllistyminen tapahtuu pian maksuohjelman vahvistamisen jälkeen, saattaa ehdotettu muutos kääntyä nuorelle epäedulliseksi. Velkaneuvonta ry on pohtinut, voisiko rajana olla 12 kuukauden työttömyys. Velkaneuvonta ry on huolissaan siitä, että 9 a §:ssä ehdotettujen aikarajojen liian kaavamainen soveltaminen tulisi osan hakijoista osalta vaikeuttamaan velkajärjestelyyn pääsyä. Lakiin olisi hyvä kirjata, että pääsäännöstä on mahdollista poiketa. Velkaneuvonta ry ehdottaa, että 9 a §:ään tehtäisiin seuraavanlainen lisäys: *”Mikäli hakijan olosuhteista on pääteltävissä, että työllistyminen tai työllistyminen siten, että hakijalle muodostuisi positiivista maksuvaraa, on epätoiminnallista, voi käräjäoikeus harkintansa mukaan päättää, että työttömyyttä ei ole pidettävä väliaikaisena syynä vaikka työttömyys on kestänyt alle 18 kuukautta tai hakijan ollessa alle 25-vuotias alle 9 (12) kuukautta.”*

3.2 Muut velkajärjestelyn edellytykset ja esteet

3.2.1 Yhteenveto

Palaute ehdotetuista muutoksista velkajärjestelyn edellytyksiin ja esteisiin on hajaantunut. Enemmistö lausunnonantajista pitää hyvänä ja havainnollisena ehdotusta korvata 10 §:n 7 kohdassa ilmaisu ”ilmeisen kevytmielinen velkaantuminen” ilmaisulla ”piittaamaton ja vastuuton velkaantuminen”, mutta osa lausunnonantajista katsoo ongelmalliseksi sen, että nykyisin pohjalta muodostunut oikeuskäytäntö menettäisi merkityksensä ja kestäisi vuosia ennen kuin uuden lain soveltamiskäytäntö muotoutuisi. Yleisesti ottaen lausunnoissa pidetään myönteisenä sitä, että esteperusteissa kiinnitettäisiin huomiota velkojan toimintaan luotonannossa, mutta useat lausunnonantajat esittävät huolensa näyttöongelmista velkojan toiminnan arvioinnissa. Suuri osa lausunnonantajista pitää kannattavana, että lakisääteisten velvollisuuksien olennainen laiminlyönti elinkeinotoiminnassa muodostaisi esteperusteen vain silloin, kun se ei johdu maksukyvyttömyydestä. Lausunnoissa pidetään kannatettavana sovintoratkaisun mahdollisuuksien selvittämättä jättämisen poistamista velkajärjestelyn esteperusteista.

3.2.2 Tuomioistuimet

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus pitää esteperusteen ”ilmeisen kevytmielinen velkaantumisen” korvaamista ilmaisulla ”piittaamaton ja vastuuton velkaantuminen” kannatettavana. Käräjäoikeus ottaa kantaa esitykseen, jossa esteperusteeksi on esitetty yksityishenkilön merkittävää vahingonkorvaus-, kauppahinnan palautus- tai muuta velkaa, mikäli velan järjesteleminen olisi velkojan kannalta kohtuutonta. Sen mielestä voisi olla kohtuullisempi sellainen vaihtoehto, jossa ehdotuksessa mainittu velka olisi mukana velkajärjestelyssä, mutta mikäli hakijalla olisi uudessa asunnossaan vapaata vakuusarvoa, kyseinen velka rinnastuisi vakuusvelkaan tai ellei ole, niin joka tapauksessa

maksuohjelman kesto voisi olla kyseisen velan osalta muita velkoja pitempi. Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus kannattaa ”ja” sanan korvaamista ”tai” sanalla VJL 10 a §:ssä.

Helsingin hovioikeuden mukaan ehdotettu ilmaisun ”ilmeisen kevytmielisesti” korvaaminen sanoilla ”piittaamattomasti tai vastuuttomasti” olisi omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä ja tarpeettomia tulkintaongelmia. Helsingin hovioikeus huomauttaa, että nykyisenkin lainsäädännön puitteissa 10 §:n 7 kohdan estettä arvioitaessa on täytynyt ottaa huomioon, minkälaista harkintaa velallisen asemassa olleelta henkilöltä on kohtuudella voinut edellyttää. Kokonaisharkinnassa on ollut merkitystä myös luotonantajan menettelystä. Hovioikeus kiinnittää huomiota luotonantajan toiminnan vastuullisuuden arvioinnin tulkinnanvaraisuuteen. Hovioikeus pitää kyseenalaisena, onko pikavippeihin liittyviä ongelmia tarvetta ratkaista velkajärjestelylain muutoksilla.

Helsingin hovioikeus toteaa, että velallisen toimien arvioinnissa on väistämättä merkityksellistä se, kuinka pitkä aika velkaantumisesta on kulunut. Soveltamisen kannalta nyt voimassa olevan säännöksen kaltainen kokonaisharkinnan mahdollistava sanamuoto olisi selkeämpi ja ottaisi paremmin huomioon säännöksen tavoitteet. Jos velkaantumisesta kuluneen ajan merkitystä halutaan vähentää, ehdotuksen sanamuotoa olisi hovioikeuden mielestä tarkistettava. Hovioikeuden mukaan ehdotetun säännöksen sanamuoto ja sen yksityiskohtaiset perustelut ovat keskenään ristiriidassa.

Helsingin käräjäoikeus pitää VJL 10 §:n 7 kohdan terminologian nykyaikaistamista ja lainkohdan jo oikeuskäytännössä vakiintuneiden soveltamisedellytysten täsmentämistä onnistuneina muutoksina. Käräjäoikeus huomauttaa, että uuden kriteerin, jossa velkaantumisen moitittavuuden arvioinnissa kiinnitettäisiin huomiota myös luotonantajan toimintaan, soveltaminen saattaa käytännössä muodostua ongelmalliseksi. Käräjäoikeus katsoo, että lainkohdan tarkoittaman moitittavuusarvioinnin tulisi jatkossakin perustua yksinomaan velallisen toimintaan.

Oulun käräjäoikeus toteaa siltä osin, kun esityksessä ehdotetaan ”ilmeisen kevytmielisyiden” korvaamista ”piittaamattomuudella ja vastuuttomuudella”, että säännöksen esityöt eivät kovin paljon avaa sitä, miten säännöstä tulisi jatkossa soveltaa.

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus pitää oikeasuuntaisena esityksenä sitä, että esteperusteissa velkaantumisen moitittavuutta arvioitaessa kiinnitettäisiin enemmän huomiota velallisen toiminnan lisäksi luotonantajan toimintaan.

Turun hovioikeus kannattaa ehdotusta, jonka mukaan VJL 10 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettun esteperusteen arvioinnissa otettaisiin huomioon myös se, ovatko luotonantajat toimineet vastuullisesti.

Vantaan käräjäoikeus pitää nykyistä ilmaisua ”ilmeisen kevytmielinen velkaantuminen” varsin toimivana. Se, minkä sanamuodon ja rakenteen lainkohta on mietinnössä saanut, antaa aiheen epäillä, että esteperusteen soveltamiskynnys tulee oikeuskäytännössä nousemaan, vaikka tätä ei olisikaan tarkoitettu. Käräjäoikeus toteaa, että tuomioistuimen mahdollisuudet käytännössä arvioida sitä, ovatko luotonantajat menettelleet vastuullisesti, ovat velkajärjestelyn aloittamispäätöstä tehtäessä hyvinkin rajalliset.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus pitää hyväksyttävänä 10 §:n 3 kohtaan ehdotettua muutosta. Perusteluihin tulisi vielä selvyudeksi lisätä, että velkajärjestelyn este on kuitenkin olemassa, jos lakisääteisten velvollisuuksien maksu on ollut pitkäaikaista riippumatta siitä, onko velallinen suorittanut muita velkojaan vai ei. Käräjäoikeus pitää onnistuneena ”ilmeisen kevytmielisen” -sanaparin korvaamista ”piittaamattoman ja vastuuttoman velkaantumisen” käsitteillä. Sen sijaan ongelmallisena lain soveltamisen ja näytöllisen selkeyden näkökulmasta se pitää ehdotetun 10 § 7 kohdan jälkimmäistä osaa, jonka mukaan yhtenä tekijänä velallisen velkaantumisen piittaamattomuutta tai moitittavuutta arvioitaessa on otettava huomioon ”se, ovatko luotonantajat toimineet vastuullisesti”. Varsinais-Suomen käräjäoikeuden mukaan on ennakoitavissa, että niin velanottajan kuin -antajankin ”vastuullisuudesta” luototustilanteessa tulee osapuolten välinen uusi kiistakysymys esteperusteen täyttymistä arvioitaessa. Varsinais-Suomen käräjäoikeus pitää perusteltuna ehdotusta, jossa poistetaan esteperuste, jonka mukaan velallisen lainmyöntö selvittää sovintoratkaisun mahdollisuudet muodostaa yleisen esteen velkajärjestelyn myöntämiselle. Varsinais-Suomen käräjäoikeus pitää oikeana ja oikeuskäytännön kehityssuuntaa vastaavana mietinnössä ilmaistua tavoitetta vähentää velkaantumisesta kuluneen ajan merkitystä arvioitaessa velkajärjestelyn myöntämistä yleisestä esteestä huolimatta. Epävarmaksi kuitenkin jää, saavutetaanko nyt ehdotetulla muotoillulla sille asetetut tavoitteet.

3.2.3 Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset

Konkurssiasiamiehen toimiston mielestä velkajärjestelyn edellytyksiä ja esteitä koskevat muutosehdotukset vaikuttavat perustelluilta.

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen mielestä ehdotus, jossa ilmeisen kevytmielistä velkaantumista koskeva lainkohta korvattaisiin uudella säännöksellä, sekä ehdotuksen perustelut ovat alttiita kritiikille. Laitoksen mukaan on kyseenalaista, missä määrin mainittua oikeudellista käsitettä voidaan pitää epäselvänä yli kahdenkymmenen vuoden kehityskulun jälkeen. Laitos katsoo, että jos esteen arvioimisessa annetaan tulevaisuudessa aiempaa enemmän merkitystä luotonantajan toiminnan epäasianmukaisuudelle tai suhtaudutaan aikaisempaa ymmärtävämmiin nuoren henkilön harkinnan puutteisiin tämän ottaessa velkaa, tietenkin esteperusteen soveltamiskynnys muuttuu nykyiseen verrattuna. Lainlaatijan olisi hyvä antaa omasta tarkoituksestaan yksiselitteinen ja ymmärrettävä viesti. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos ei ota kantaa kyseisen esteperusteen muutostarpeeseen. Jos kuitenkin tarkoitus on muuttaa aidosti oikeustilaa, lainvalmistelussa on tarpeen harkita lähemmin, mitä toimenpiteitä muutoksen sujuva toteuttaminen edellyttää, ja mitä kustannus- ja muita vaikutuksia tästä seuraa.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos pitää aiheellisena huomion kiinnittämistä pikavippejä tarjoavien yritysten toimintaan. Pikavipit voidaan rinnastaa riskisijoittamiseen, jossa luotonantajan vastuu tulee olla selvästi tavanomaista suurempi myös perintäkulujen kattamisessa.

Valtiokonttori toteaa, että velallisen kannalta olisi hyvä ehdotettu muutos, jonka mukaan huomiota tulisi kiinnittää myös velkojan mahdolliseen vastuuttomaan toimintaan luotonannossa. Toisaalta Valtiokonttorin mielestä herättää arveluja se, miten hyvin pystytään varmistamaan se, ettei tällaisen arvioinnin tekeminen käänny vastuullisten luotonantajien vahingoksi.

Valtiovarainministeriö huomauttaa, että luotonantajan vastuun toteuttamiseksi ei ole annettu välineitä, joilla luotonantaja voisi tarkistaa luotonhakijan velkaantumistasetta. Suomessa ei ole positiivista luottorekisteriä, josta luotonantaja voisi tarkistaa luotonhakijan todellisen velkaantumistason.

Verohallinnon käsityksen mukaan velkajärjestelyn esteitä koskeva sääntely on nykyisellään toimiva. Se vastustaa ehdotettua 10 §:n 3 kohdan muutosta. Verohallinnon käsityksen mukaan nykyinen VJL 10 §:n 3 kohdan säännös ei estäisi jatkuvan elinkeinotoiminnan velkojen velkajärjestelyä, jos verojen maksamisen laiminlyönnit eivät ole olennaisia. Verohallinnon käsityksen mukaan vähäiseltä vaikuttava muutos voi aiheuttaa suuria ongelmia. Verohallinto katsoo, että vähintäänkin lain esitöissä tulisi ottaa tarkemmin kantaa siihen, millä tavoin ”muu syy kuin maksukyvyttömyys” tulisi arvioida. Jatkuvan elinkeinotoiminnan velkajärjestelyn edellytyksiä, esteitä ja menettelyyn liittyviä säännöksiä on tarkennettava siten, että yrittäjälle olisi taloudellisten vaikeuksien aikana kannattavampaa hoitaa lakisääteiset velvollisuutensa ja toimia yhteistyössä viranomaisten kanssa.

3.2.4 Velkaneuvontatoimistot

Espoon kaupunki pitää perusteltuna kiinnittää huomiota myös velkojien toimintaan ja hyvään luotonantotapaan harkittaessa velkajärjestelyn esteitä. Samoin on kannatettavaa lieventää esteperustetta silloin, kun velallisen lakisääteisten velvoitteiden laiminlyönti johtuu maksukyvyttömyydestä. Tosin maksukyvyttömyys -käsitettä pitäisi tarkentaa. Espoon kaupungin mukaan on perusteltua muuttaa sana ”kevytmielinen” piittaamattomaksi tai vastuuttomaksi. Kyseiseen lainkohtaan tulisi kuitenkin edelleen sisältyä lauseke ”minkäläistä harkintaa hänen asemassaan olleelta henkilöltä sellaisissa olosuhteissa voidaan kohtuudella edellyttää”. Espoon kaupunki katsoo, että 10 § pitää palauttaa entiselleen, eli tai -sana pitää poistaa ja pilkku palauttaa. Hallituksen esityksessä voisi selkeyttää ko. pykälää. Kulunut aika painavana syynä pitää yksinäänkin riittää, vaikka maksukykyä ei ole.

Helsingin kaupungin mielestä esityksen 10 §:n 7 kohdassa käytetty ”piittaamaton” ja ”vastuuton” velkaantuminen eivät kuvaa yleisesti velallisten käyttäytymistä, vaan voitaisiin pikemmin puhua ”harkitsemattomasta” tai ”ilmeisen harkitsemattomasta” velkaantumisesta. Helsingin kaupunki pitää hyvänä ehdotuksia siltä osin kun ne koskevat velkaantumisesta kuluneen ajan merkityksen vähentämistä, velkojien vastuunkantoa luotonannosta ja velkojien myötävaikutusvelvollisuutta sovintoratkaisujen syntymiseen.

Jyväskylän kaupungin mukaan lakiin kirjattava vastuullisen luotonannon merkitys esteperusteen arvioinnissa on erittäin hyvä. Se ehdottaa, että lakiin lisätään velkojille näytövelvollisuus vastuullisista toimistaan, mikäli velkoja vetoaa tähän esteperusteeseen. Jyväskylän kaupunki näkee hyvänä asiana, että velallisen velvollisuutta selvittää sovintomahdollisuus lievennettäisiin poikkeuksella.

Lahden kaupunki pitää hyvänä ehdotusta lisätä luotonantajien vastuuta esteperusteita arvioitaessa. Pääasiassa vastuu velkaantumisesta täytyy kuitenkin aina olla velallisella. Lahden kaupungin mielestä ehdotus, jossa velkajärjestelyä edeltävää sovittelun vaatimusta esitetään kevennettäväksi, on hyvä.

Vantaan kaupunki pitää lähtökohtaisesti perusteltuna VJL 10 § 1 momentin 3 kohdan esteperusteen uudelleen tarkastelemista ehdotetulla tavalla. Se kuitenkin huomauttaa, että sen osoittaminen, että lakisääteisten velvollisuuksien laiminlyönti on johtunut maksukyvyttömyydestä, saattaa olla varsin työlästä ja hankalaa. Vantaan kaupungin käsityksen mukaan VJL 10 § 7 kohtaa ei ole tarpeen muuttaa muilta osin kuin korvaamalla ilmeisen kevytmielisen velkaantumisen käsite ehdotetulla piittaamattoman tai vastuuttoman käsitteellä ja lisäämällä lainkohtaan luotonantajien vastuullisen toiminnan vaatimus. Vantaan kaupunki pitää tärkeänä työryhmän ilmaisevaa tavoitetta, että esteperusteiden arvioinnissa kiinnitettäisiin nykyistä enemmän huomiota myös luotonantajan toimintaan luottomarkkinoilla. Luotonantajan toiminnan arviointi luotonantomarkkinoilla saattaa kuitenkin olla työlästä. Vantaan kaupunki huomauttaa, että VJL 10 a §:n kohdassa, johon sana ”tai” on muutettu, ei voimassa olevaan lakiin sisälly sanaa ”ja”. Paikassa on pilkku. Vantaan kaupungin mukaan ”tai” -sanan lisääminen aiheuttaa sen, että kulunut aika ja velallisen toimet velkojen maksamiseksi asetetaan vaihtoehtoisiksi keskenään, mikä ei liene ollut tarkoituksena. Vantaan kaupunki ei näe tarpeellisuutta kuluun ajan painoarvon vähentämistä VJL 10 a §:n soveltamisessa.

3.2.5 Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat

Elinkeinoelämän keskusliitto EK viittaa velkajärjestelyn edellytysten ja esteiden osalta FK:n lausuntoon. EK ei kannata ajatusta, että velkajärjestelyyn pääsyä helpotetaan ja maksuohjelmia kevennetään olennaisesti nykyisestä. EK pitää perusteltuna muutosta, jonka mukaan lakisääteisten velvollisuuksien laiminlyöminen ei muodostaisi esteperustetta silloin, kun laiminlyönti johtuu maksukyvyttömyydestä. EK:n mukaan jatkovalmistelussa tulee vielä kiinnittää huomiota siihen, että velkajärjestelyn esteperusteita koskevat säännökset ovat velkajärjestelyn kaikkien osapuolten kannalta tasapainoiset ja oikeudenmukaiset.

FK Finanssialan Keskusliiton näkemyksen mukaan velkajärjestelyn esteperusteisiin tehtäviä muutoksia tulisi arvioida erityisesti siitä näkökulmasta, miltä osin esteiden tiukentaminen on tosiasiallisesti tarpeen. Kolmivuotiseen maksuohjelmaan pääsyn ei tule olla mahdollista, jos velallisen menettelyssä on moitittavuutta, eikä velkajärjestelyä tule myöntää liian kevein perustein. FK pitää perusteltuna työryhmässä tehtyä linjausta,

jonka mukaan maksukyvyttömyydestä tehtynä laiminlyöntinä ei pidettäisi sellaista tilannetta, jossa yrittäjä maksaa pitkän ajan kuluessa muita velkojaan, mutta jättää järjestelmällisesti hoitamatta lakisääteiset velvollisuutensa. Tarvittaessa rajanvetoa olisi hyvä selventää pykälätekstissä. FK:n mukaan velkojan toimintaa koskeva arviointi näyttäytyy erityisen ongelmallisena niissä tilanteissa, joissa velallisella on useita, luotonmyöntötilanteissa eri tavoin toimineita velkojia. On tärkeää, että joidenkin vastuuttomasti toimineiden velkojien toiminta ei poista esteperusteen soveltamista kaikkien luottojen osalta. FK katsoo, että velkojien yhteisvastuullisuuteen liittyviin kysymyksiin on vielä kiinnitettävä huomiota lainsäädännön jatkovalmistelussa.

Kriminaalihuollon tukisäätiön mielestä olisi selkeämpää, että 10 §:ssä tarkennettaisiin, mitä rikoksen laadulla tarkoitetaan. Säätiö katsoo, että kun tuomion suorittanut on täyttänyt seuraamusjärjestelmän asettamat vaatimukset, se tulisi huomioida myös velkajärjestelyn kokonaisharkinnassa tarkasteltaessa painavia syitä, joilla järjestely voitaisiin myöntää yleisistä esteistä huolimatta. Säätiö kannattaa esitystä siitä, että velkaantumisesta kulunut aika olisi vain yksi kokonaisarvioinnissa vaikuttava tekijä.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry pitää kannatettavana muutosta, jonka mukaan lakisääteisten velvollisuuksien laiminlyöminen ei muodostaisi esteperustetta silloin, kun laiminlyönti johtuu maksukyvyttömyydestä.

Suomen Asiakastieto Oy huomauttaa, että luotonantajilla on edelleen hyvin rajalliset mahdollisuudet saada nopeaa ja luotettavaa tietoa luotonhakijan taloudellisesti kokonaistilanteesta. Näiden tietojen tarkastaminen luotonhakijan toimittamista dokumenteista lisää luotonannon kustannuksia. Nämä kustannukset tulevat luotonsaajan maksettaviksi.

Suomen tuomariliitto epäilee 10 §:n 3 kohdan tarkistamisen tarpeellisuutta. Tarkistuksen käytännön soveltamisala jäisi varsin kapeaksi. Ehdotettuun muutokseen sisältyy myös hankalia näyttöongelmia. Tuomariliiton mukaan säännöksellä sinänsä on aikaisempaa tärkeämpi merkitys, kun tarkoitus on avata velkajärjestely myös elinkeinonharjoittajien yritystoiminnan veloille. Tähän nähden tuomariliitto pitää parempana nykyistä sanamuotoa, jossa keskeistä on maksulaiminlyöntien olennaisuuden eikä niiden syiden arviointi. Tuomariliiton mukaan näyttää selvältä, että 10 §:n 7 kohdan muotoilulla on haluttu vaikuttaa esteperusteen käytännön soveltamiseen siten, että nuorten velallisten osalta arviointi suoritettaisiin aiempaa lievemmin, ja että luotonantajien menettelyn merkitystä korostettaisiin velallisen vastuun kustannuksella. Nuoruuteen liittyvän harkintakyvyn puutteen ja toisaalta luottojen tehokkaan markkinoinnin ilman velallisen maksukyvyn selvittämistä tai ilman minkäänlaisia vakuuksia esille nostaminen säännöstekstissä ei tuomariliiton mielestä ole tarpeen, koska ne sisältyvät säännöksen alkuosan ”velan perusteisiin ja syntyolosuhteisiin”. Ehdotettu esteperusteen määrittely uudella tavalla merkitsee joka tapauksessa epävarmuutta siitä, missä määrin aiemmassa oikeuskäytännössä vakiintuneet tulkinnat soveltuvat säännöstä uudessa muodossaan sovellettaessa. Tuomariliiton ehdottaa säännökselle uutta muotoilua. Suomen tuomariliitto suhtautuu epäillen siihen, onko 10 §:n 10 kohdan säätäminen perusteltua ainakaan ehdotetussa, varsin ehdottomassa muodossaan. Tuomariliiton mukaan puheena olevan tyyppiin tilanteisiin yksityisvelkojan kannalta liittyvää oikeusturvaongelmaa voitaisiin pyrkiä ratkaisemaan myös muilla keinoilla, esimerkiksi mahdollistamalla erityisistä syistä

maksuohjelman jatkaminen yksityisvelkojan hyväksi velkajärjestelylain 31 a §:n nojalla pidemmäksikin ajaksi kuin kahdeksi vuodeksi. Suomen tuomariliiton mukaan 10 a §:ssä parempi vaihtoehto pyrittäessä säännöstekstissä kuvaamaan velkaantumisesta kuluneen ajan vähentyntä merkitystä voisi olla harkintaperusteiden luettelon järjestyksen muuttaminen niin, että siinä ensin mainittaisiin velallisen toimet velkojen maksamiseksi ja vasta sitten velkaantumisesta kulunut aika.

Takuu-Säätiö kannattaa ehdotusta, jonka mukaan myös luotonantajien toiminnan vastuullisuus otetaan huomioon velkaantumisen piittaamattomuutta ja vastuuttomuutta arvioitaessa. Se pitää kannatettavana myös sitä, että velkajärjestelyn myöntäminen painavilla syillä ei enää pääsääntöisesti ja ehdottomasti edellyttäisi velkaantumisesta kulunutta huomattavan pitkä aikaa. *SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry* yhtyy Takuu-Säätiön lausunnossa esitettyihin näkökohtiin.

Velkaneuvonta ry pitää erittäin tärkeänä, että VJL 10 § 3 kohtaan otetaan työryhmän ehdottama täsmennys. Velkaneuvonta ry kannattaa, että termi ”kevytmielinen” korvataan mietinnössä ehdotetuilla ”piittaamaton ja vastuuton” velkaantuminen. Velkaneuvonta ry pitää tärkeänä, että velkojien selonottovelvollisuus on selkeästi kirjattu myös velkajärjestelylakiin ehdotetulla tavalla. Se pitää sovintoratkaisujen selvittämättä jättämisen poistamista pykälän 8 kohdasta perusteltuna. Velkaneuvonta ry kannattaa uuden 11 kohdan lisäämistä VJL 10 §:ään. Se myös kannattaa 10 a §:ään ehdotettua muutosta.

3.3 Asunnon säilyttäminen

3.3.1 Yhteenveto

Useat lausunnonantajat pitävät perusteltuna ja velallistenkin kannalta kohtuullisena ehdotusta laskea 32 §:n 2 momentin 2 kohdassa tavallisten velkojen vähimmäiskertymä aina viiden vuoden maksuohjelman mukaan. Osa lausunnonantajista kuitenkin vastustaa ehdotettua muutosta, ja jotkut olisivat toivoneet laajempaa asunnon suojaa koskevien säännösten tarkastelua. Monet pitävät hyvänä yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien omistusasumisen suojan paranemista.

3.3.2 Tuomioistuimet

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus ja *Oulun käräjäoikeus* pitävät kannatettavana ehdotusta siitä, että tavallisille veloille tuleva vähimmäiskertymä laskettaisiin aina 5 vuoden maksuohjelmaa vastaavalla tavalla.

Turun hovioikeuden mielestä pyrkimys yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien omistusasumisen suojan parantamiseen on puolustettava.

3.3.3 Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset

Finnvera Oyj katsoo, että jos kiinteistö tai huoneisto on myös liiketilakäytössä, ei sen suojaksi pidä tulla yhtä vahvaa suojaa kuin minkä omistusasunto yksityishenkilön velkajärjestelyssä saa.

Valtiokonttori pitää kannatettavana sitä, että vähimmäiskertymään laskettaisiin asumis-suojaosuuden lisäksi aina se kertymä, jonka viisi vuotta kestävä maksuohjelma tuottaisi.

Verohallinto puoltaa FK:n edustajana toimineen Pasi Ratilaisen lausuntoa omistusasunnon käsittelystä velkajärjestelyasiassa.

3.3.4 Velkaneuvontatoimistot

Espoon kaupungin mukaan mikäli asuntonsa säilyttävälle velalliselle myönnetään velkajärjestely ilman esteperusteita, tavallisten velkojen vähimmäiskertymä tulee laskea kolme vuotta kestävä maksuohjelman perusteella, ja lisäsuoritusvelvollisuus tulisi vahvistaa samalle ajalle.

Jyväskylän kaupunki ei vastusta vähimmäiskertymän laskenta-ajan pidentämistä viiteen vuoteen, mutta haluaa kiinnittää huomiota asuntovelallisten kasvavaan osuuteen velkaongelmaisten ryhmässä. Se myös huomauttaa, että Keski-Suomen talous- ja velkaneuvonnan alueella edes asunnon realisoinnilla ei saada varoja velkoihin, sillä pienissä kaupungeissa ja kunnissa asunnot eivät mene kaupaksi.

Lahden kaupunki pitää ehdotettua muutosta hyvänä. Se katsoo, että asumisuojaosuuden pienentäminen voisi olla perusteltua.

Vantaan kaupunki katsoo, että ehdotettu laskentatapa asettaa moitteetta velkaantuneet velalliset nykyistä heikompaan asemaan. Vantaan kaupunki pitää voimassaolevan lain mukaista laskentatapaa perusteltuna. Tavallisille veloille mahdollisesti kertyvien lisäsuoritusten suhteen olisi tehtävä ero eri velallisryhmien välillä siten, että lisäsuoritusvelvollisuuden kesto olisi kolme vuotta sellaisten velallisten osalta, joiden velkaantumiseen ei liity moitittavuutta, eikä velkajärjestelyä siten ole aloitettu VJL 10 a §:n perusteella yleisestä esteestä huolimatta.

3.3.5 Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat

FK Finanssialan Keskusliitto kannattaa ehdotettua muutosta, jonka mukaan vähimmäiskertymä tehtäisiin jatkossa aina viisivuotisen maksuohjelman mukaisesti aikaisemman kolmen vuoden sijaan. Voimassa olevat omistusasunnon säilyttämistä koskevat säännökset toimivat FK:n näkemyksen mukaan valtaosassa tapauksia lähtökohtaisesti hyvin, mutta johtavat tietyissä tilanteissa lopputulokseen, jossa velkajärjestelyvelallinen saa

säilyttää erittäin arvokkaan velattoman asunnon omistuksessaan nimellistä tavallisille veloille maksettavaa suoritusta vastaan. FK olisi pitänyt perusteltuna, että työryhmä olisi mietinnössään ehdottanut asunnon suojaa koskevia säännöksiä uudistettavaksi kokonaisvaltaisemmin. Lainsäädäntömuutosten jatkovalmistelussa onkin korostetusti syytä arvioida työryhmämietinnössä ehdotettujen lakimuutosten ja voimassaolevan lain toimivuutta, ja tarvittaessa ottaa velallisen omistusasunnon säilyttämistä koskevat säännökset uudelleen tarkasteltavaksi. Lähtökohtana tarkastelussa tulisi FK:n näkemyksen mukaan olla se, että velallisen omistusasunnon velaton arvo kuuluu pääosin vakuudettomille velkojille. *Elinkeinoelämän keskusliitto EK* yhtyy FK:n näkemyksiin.

Luottomiehet ry katsoo, että tavallisten velkojen vähimmäiskertymän laskeminen aina viiden vuoden maksuohjelman mukaan on velkojien kannalta kannatettava uudistus.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry katsoo erityisesti maatalousyrittäjien asunnon säilyttämismahdollisuuksien parantamisen keskeiseksi tavoitteeksi. MTK huomauttaa, että maatilan päärakennuksen realisointi ja korvaavan asumismuodon järjestäminen velalliselle ei useinkaan ole edes velkojien intressissä, koska maatilan päärakennuksesta realisoinnissa saatava hinta ei todennäköisesti riittäisi korvaamaan niitä kustannuksia, joita vaihtoehtoisesta asumismuodosta koituu. Päärakennuksen arvo riippuu olennaisesti siitä, että yritystoimintaa voidaan siitä käsin harjoittaa.

Professori Tuula Linna huomauttaa, että ehdotuksesta puuttuu asunnon suojaa koskevien säännösten arviointi. Yksittäistapauksissa nykyiset asunnon säilyttämistä koskevat säännökset voivat johtaa siihen, että velkamäärät rajusti leikkaavan ohjelman jälkeen velalliselle jää arvokas asunto omistukseensa. Etenkin silloin, kun yksityinen velkoja joutuu tähän tilanteeseen, voidaan herättää vakavia epäilyksiä järjestelmän perustuslainvastaisuudesta (omaisuudensuoja). Asunnon säilyttämistä koskevat säännökset tulee tarkistaa niin, että tilanne on kaikissa tapauksissa kohtuullinen myös etuoikeudettomien velkojien kannalta.

Suomen tuomariliitto huomauttaa, että ehdotettu ratkaisu johtaa normaalitapauksessa tilanteeseen, jossa tavalliset velkojat saavat saatavilleen suorituksia enemmän kuin he olisivat saaneet, jos asunto olisi realisoitu ennen velkajärjestelyä ja tavallisten velkojen maksuohjelman kestoksi olisi määrätty kolme vuotta. Sama tilanne syntyy myös, jos asunto joudutaan maksuohjelman keston aikana realisoimaan.

Takuu-Säätiö pitää hyvänä, että omistusasunnon säilyttämisen mahdollisuus sisältyy edelleen velkajärjestelylakiin. Viiden vuoden maksuohjelman mukaisesti laskettava vähimmäiskertymä tavallisille veloille edesauttaa velkojien asemaa olematta kuitenkaan kohtuuton velallisen näkökulmasta. *SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry* yhtyy Takuu-Säätiön lausunnossa esitettyihin näkökohtiin.

Velkaneuvonta ry katsoo, että 32 §:ssä ehdotettu muutos on perusteltu ja velallisenkin näkökulmasta kohtuullinen. Asunnon säilyttämisestä huolimatta lisäsuoritusvelvollisuus pitäisi kuitenkin rajata kolmeen vuoteen, mikäli hakijan velkajärjestelyä ei ole aloitettu esteestä huolimatta.

3.4 Menettelyn yksinkertaistaminen

3.4.1 Yhteenveto

Lausunnonantajat pitävät menettelyn yksinkertaistamista yleisesti kannatettavana, ja useat menettelyä koskevat muutosehdotukset saavat myönteistä palautetta. Useat lausunnonantajat mainitsevat pitävänsä hyvänä yksinkertaistetun menettelyn käyttöönottoa maksuohjelman vahvistamisen yhteydessä. Kannatettavana pidetään myös sähköpostin käytön lisäämistä. Lausunnonantajat esittävät lukuisia yksityiskohtaisia huomioita menettelykysymyksistä. Selvittäjien käytön rajoittamisen osalta lausuntopalaute on jakaantunut. Osa katsoo selvittäjien käytön rajoittamisesta aiheutuvan myös käräjäoikeuksille lisätyötä. Ehdotus, joka koskee saatavan määrän laskemista saldopäivän mukaan, jakaa mielipiteitä. Useat lausunnonantajat pitävät tärkeänä sitä, että jatkossa kehitettäisiin sähköinen asiointijärjestelmä.

3.4.2 Laillisuusvalvojat

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies pitää ehdotettuja menettelyn yksinkertaistamista koskevia säännöksiä perusteltuina, mutta suojaamattoman sähköpostin käyttö salassa pidettävien asiakirjojen osalta ansaitsisi vielä täsmentävän säännöksen. Apulaisoikeusasiamies ehdottaa selventävää viittaussäännöstä 62 a §:ään.

3.4.3 Tuomioistuimet

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus pitää kannatettavana ehdotusta, jonka mukaan maksuohjelma voidaan vahvistaa ilman pienvelkojan esimerkiksi maksuvaraa tai toisen velkojan saatavaa koskevan väitteen tarkempaa tutkimista, mikäli velkojien enemmistö ei ole vastustanut ehdotusta tai on antanut siihen suostumuksensa. Käräjäoikeuden mielestä suurin etu kuitenkin saavutettaisiin, mikäli esitetty menettely ulotettaisiin koskemaan myös väitteitä velkajärjestelyn myöntämisen edellytyksistä. Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus pitää järkevänä sitä, että entistä useammin ehdotus maksuohjelmaksi toimitettaisiin jo hakemuksen yhteydessä. Käräjäoikeus huomauttaa, että saldopäivästä velkajärjestelyn aloittamiseen saattaa hyvinkin kulua pidempi aika kuin ehdotuksessa mainittu 4 kk. Sen mielestä olisi hyvä että kyseinen määräaika olisi ainakin 6 kk.

Helsingin hovioikeus huomauttaa, että ehdotettu 11 §:n 2 momentti jättää avoimeksi, mitä merkitystä velkojan mahdolliselle laiminlyönnille myötävaikuttaa sovinnon syntymiseen on annettava velkajärjestelyprosessissa. Hovioikeus toteaa, että säännöksessä asetetaan erikoisesti toistensa vaihtoehtoiksi ”saatavasta luopuminen” tai tiettyjen yksilöintitietojen antaminen. On kyseenalaista antaa laissa sitä viestiä, että velkojalle asetettu ensisijainen vaihtoehto on luopua saatavastaan. Lisäksi Helsingin hovioikeudelle jää epäselväksi, mikä merkitys on velkojan laiminlyönnillä antaa 11 b §:ssä tarkoitett

tiedot. Helsingin hovioikeus pitää ehdotettua 31 §:ää tavallisten velkojen keskinäisestä asemasta vaikeaselkoisena. Jos sääntely halutaan säilyttää, selkeämpi sanamuoto olisi esimerkiksi ”Viimesijaisesti maksuvara ja varat on osoitettava saldopäivän ja maksuohjelman vahvistamisen välisenä aikana kertyneille koroille sekä sellaisille veloille, jotka konkurssissa ovat viimeiseksi suoritettavia. Jos saldopäivä on aikaisempi kuin neljä kuukautta ennen velkajärjestelyn aloittamista, viimesijaisia ovat velkajärjestelyn aloittamisen ja maksuohjelman vahvistamisen välisenä aikana syntyneet korot.” Lisäksi Helsingin hovioikeus kiinnittää huomiota ehdotetun 70 §:n pituuteen ja vaikeaan ymmärrettävyyteen, ja ehdottaa uutta muotoilua.

Helsingin kärjäoikeus pitää ehdotukseen sisällytettyjä menettelysäännöksiä pääosin onnistuneina, mikäli selvittäjän käyttöä ei tarpeettomasti rajoiteta. Kärjäoikeus toteaa, että talous- ja velkaneuvonnassa virkamiehet toimivat velallisen avustajina laatiessaan hakemuksen, kuullessaan velkoja ja laatiessaan maksuohjelmaehdotuksen. Vaikka he ovat puolueettomia, on tärkeää, että menettely myös näyttää puolueettomalta. Helsingin kärjäoikeus katsoo, että kärjäoikeuden tulee jatkossakin voida harkintansa mukaan tarvittaessa määrätä selvittäjä niissä tilanteissa, joissa maksuohjelmaehdotus muodostuu velkojen lausumien perusteella riittäväksi.

Oulun kärjäoikeus pitää hyvänä ehdotuksia, jotka koskevat velvollisuutta ilmoittaa saatavan perustiedot ja saldo per tietty päivä sekä sähköpostiosoite tai postiosoite prosessiosoitteena. Kärjäoikeus toteaa ehdotetun 52 a §:n osalta, että lausumien pyytämisen jälkeen kärjäoikeuden on käytävä läpi ehdotettu maksuohjelma ja velkojen lausumat sekä todettava, mitä edellä mainituista seuraa. Kärjäoikeudet pakotetaan jälleen kohdentamaan lisää henkilöstöresurssia velkajärjestelyasioiden käsittelemiseen. Oulun kärjäoikeus kiinnittää huomiota ehdotettuun yksinkertaistettuun menettelyyn, jossa velkojan hyväksymiseen rinnastettaisiin se, ettei velkoja väitteellä vastusta ko. yksinkertaistettua menettelyä. Kärjäoikeuden mukaan jatkovalmistelussa olisi syytä pohtia asiaa prosessuaaliselta kannalta ja selvästi todeta, merkitseekö esitetty lain säännös esim. muutoksenhaun kannalta sitä, että velkojan oikeus muutoksenhakuun rajoittuu pysyvästi, mikäli hän ei käytä puhevaltaansa hänelle ko. tarkoituksessa toimitetun lausumapyynnön johdosta. Lisäksi Oulun kärjäoikeus toteaa, että erityisesti yksityisten velkaneuvojen menettelyssä korostuu päämiehen edun ajaminen esim. sen osalta, mitä esitetään maksuohjelman kestosta ja huomioon otettavista kustannuksista ja vähennyksistä.

Pohjois-Karjalan kärjäoikeus puoltaa toimenpiteitä menettelyn yksinkertaistamiseksi tuomioistuimessa, mihin liittyy mm. siirtyminen pääsääntöisesti sähköpostitse tapahtuviin tiedoksiantoihin. Pohjois-Karjalan kärjäoikeuden mielestä selvittäjä-instituutiota tulisi voida käyttää jatkossakin entiseen tapaan. Vaihtoehto, jonka mukaan talous- ja velkaneuvoja laatii hakemuksen liitteeksi myös maksuohjelmaehdotuksen, on ongelmallinen sen osalta, että velkaneuvoja toimii velallisen avustajana, jolloin hänen puolueettomuutensa voidaan kyseenalaistaa.

Turun hovioikeus pitää pyrkimystä menettelyn yksinkertaistamiseen ja sovintoratkaisujen lisäämiseen erityisen kannatettavana. Hovioikeus kannattaa 52 a §:n 1 momentin 2 kohdan ehdotusta. Hovioikeus pitää hyvänä esitystä velkojen ottamisesta maksuohjelmassa huomioon saldopäivälle ilmoitetun saldon määräisinä. Hovioikeus pitää

oikeana työryhmän arviota siitä, että selvittäjä tulee määrättäväksi valtaosassa elinkeinonharjoittajien velkajärjestelyprosesseja. Se katsoo, että yksinkertaistetussa maksuohjelman vahvistamismenettelyssä passiivisiksi jääneet velkojat tulisi jättää kokonaan huomioon ottamatta, eikä passiivisia velkojia tulisi rinnastaa ohjelman hyväksyviin velkoihin. Hovioikeus esittää, että velallisen toimittaessa tuomioistuimelle samanaikaisesti velkajärjestelyhakemuksen, maksuohjelmaehdotuksen sekä esityksen mukaisessa 38 a §:ssä tarkoitetun selvityksen, velallisen tulisi toimittaa tuomioistuimelle lisäksi selvitys siitä, miten ja milloin velkojille on varattu tilaisuus lausua velkajärjestelyn aloittamisen edellytyksistä ja esteistä. Lisäksi tuomioistuimelle tulisi toimittaa velkajärjestelyn aloittamista vastustaneiden velkojien kirjalliset lausumat.

Vantaan kärjäoikeus pitää erityisesti kiitettävänä pyrkimystä tehostaa prosessia. Kärjäoikeus pitää hyvänä velkaselvittelyä ja yksinkertaistettua menettelyä koskevia ehdotuksia.

Varsinais-Suomen kärjäoikeus pitää menettelysäännöksiin liittyviä muutosehdotuksia pääosin kannatettavina. Turhien saldopäivitysten poistaminen ja sähköpostin käyttöönotto tiedoksiannoissa säästävät kustannuksia. Kärjäoikeus pitää perusteltuna sitä, ettei selvittäjää pääsääntöisesti määrätä tapauksissa, joissa hakemus ja maksuohjelmaehdotus toimitetaan kärjäoikeuteen samanaikaisesti. Se pitää myös ehdotettua uutta velkaselvittelyä erinomaisena muutoksena. Käytännön uhkakuvan menettelyn yksinkertaistamista koskevien ehdotusten toteutumiselle muodostaa kärjäoikeuden mukaan kuitenkin tekniikan riittävyys ja toimivuus kaikilla asianosaistahoilla. Kärjäoikeuden mielestä asiointijärjestelmä tulisi kehittää ja ottaa käyttöön velkajärjestelyasioissa mahdollisimman nopeasti. Ehdotettua 38 a §:ää Varsinais-Suomen kärjäoikeus pitää perusteltuna, mutta pitää sen 3 momenttia kielellisesti kömpelönä.

3.4.4 Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset

Etelä-Savon ELY-keskus katsoo, että velkasovintojen syntymistä tulee edistää. ELY-keskuksen mielestä tuomioistuimelle tulisi antaa mahdollisuus vahvistaa maksuohjelma velkojien enemmistöpäätöksellä.

Kela pitää velkajärjestelymenettelyn yksinkertaistamista kannatettavana. Kela pitää saldojen päivittämistä koskevaa ehdotusta hyvänä. Kelan mukaan jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota siihen, kuinka uudessa menettelyssä käsitellään velkajärjestelyssä etuoikeutettua elatusapuvelkaa. Kela toteaa, että selvittäjäinstituutio on velkojien näkökulmasta ollut varsin toimiva ja eri osapuolten edut tasapuolisesti huomioonottava. Selvittäjän käytön tulisi olla vahva pääsääntö silloin, kun kyseessä on omistusasunnon säilyttämisohjelma, tai kun maksuohjelmalla järjestellään myös yrittäjävelallisen yritystoiminnan velkoja. Yksinkertaistetun menettelyn osalta Kela huomauttaa, että jos pienvelkojien maksuvaraa koskevat väitteet jätettäisiin tutkimatta osuuden vähäisyyden vuoksi, vahvistettaisiin virheellisiin tulotietoihin perustuvia maksuohjelmia. Pienvelkojien väitteet voivat koskea myös maksuohjelmassa olevaa virhettä tai määräyksen poissäämistä maksuohjelmasta. Pienvelkojien väitteitä ei tulisi rajata vain esityksessä määriteltyihin tilanteisiin, vaan väitteiden käsittelyn tulisi olla laajemmin mahdollista.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto toteaa saldotietojen käyttämistä koskevan määräajan osalta, että kuusi kuukautta on neljää kuukautta realistisempi arvio asiakkaan ensikäynnistä käräjäoikeuden tekemään aloittamispäätöksen.

Konkurssiasiamiehen mukaan ehdotukset sähköpostin käytöstä tiedoksiannoista, yhden saldoilmoituspäivän käyttöönottamisesta, mahdollisuudesta maksuohjelman vahvistamiseen yksinkertaisessa menettelyssä ja muista menettelyllisistä nykyaikaistamisista, vaikuttavat järkeviltä.

Oikeusministeriön oikeushallinto-osasto kannattaa työryhmän ehdotusta, jonka mukaan velkajärjestelyasian tuomioistuinkäsittelyä koskevia säännöksiä on eräiltä osin tarvetta selventää, jotta päästäisiin mahdollisimman yksinkertaiseen ja kokonaiskustannuksiltaan edulliseen menettelyyn. Erityisesti tämä koskee tilannetta, jossa maksuohjelmaehdotus toimitetaan tuomioistuimelle jo velkajärjestelyhakemuksen yhteydessä. Oikeushallinto-osasto puoltaa ehdotusta, jonka mukaan tuomioistuimelle mahdollistetaan maksuohjelman vahvistaminen yksinkertaistetussa menettelyssä velkojien enemmistön suostumuksella. Oikeushallinto-osasto katsoo, että tiedoksiantojen toimittaminen käräjäoikeudesta on halvempaa kuin selvittäjän määrääminen tehtävän hoitamista varten, eikä se aiheuta käräjäoikeudelle kohtuutonta työmäärää. Oikeushallinto-osaston mielestä velkajärjestelyasioissa tulisi saada käyttöön sähköinen asiointijärjestelmä.

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa ehdotuksia, joissa esitetään selvittäjien käytön vähentämistä ja tiedoksiantojen toimittamista sähköpostitse.

Valtiovarainministeriö kannattaa sähköpostitiedoksiantoa ja selvittäjien käytön täsmällisempää sääntelyä koskevia muutoksia.

Verohallinto ehdottaa, että 62 a §:n 2 momenttia ajantasaistetaan samalla tavalla kuin muissa maksukyvyttömyysmenettelyjä koskevissa laeissa on tehty. Se katsoo, että lain säännöksellä ei ole syytä rajoittaa tiedoksiantotapaa velkajärjestelyn osalta vain sähköpostiin. Verohallinnon mielestä ei ole tarkoituksenmukaista karsia selvittäjän käyttöä velkajärjestelyssä. Verohallinnossa on havaittu, että selvittäjän laatimassa maksuohjelmassa velallisen maksuvara on usein parempi kuin mitä hakemuksessa on esitetty.

3.4.5 Velkaneuvontatoimistot

Espoon kaupunki suhtautuu torjuvasti sähköpostin käyttöön velkaselvittelyvaiheessa etenkin jos on tarkoitus, että velkojat lähettäisivät saldotiedot talous- ja velkaneuvontaan sähköpostilla. Siirtyminen sähköpostitoimitukseen yhdistettynä salauskoodien välittämiseen ”toisessa välineessä” voisi aiheuttaa kaaoksen talous- ja velkaneuvonnassa. Sähköisen asiointijärjestelmän saamista tulisi kiirehtiä. Kuulutusmenettelyn käyttöön ottamista tulisi harkita viimeistään silloin kun velkajärjestelyjä varten saadaan sähköinen asiointialusta. Espoon kaupunki katsoo, että maksuohjelmien laadintaan on tarpeellista kehittää toimivat atk-ohjelmat johtavan viranomaisen toimesta. Espoon kaupungin mielestä työryhmä olisi voinut pohtia menettelyn yksinkertaistamista niinkin, että

tarvittavien liitteiden määrää vähennetään. Espoon kaupunki katsoo, että maksuohjelmaehdotus hakemuksen yhteyteen on järkevää laatia vain sellaisissa tilanteissa, joissa tiedetään, ettei velallinen maksa velkojaan hakemuksen jättämisen jälkeen ja ettei velkojan saatavan määrä kasva perintäkulujen vuoksi. Espoon kaupunki huomauttaa, että työryhmän ehdotuksesta ei käy ilmi, onko tarkoitus päättää velkajärjestelyn aloittamisesta ja maksuohjelman vahvistamisesta yhtäaikaisesti, ja missä vaiheessa velkojat tai velallinen voivat ilmoittaa mahdollisesta velan määrän muutoksesta aloittamispäivälle.

Espoon kaupungin mukaan menettelyyn liittyviä kysymyksiä olisi syytä täsmentää. Kehotus uuden maksuohjelman laatimiseen pitäisi antaa välipäätöksenä, josta voi valittaa maksuohjelman vahvistamispäätöksen yhteydessä. Talous- ja velkaneuvonnassa ei ole järkevää laatia maksuohjelmaa useaan kertaan. Espoon kaupunki katsoo, että selvittäjä pitää voida määrätä muulloinkin kuin silloin, kun asia on riitainen. Espoon kaupunki katsoo, että talous- ja velkaneuvonnan tehtäväkuvaus pitää muotoilla uudelleen niin, ettei talous- ja velkaneuvonnan rooli jää epäselväksi, ja että maksuohjelmaa laadittaesakin talous- ja velkaneuvoja toimii velallisen avustajana siten kuin laki oikeudenkäyntiavustajista säätelee.

Helsingin kaupunki pitää sinällään hyvänä esitystä menettelyn yksinkertaistamisesta ja sovintoratkaisujen lisäämisestä.

Jyväskylän kaupungin mielestä velkojan ilmoitusvelvollisuus hakemusta varten tarvittavista tiedoista on erittäin tärkeä lisäys lakiin. Mikäli saldopäivä otetaan lakiin, tulee Jyväskylän kaupungin mielestä lakiin kirjata, että selvittäjän tehtäviin kuuluu velallisen ja/tai muiden velasta vastuussa olevien saldopäivän jälkeisten maksujen selvittäminen niin, että selvitykset pyydetään velkojalta ja ulosottoviranomaiselta. Yksi vaihtoehto työmäärän rajaamiseksi on, että lakiin lisättäisiin määräys, että velkajärjestelyn tultua vireille ei ulosottoviranomainen tilittäisi pidättämiään varoja velkojille. Jyväskylän kaupunki katsoo, että myös velkajärjestelylain tuntematonta velkaa koskeviin pykäliin 40 ja 44 tulee huomioida saldopäivä, mikäli se otetaan lakiin. Tuntemattomat velat tulee huomioida sen suuruusina mitä ne olivat saldopäivänä. Saldopäivän tulee tulla ilmi velkajärjestelyn aloittamispäätöksessä.

Jyväskylän kaupunki kannattaa maksuohjelman vahvistamista yksinkertaistetussa menettelyssä sekä sähköisten menettelyjen lisäämistä. Jyväskylän kaupungin mukaan pääperiaate tulee jatkossakin olla, että selvittäjät tekevät maksuohjelmat. Jyväskylän kaupunki kiinnittää huomiota ehdotukseen, että käräjäoikeus määräisi selvittäjän, mikäli neuvoja on ilmoittanut hakemuksessa olevansa hakemuksen laatija. Työryhmän mukaan neuvoja voisi toimia laatijana mm. silloin, kun epäilee hakijan esittämän tiedon oikeellisuutta tai katsoo, että järjestelylle on este. Jyväskylän kaupungin mielestä tämä on vahva signaali velkojille ja käräjäoikeudelle, eikä se hyväksy tällaista asiakkaan oikeusturvan selvää vaarantamista. Jyväskylän kaupunki kiinnittää huomiota laatija/avustaja - kysymykseen, jonka osalta se katsoo, että laissa talous- ja velkaneuvonnasta vastuu tulisi määrittää selkeästi.

Kuopion kaupunki katsoo, että ehdotettu velkaselvitysmenettely lisäisi talous- ja velkaneuvonnan työmäärää huomattavasti ilman, että menettelyllä saavutettaisiin merkittävää

etua nykytilanteeseen verrattuna. Velkajärjestelyhakemuksen liitteenä toimitetun maksuohjelman ongelmana on se, että se on velallisen tai tämän avustajan näkemys velallisen taloudellisesta tilanteesta. Kuopion kaupungin mukaan on todennäköistä, että velkojat riitauttaisivat näitä maksuohjelmaehdotuksia useammin kuin selvittäjän laatimia ehdotuksia. Selvittäjän määräämättä jättäminen nykyistä useammassa tapauksissa lisäisi käräjäoikeuksien työmäärää tiedoksiantojen osalta.

Lahden kaupunki huomauttaa, että käytännössä eri saldopäiviä olisi useita ja järjestelmäsiten aika sekava. Lahden kaupunki ei usko saldojen päivittämisen vähenevän merkittävästi ehdotetulla muutoksella. Muilta osin esitetty uusi pykälä velkaselvittelystä on hyvä ja tarpeellinen. Sähköinen asiointi tuo säästöjä ja siihen siirtyminen on ennen pitkää edessä joka tapauksessa, mutta ennen siihen siirtymistä on varmistettava sen turvallisuus kaikkien toimijoiden osalta. Lisäksi Lahden kaupunki pitää perusteltuna, että ehdotuksessa halutaan vähentää selvittäjän määräämistä riidattomiin ja yksinkertaisiin tapauksiin. Lahden kaupunki pitää ehdotusta maksuohjelman vahvistamisesta yksinkertaistetussa menettelyssä hyvänä. Ongelmana se näkee velkojat, joita ei yrityksistä huolimatta tavoiteta lainkaan ja joille ei löydy yhteystietoja. Kuinka tällaiset epäselvät velat otetaan huomioon? Lisäksi tulisi tarkentaa sitä, millä tavalla velkojien kuuleminen pitää todistaa. Lahden kaupungin mukaan epäselväksi jää, onko tällaisesta vahvistamispäätöksestä mahdollisuus valittaa missään tilanteessa, tai voiko vahvistettuun ohjelmaan hakea muutosta. Pykälän laajentaminen soveltuvin osin koskemaan myös maksusopimuksia yleensä vähentäisi kuluja edelleen.

Turun kaupunki kertoo, että järjestelmää, jossa maksuohjelmaehdotus on mukana jo hakemusvaiheessa, on pidetty toimivana. Turun kaupungin velkaneuvontatoimistossa on käytössä velkajärjestelijäohjelma, joka nopeuttaa maksuohjelman laadintaa. Turun kaupunki pitää tärkeänä, että yhtenäinen ohjelma olisi mahdollinen kaikille sitä toivoville velkaneuvontayksiköille. Turun kaupunki pitää erityisen kannatettavana yksinkertaistettua menettelyä koskevaa ehdotusta.

Vantaan kaupunki pitää tarpeellisena säilyttää entisessä laajuudessaan mahdollisuus määrätä selvittäjä maksuohjelmaehdotusta laatimaan. Riitaisten asioiden lisääntyminen ja asioiden monimutkaistuminen huomioon ottaen se ei usko, että mittavia säästöjä olisi saavutettavissa sillä, että talous- ja velkaneuvonnan rajallisia resursseja käytettäisiin maksuohjelmaehdotusten laatimiseen nykyistä enemmän. On myös huomioitava talous- ja velkaneuvonnan asema nimenomaan velallisen avustajana sekä velkojien kenties suurempi halu tehdä valituksia talous- ja velkaneuvonnassa laaditun maksuohjelmaehdotuksen perusteella vahvistetun maksuohjelman osalta.

3.4.6 Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat

Asianajotoimisto Aurejärvi pitää pääosin myönteisenä muutosehdotusta, jolla tavoitellaan menettelyn yksinkertaistamista. Esimerkiksi VJL 38 a §:n yksinkertaistettua menettelyä koskevat muutosehdotukset ovat perusteltuja; samoin puolustettavia ovat sähköpostitiedoksiantojen ja sähköisen järjestelmän käyttöönottoon liittyvät ehdotukset.

Aurejärvi katsoo menettelyn yksinkertaistamiseen tähtäävistä muutosehdotuksista tarpeettomiksi tuomioistuimen toimivaltaan esitetyt rajoitukset määrätä selvittäjä niissä tapauksissa, joissa maksuohjelmaehdotus on liitetty velkajärjestelyhakemukseen. Tuomioistuimen toimivaltaa ei tulisi rajoittaa lainkaan nykyisestä tai vaihtoehtoisesti ehdotettua VJL 64 §:ää tulisi muuttaa siten, että selvittäjä voidaan määrätä silloin, jos se on asian riittäisyyden tai epäselvyyden vuoksi tarpeen, tai jos tuomioistuin muusta syystä katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi. Aurejärvi toteaa, että selvittäjällä on puolueettoman roolinsa perusteella lähtökohtaisesti paremmat mahdollisuudet kuin velallis- tai velkojajahan edustajalla laatia molempien osapuolten luottamusta nauttiva maksuohjelmaehdotus.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kannattaa velkajärjestelymenettelyn yksinkertaistamista ja sähköisen asioinnin kehittämistä. EK pitää erittäin tärkeänä, että ulosoton roolin vahvistamista velkajärjestelymenettelyssä ei unohdeta. EK kannattaa aikaisemman työryhmän (2011) ehdotuksia ulosoton roolista velkajärjestelyssä.

FK Finanssialan Keskusliitto kannattaa velkajärjestelymenettelyn yksinkertaistamista ja sähköisen asioinnin kehittämistä. FK:n näkemyksen mukaan oikeusministeriön asettaman aikaisemman velkajärjestelytyöryhmän tekemät ehdotukset ulosoton roolista velkajärjestelyssä on tärkeää säilyttää vähintään pidemmän tähtäimen tavoitteena.

Kirkkohallitus kannattaa ehdotettuja menettelyn yksinkertaistuksia ja toivoo, että ne lisäävät sovintoratkaisujen syntymistä.

Kriminaalihuollon tukisäätiö pitää kannatettavana velkajärjestelymenettelyn yksinkertaistamista.

Lakiasiaainpalvelu Yli-Sarjan mukaan selvittäjien käyttöä tulisi ennemminkin lisätä kuin vähentää, eikä lakiin tulisi missään tapauksessa ottaa tuomioistuinta pakottavaa säännöstä, jonka perusteella selvittäjää ei kyettäisi määräämään. Se huomauttaa, että velkaneuvoja toimii asiassa velallisen avustajana ja on siten puolueellinen taho velkajärjestelyasiassa. Yli-Sarjan mielestä ehdotus voi johtaa siihen, että velkaneuvojan laatiessa ohjelmaehdotuksen velallinen saa usein perusteetonta etua velkojien kustannuksella. Yli-Sarjan mukaan velkojilla ei ole samalla tavalla mahdollisuuksia arvioida velallisen maksukyvyyn laskennan perusteita kuin selvittäjällä. Yli-Sarja katsoo, että tuomioistuinten resurssit eivät riittäne tarkastelemaan ja selvittämään maksuvaralaskelmien perusteita yhtä perusteellisesti. Sellaista maksuohjelmaa, jossa ei olisi selvitettävää, ei yleensä ole. Yli-Sarjan mukaan maksuohjelmaehdotusten laatiminen ei liene talous- ja velkaneuvojienkaan intressissä velkaneuvonnan resurssipula huomioon ottaen.

Yli-Sarjan mielestä nykyilainsäädäntöä ei tulisi velkasaldojen ilmoittamisajankohdan osalta muuttaa, koska se ennemmin monimutkaistaa käytäntöä kuin yksinkertaistaa tai keventää sitä. Velan määrä on voinut muuttua runsaasti hakemuksen jättämisen ja velkajärjestelyn aloittamisen välisenä aikana. Huomioon tulee Yli-Sarjan mukaan ottaa myös, että hakemukseen liitetyt velkasaldot voivat olla useita kuukausia vanhoja, ja joku toinen velkasaldo on tilattu kuukausia aiemmin kuin toinen. Lisäksi kun eri velkojakin kohdellaan ehdotuksessa eri tavoin, tulee velkasaldojen määrittämisestä ohjelmassa varmasti hankalampaa, jos nykykäytäntö muutetaan. Yli-Sarjan mukaan ongelmaksi

muodostuisi joissain tapauksissa yksityisvelkojat tai velkojat, jotka eivät ole toimittaneet hakemuksen laatijalle saldotietoja tai joilta ei saldotietoja ole edes kysytty. Tällöin näillä velkojilla ei olisi mahdollisuutta ilmoittaa aloittamispäivän mukaista saldoa korkoineen missään vaiheessa. Yli-Sarja toteaa, että velallisella on oikeus maksuttomiin saldotodistuksiin lähtökohtaisesti vain kerran vuodessa. Tämä tarkoittaa sitä, että jos saldotiedot ovat jo kertaalleen tilattu, ja velkajärjestelyn hakeminen jostain syystä viivästyy, on saldotiedot tilattava hakemukseen uudelleen, jotta ne eivät olisi liian vanhoja. Kun nykyainsäädännön mukaan saldotiedot ovat joka tapauksessa päivitettävissä velkajärjestelyn aloittamispäivälle, ei saldotietojen tuoreudella ole niin suurta merkitystä.

Luottomiehet ry pitää tuomioistuinmenettelyn yksinkertaistamista hyvänä. Se pitää kannatettavana ehdotusta, jonka mukaan velkajärjestelyissä luovuttaisiin selvittäjistä tilanteissa, joissa maksuohjelmaehdotus on liitetty hakemukseen, ja selvittäjä voitaisiin määrätä, jos se asian riittäisyyden tai epäselvyyden vuoksi on tarpeen. Velkaneuvojien asiantuntemus myös elinkeinotoimintaa harjoittavien velallisten osalta tulee kuitenkin varmistaa. Luottomiehet ry katsoo, että selvittäjällä tulisi olla oikeus ajaa takaisinsaantikanteita tietyn velallisen kaikkien velkojien nimissä.

Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry pitää esitystä hyvänä siltä osin, että se nopeuttaa ja yksinkertaistaa velkajärjestelyasioiden käsittelyä. Sähköinen asiointi varmasti myös edesauttaisi tätä.

Professori Tuula Linna pitää talous- ja velkaneuvonnan sähköisen asiointijärjestelmän kehittämistä tärkeänä. Lisäksi hän huomauttaa VJL 11 b §:n osalta, että oikea säännös, johon perusteluissa tulisi viitata, on VJL 31 §:n 5 momentti, eikä VJL 79 §.

Suomen Asianajajaliitto pitää menettelyä koskevia muutosehdotuksia pääosin myönteisinä. Esimerkiksi ehdotukset koskien saldopäivää, sähköpostitiedoksiantoja ja sähköisen järjestelmän käyttöönottoa, velkaselvittelyä ja pakkosovintoa ovat perusteltuja. Asianajajaliitto katsoo, että talous- ja velkaneuvojien kaksoisroolin käyttäminen yhä enemmän ei ole velallisen oikeusturvan kannalta perusteltua. Nykyinen selvittäjäinstituutio on puolueettomampi järjestelmä ja ehkäisee tehokkaammin riitoja. Asianajajaliiton mukaan ehdotetun muutoksen ollessa merkittävä menettelyn puolueettomuuden, velallisen oikeusturvan ja hyvin toimivan selvittäjäinstituution kannalta, tulisi muutokselle olla vahvat perusteet. Asianajajaliiton mukaan on vaarana, että muutoksella menetetään menettelyn yksinkertaistamisella tavoitellut kustannussäästöt sekä heikennetään velkajärjestelyn yleistä luotettavuutta ja menettelyn puolueettomuutta, mikä vaikuttaa suoraan myös velallisen asemaan menettelyä hidastamalla. Asianajajaliitto toteaa, että menettelymuutos myös lisäisi merkittävästi talous- ja velkaneuvojien käyttöä tilanteissa, jossa velallisen oikeusturvan kannalta on jo tällä hetkellä ongelmana velkaneuvonnan saataavuus ja resurssien riittävyys.

Suomen kuntaliitto kannattaa, että menettelyä tuomioistuimessa yksinkertaistettaisiin ja siirryttäisiin päätoimisesti sähköpostitse tapahtuviin tiedonantoihin.

Suomen Lakimiesliitto ei kannata selvittäjä-instituution heikentämistä. Muutoksella voidaan menettää tavoitellut kustannussäästöt ja heikennetään järjestelyn yleistä luotettavuutta. Selvittäjien käytöstä saadut kokemukset ovat myönteisiä, ja toteutuessaan ehdotukset tulisivat merkitsemään tuomioistuinten työmäärän huomattavaa lisääntymistä.

Suomen tuomariliitto toteaa, että ehdotuksessa merkittävästi uutta olisi saldopäivän mukaisten saldotietojen käyttäminen ja yhteystietojen ilmoittamiselle annettu merkitys prosessiosoitteena. Sen mielestä työryhmän ehdotus on näiltä osin omiaan keventämään tietyjä kohtia velkajärjestelyasian käsittelyssä. Tuomariliitto epäilee ehdotetun tyyppisen yksinkertaistetun menettelyn käyttöönotosta saatavien hyötyjen määrää. Tuomariliitto kehottaa huomaamaan saatavien hyötyjen osalta myös sen, että velkajärjestelyasioissa esitettävät väitteet ovat pääosin ratkaistavissa kirjallisessa menettelyssä. Tuomariliitto kiinnittää huomiota epäselvyyksiin ehdotetun 38 a §:n 3 momentissa. Tuomariliitto kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että työryhmä ei ole ehdottanut määränemmistön määräytymistä silmällä pitäen minkäänlaista jakoa velkojaryhmiin. Tuomariliitto pitää 11 §:ään ehdotettua uutta muotoilua kannatettavana.

Tuomariliitto ei pidä kannatettavana työryhmän pyrkimystä merkittävässä määrin luopua selvittäjän käyttämisestä. Tuomariliitto toteaa, että selvittäjä on asemassaan asiaan osallisista riippumaton ja puolueeton toimija, kun taas talous- ja velkaneuvonnan tehtävät liittyvät nimenomaan velallisen avustamiseen. Selvittäjillä on koulutuksensa perusteella hyvät – ja selvästi talous- ja velkaneuvontaa paremmat – edellytykset suoriutua maksuohjelmaehdotuksen asianmukaisesta laatisesta. Tuomariliiton mielestä on varsin ilmeistä, että jo talous- ja velkaneuvonnan riittämättömän resurssoinnin vuoksi ongelmia maksuohjelmaehdotusten laadussa syntyy, mikäli painopiste maksuohjelmaehdotusten laatisessa siirretään työryhmän kaavailemalla tavalla talous- ja velkaneuvonnalle. Tuomariliitto pitää jokseenkin selvänä, että työryhmän ehdotukset toteutuessaan tulisivat merkitsemään enenevää tarvetta palauttaa maksuohjelmaehdotuksia uudelleen valmisteltaviksi. Ohjeistuksen tarve voi myös johtaa ongelmallisiin tilanteisiin tuomioistuimen puolueettomuuden kannalta.

Tuomariliiton mukaan lisääntyvien tehtävien voidaan perustellusti väittää aiheuttavan valtiolle suuremmat kustannukset kuin mitä sille aiheutuisi, jos selvittäjiä käytettäisiin tiedoksiannoissa. Tuomariliitto huomauttaa, että velkajärjestelyasian painopisteen siirtäminen hakemuksen jättämistä edeltävään aikaan johtaa väistämättä käsittelyajan pitenemiseen. Mikäli työryhmän maksuohjelmaehdotuksen laatisen ja käsittelyyn sekä selvittäjän käyttöön liittyvät ehdotukset edes pääosin toteutetaan, niin ainakin tulee jättää tuomioistuimen harkintaan, missä tapauksissa kaikkia velkojia on ryhdyttävä kuulemaan ennen velkajärjestelyn aloittamisesta päättämistä ja sen ratkaisemista, onko asiassa määrättävä selvittäjä laatimaan maksuohjelmaehdotus. Ilmoituksia ja tiedoksiantoja koskevan 62 a §:n muutoksia Tuomariliitto pitää asianmukaisina.

Takuu-Säätiö toteaa, että sen tavoitteena on lisätä velkasovintoja velallisten ja velkojien kesken ja on positiivista, että asiaan on otettu ehdotuksessa kantaa. Myös menettelyn yksinkertaistaminen on sinällään kannatettavaa, kun se vähentää velalliselle aiheutuvia kustannuksia. Takuu-Säätiön mukaan hämmennystä saattaa aiheuttaa talous- ja velkaneuvojan rooli sekä velallisen avustajana että velkojien hyväksymänä puolueettomana

maksuohjelman laatijana. *SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry* yhtyy Takuu-Säätiön lausunnossa esitettyihin näkökohtiin.

Velkaneuvonta ry kannattaa 11 §:ään ehdotettua muutosta. Se pitää hyvänä myös ehdotusta saldotietojen päivittämisestä, mikäli ne eivät ole yli neljä kuukautta vanhoja. *Velkaneuvonta ry* ehdottaa, että 11 b §:n 1 kohtaan lisätään velvoite ilmoittaa velan syntyajankohta. *Velkaneuvonta ry* katsoo sähköpostitiedoksiantojen ja sähköisen järjestelmän käyttöönottoon liittyvät ehdotukset hyväksi. *Velkaneuvonta ry* kannattaa yksinkertaistettua menettelyä koskevan 38 a §:n ja velkojien kuulemista koskevan 52 a §:n lisäämistä lakiin. *Velkaneuvonta ry* huomauttaa, että nykyisen velkajärjestelylain voimassaoloihana osa tuomioistuimista on kategorisesti jättänyt tutkimatta velallisen ehdottamat maksuohjelmat, vaikka ne sisällöllisesti täyttäisivät kaikki muotovaatimukset ja velkojat ne hyväksyisivät. *Velkaneuvonta ry* katsoo, että pykälässä ehdotettu määräys selvittäjän määräämisestä, mikäli hakemukseen on liitetty maksuohjelma vain, jos asia on riittävä tai epäselvä, on siten tarpeen.

Yrityssaneerausyhdistys ry katsoo, että nykylainsäädäntöä ei tulisi velkasaldojen määrätymisajankohdan osalta muuttaa, koska se enemmänkin monimutkaistaisi käytäntöjä kuin yksinkertaistaisi tai keventäisi niitä. Uudessa systeemissä velallisen ilmoitusvelvollisuus korostuisi siitä seuraavine laiminlyöntikiistoinen. Jos hakemuksen laatijan pitäisi aina ottaa yhteyttä kaikkiin velkojiin, lisääntyisi talous- ja velkaneuvonnan työmäärä hakemusten laatimisessa tuntuvasti. Yhdistyksen mielestä selvittäjien käyttöä tulisi ennemminkin lisätä kuin vähentää, eikä lakiin tule missään tapauksessa ottaa tuomioistuinta pakottavaa säännöstä, jonka perusteella se ei voisi määrätä selvittäjää aina, kun tuomioistuin katsoo sen tarpeelliseksi. Velkajärjestelyhakemuksen laatija toimii velkajärjestelyhakemusasiassa velallisen avustajana, eikä siten ole puolueeton ja riippumaton toimija menettelyssä. Ehdotettu menettely, jossa tuomioistuin palauttaisi riitaisen maksuohjelmaehdotuksen talous- ja velkaneuvojalle uudelleen laadittavaksi, ei ole yhdistyksen mukaan yleisten oikeusperiaatteiden näkökulmasta oikea eikä velkojien kannalta kohtuullinen, eikä talous- ja velkaneuvonnan näkökulmasta tarkoituksenmukainen. *Yrityssaneerausyhdistys ry:n* mukaan velkojilla ei ole samalla tavalla mahdollisuuksia arvioida velallisen maksukyvyyn laskennan perusteita kuin selvittäjällä. Mietinnön mukaiset uudistukset ja selvittäjien käytön vähentäminen lisäisivät myös tuomioistuinten ei-lainkäyttöön suuntautuvaa työmäärää olennaisesti, mikä ei ole tuomioistuinten keskeiset tehtävät huomioon ottaen järkevää.

3.5 Lisäsuoritusjärjestelmä

3.5.1 Yhteenveto

Lausuntopalautteessa pidetään yleisesti positiivisena velallisen tulonhankintaan kannustavia elementtejä ja työmäärän vähentämistä lisäsuoritusjärjestelmän osalta. Ehdotus siitä, että lisäsuoritusvelvollisuutta ei vahvistettaisi kaikille velalliselle, jakaa mielipiteitä. Monet pitävät ehdotusta hyvänä erityisesti menettelyn yksinkertaistumisen ja

työmäärän vähentymisen ansiosta, kun taas osan mielestä ehdotus on epäselvä ja ongelmallinen velallisten yhdenvertaisuuden kannalta. Lisäsuoritusvelvollisuuden synty-
misen rajan nostamiseen suhtaudutaan lausuntopalautteessa myönteisesti. Osa lausun-
nonantajista katsoo, että rajaa voitaisiin nostaa korkeammalle kuin työryhmän ehdotta-
maan 1.500 euroon.

3.5.2 Laillisuusvalvojat

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mielestä sääntely siitä, milloin lisäsuoritusvelvol-
lisuutta ei vahvistettaisi, on epäselvä, ja se sellaisenaan vaarantaisi velallisten yhdenver-
taisuuden toteutumisen. Apulaisoikeusasiamies toteaa, että muutosesitykset eivät sisällä
mitään, mikä kannustaisi lisäsuoritusvelvollisuuden jatkuvaan seurantaan. Apulaisoi-
keusasiamiehen mukaan esitystä tulisi ainakin täydentää vahvistamalla talous- ja velka-
neuvonnan aktiivista roolia aloitteentekijänä lisäsuoritusvelvollisuuden vuosittaisessa
tarkastamisessa sekä kehittämällä työkaluja laskelman tekemistä varten.

3.5.3 Tuomioistuimet

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus, Turun hovioikeus ja Vantaan käräjäoikeus pitävät
kannatettavana ehdotusta, jonka mukaan lisäsuoritusvelvollisuus syntyy vasta, kun vuo-
situlot nousevat enemmän kuin 1.500 euroa.

Helsingin hovioikeus pitää oikeasuuntaisena linjauksena, että lisäsuoritusvelvollisuuden
määräämättä jättäminen ei enää edellyttäisi velkojien suostumusta silloin, kun on il-
meistä, ettei velalliselle kertyisi tulojen kasvamisen perusteella lisäsuoritusvelvollisuut-
ta. Hovioikeuden mukaan jos velkojien saamat lisäsuoritukset ovat yksittäisinä kalente-
ri vuosina esimerkiksi vain muutamia euroja, voi olla tarkoituksenmukaista määrätä lisä-
suoritukset tilitettäväksi muutoin kuin kalenterivuositain. Hovioikeuden mielestä tulisi
harkita, olisiko perusteltua nostaa lisäsuoritusvelvollisuuden raja ehdotettua määrää
olennaisesti suuremmaksi.

Oulun käräjäoikeuden mukaan esitys, jonka mukaan velallisen tuloista tulee tilittää vel-
kojille puolet 1.500 e/vuosi/netto parantuneista tuloista, on omiaan kannustamaan tulon
hankintaan ja vähentämään lisäsuoritustilanteita pienillä kertymillä. Myös esitetty lisä-
suoritusvelvollisuuden täyttämisen ajankohta, ”seuraavan kalenterivuoden aikana”, on
perusteltu.

3.5.4 Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset

Kela kannattaa lisäsuoritusvelvollisuuden euromäärän ja ajankohdan muuttamista.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto esittää, että VJA 6 a §:ssä todettaisiin, että vähäisen jako-osuuden huomiotta jättäminen koskee myös lisäsuorituksia.

Työ- ja elinkeinoministeriö piti parempana edellisen velkajärjestelylakia selvittäneen työryhmän ehdotuksia liittyen maksuohjelman reaaliaikaisuuteen ja ulosoton valvontaan.

Valtiokonttori toteaa, että mietinnössä esitetystä uudistuksesta huolimatta velkojan on tehtävä velkajärjestelyssä olevien velallisten osalta normaalia luotonvalvontaa ja valvottava edelleen lisätilitysvuorollisuuden noudattamista. Valtiokonttorin mielestä ehdotettu lisäsuoritusrajan nousu vaikuttaa kovin suurelta.

Verohallinnon näkemyksen mukaan ehdotus, jonka mukaan lisäsuoritusvelvollisuutta koskeva ongelma ratkaistaisiin pidentämällä lisäsuorituksen maksamiselle annettua aikaa entisestään, ei ratkaise ongelmaa yhtä tehokkaasti kuin reaaliaikaisen lisäsuorituksen malli. Lisäsuoritusvelvollisuudelle asetetun maksuajan muuttamatta jättäminen olisi parempi vaihtoehto kuin ehdotettu maksuajan pidentäminen. Verohallinto huomauttaa, että käsitteitä on korjattava varsinaiseen hallituksen esitykseen. Verohallinto toteaa, että verotustiedot eivät ehkä anna täydellistä kuvaa velallisen tilanteesta. Se myös huomauttaa, että velallisella on oltava tieto omista tuloistaan jo ennen esitetytyn veroilmoituksen vastaanottamista, koska hänellä on velvollisuus tarkistaa, että tiedot pitävät paikkansa. On edelleen varmintaa, että velallinen käyttää lisäsuoritusvelvollisuutensa laskentaa varten palkka- ja muita tulotositteitaan. Verohallinto kertoo olevan mahdollista, että verotusta ei tulevaisuudessa toimiteta jälkikäteen verovuosi kerrallaan vaan reaaliaikaisesti ja joustavasti. Verohallinnon mukaan velkajärjestelylain muutoksia ei kannattane perustella tällä hetkellä voimassa olevan verotusmenettelyn määräajoilla.

3.5.5 Velkaneuvontatoimistot

Espoon kaupunki katsoo, että lisäsuoritusvelvollisuus tulisi rajata vain niihin tapauksiin, joissa velallisen tulot ovat olennaisesti parantuneet. Työryhmän esittämä 1.500 euron raja ei ole kustannus- ja hyötytehokas. Esitys lisäsuoritusvelvollisuuden poistamisesta eläkeikäisiltä on Espoon kaupungin mukaan sinänsä kannatettava, mutta ehdotus saattaa aiheuttaa riitaisuuksia. Jos lisäsuoritusvelvollisuus poistetaan velalliselta, tulisi samalla poistaa myös velkojan tiedonsaantioikeus velallisen tilanteesta. Espoon kaupunki ehdottaa, että myös maksuohjelman päättymisvuodelta lisäsuoritus tulisi maksaa päättymistä seuraavan 12 kuukauden aikana. Lisäsuoritusten pienille kertymille tulisi säätää vastaava alaraja kuin velkajärjestelyasetusluonnoksen 6 a §:ssä on.

Helsingin kaupunki pitää epäkohtana euromääräisesti vähäisen elinkustannusnormin lisäksi mm. lomarahan sisällyttämistä maksuvara. Helsingin kaupunki ei sinällään pidä lisäsuoritusvelvollisuuden tarkistamista ongelmallisena. Se katsoo kuitenkin, ettei velallisia ole tarpeen jaotella niihin, joilta edellytetään lisäsuoritusvelvollisuuden tarkistaminen ja niihin, joilta ei vastaavaa edellytetä. Helsingin kaupunki pitäisi parempana lisäsuoritusvelvollisuuden rajan tuntuvaa nostamista.

Jyväskylän kaupungin mukaan se, ettei tuloihin perustuvaa lisäsuoritusvelvollisuutta määrättäisi henkilöille, joiden tulotason ei voida olettaa kasvavan ollenkaan tai vain hiukan, on erittäin hyvä muutos. Se pitää hyvänä myös ehdotusta siitä, että lisäsuoritusvelvollisuuden voi selvittää valmistuneen verotuksen perusteella.

Lahden kaupunki pitää ehdotettua muutosta lisäsuoritusvelvollisuuden vahvistamatta jättämisestä tietyissä tapauksissa kannatettavana, koska muutos vähentäisi talous- ja velkaneuvonnan työmäärää. Määritelmää siitä, ketä tämä muutos tarkasti ottaen koskee, olisi täsmennettävä. Lahden kaupungin mielestä ehdotus lisäsuoritusrajan nostamisesta on hyvä, mutta todellisuudessa se ei juurikaan vähentäisi neuvojien työtä. Lisäsuoritusten maksamisajankohdan siirto kalenterivuoden loppuun olisi hyvä muutos. Viimeisen vuoden lisäsuoritukset pitäisi kuitenkin saada maksaa vasta seuraavan vuoden aikana.

Turun kaupunki katsoo lisäsuoritusten osalta hyväksi toimintatavan, jossa maksuohjelma on laadittu pääsääntöisesti velkaneuvonnassa. Sen näkemyksen mukaan tämä on jopa vähentänyt erityisesti riitaisten lisäsuoritusten määrää. Turun kaupunki katsoo ongelmalliseksi muutosehdotuksen, jonka mukaan lisäsuoritusta laskettaessa selvittäjän palkkio määräytyisi poikkeuksetta maksuohjelmassa määrätyn maksuvaran mukaan. Turun kaupungin näkemyksen mukaan tämä olisi kohtuutonta sellaisille velallisille, joiden lisäsuoritushetken mukainen maksuvara on selkeästi heikentynyt maksuohjelman aikaisesta ajankohdasta. Se ehdottaa 70 §:lle uutta muotoilua.

3.5.6 Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja FK Finanssialan Keskusliitto pitävät tärkeänä, että epäselvissä tilanteissa lisäsuoritusvelvollisuus tulee vahvistaa.

Kirkkohallituksen mielestä on hyvä, että vapaasti ansaittavan summan rajaa nostetaan 1.500 euroon. Se kertoo, että diakonian kokemusten perusteella näyttää jopa siltä, että kokonaan lisäsuoritusjärjestelmästä luopuminen parantaisi velallisten selviytymistä ja vähentäisi velallisten mielenterveysongelmia sekä selkeyttäisi velkajärjestelyä merkittävästi eikä tekisi siitä kohtuutonta velkojillekaan.

Lakiasiantuntijatoimisto Yli-Sarjan mukaan olisi syytä tarkentaa lisäsuoritusvelvollisuuden määräytymisajankohtaa. Se kysyy, että jos maksuohjelman kesto on jatkettu velkojien hyväksi selvittäjän saatavan vuoksi, pitäisikö lisäsuoritusvelvollisuuden kuitenkin muodostua vain varsinaiselta maksuohjelman keston ajalta, eli 36 tai 60 kuukaudelta.

Luottomiehet ry:n mukaan lisäsuoritusvelvollisuuden vahvistamatta jättäminen maksuohjelmassa tulee olla korostetusti poikkeus pääsääntöön. 35 a §:n 1 momentin lause voisi olla muodossa: ”Tämän pykälän 3 momentissa tarkoitettua lisäsuoritusvelvollisuutta ei kuitenkaan vahvisteta velalliselle, jonka tulojen ei perustellusti voida olettaa kasvavan...” *Luottomiehet ry* katsoo, että tilanteet, joissa olisi mahdollista jättää lisäsuoritusvelvollisuus vahvistamatta, tulisi olla mahdollisimman selkeästi määritelty hallituksen esityksessä. *Luottomiehet ry:n* mielestä vuosittaisen rajan, jonka ylittävältä osin lisäsuoritusvelvollisuus syntyy, nostaminen 1.500 euroon on perusteltua.

Professori Tuula Linna pitää ehdotusta siitä, ettei lisäsuoritusvelvollisuutta vahvisteta, epäonnistuneena. Mitä tapahtuu, jos lisäsuoritusvelvollisuutta ei vahvisteta, mutta velallinen saa silti tuloja? Ehdotus on tältä osin ristiriitainen ja epäselvä. Ehdotuksesta ei käy ilmi edes se perusasia, onko velallisella kuitenkin velvollisuus – ohjelman raukeamisen uhalla – maksaa lisäsuorituksia. Ehdotusta ei voida toteuttaa tässä muodossaan. Se vaarantaa velallisen oikeusturvan.

Suomen Asianajajaliitto pitää positiivisena maksuohjelman aikaiseen tulonhankintaan kannustamista ja lisäsuoritusvelvollisuuden yksinkertaistamista.

Suomen tuomariliiton käsityksen mukaan lain 35 a §:ään ehdotetut muutokset ovat hyväksyttäviä ja niille esitetyt perustelut asianmukaisia.

Takuu-Säätiö katsoo, että lisäsuoritusvelvollisuuden tulee perustua varsinaiseen tulotason paranemiseen yleis- tai indeksikorotusten sijaan. Tästä syystä nykyinen tulonmuutosraja on liian alhainen. Esitetty määrä on oikeansuuntainen, mutta sen riittävyttä on syytä vakavasti vielä pohtia. *SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry* yhtyy *Takuu-Säätiön* lausunnossa esitettyihin näkökohtiin.

Velkaneuvonta ry puoltaa lisäsuoritusvelvollisuuden poistamista sellaisilta velallisilta, joille ei ole odotettavissa lisäsuoritusta. Se myös kannattaa lisäsuoritusrajan nostamista 1.500 euroon ja sitä, että lisäsuoritus tulisi tilittää vasta seuraavan vuoden loppuun mennessä.

3.6 Maksujen lykkääminen ja maksuohjelman noudattaminen

3.6.1 Yhteenveto

Ehdotusta, jonka mukaan velallisten oikeutta lykätä kullekin velkojalle tulevan maksun suorittamista maksuohjelman keston aikana pidennettäisiin silloin, kun maksuohjelman kesto on tavallisten velkojen osalta yli kolme vuotta, pidetään lausuntopalautteessa pääosin kannatettavana.

3.6.2 Tuomioistuimet

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus pitää kannatettavana 41 §:n ehdotusta maksujen siirtämisestä. Käräjäoikeuden mukaan voisi kuitenkin harkita sitä, että velallinen voisi suorittaa lykätyn määrän ajassa, joka vastaa maksuvapaakuukausien määrää.

Helsingin hovioikeus toteaa, että ehdotetun 41 §:n lykkäysmahdollisuus on tarpeettoman hienojakoinen, ja että lykkäyskertojen lukumäärän tulisi olla sama maksuohjelman kestosta riippumatta.

3.6.3 Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset

Kilpailu- ja kuluttajavirasto katsoo maksuohjelmien jouston lisäämisen kannatettavaksi, mutta esittää, että mahdollisuus lykätä suorituksia viidellä kuukaudella koskisi kaikkia maksuohjelmia. Lisäksi KKV esittää uudelleen harkittavaksi mietinnössä hylättyä ehdotusta, jonka mukaan velallisen pyynnöstä olisi mahdollista lykätä maksuohjelman alkamista enintään neljällä kuukaudella, jos se on tarpeen velallisen asumisen, toimeentulon, työssäkäynnin, terveydenhoidon, tai muun vastaavan seikan turvaamiseksi.

3.6.4 Velkaneuvontatoimistot

Jyväskylän kaupungin mielestä maksuohjelman muutosmahdollisuuden tulisi olla joustavampi. Jyväskylän kaupunki ehdottaa, että työryhmän esittämä velkojen velvollisuus edistää sovinnon syntymistä koskisi myös maksuohjelman kestoa. Se ehdottaa myös lakiin kirjattavaksi, että mikäli velallinen on tehnyt velkojalle luotettavan selvityksen maksukykynsä heikentymisestä, ei velkoja voisi viedä maksuohjelman mukaisia eriä ulosottoon perittäväksi.

Lahden kaupunki pitää kannatettavana, että velallinen, jonka maksukyky on heikentynyt, ja jonka maksuohjelma tavallisten velkojen osalta on enemmän kuin kolme vuotta, saa mahdollisuuden lykätä enintään viiden kuukauden maksuvelvollisuutta vastaavan määrän erääntymään ohjelman päättyessä.

Turun kaupunki katsoo, että rauhoitusajalle olisi tarvetta maksuohjelman muutoshakemuksen yhteydessä erityisesti silloin, kun osa hakijan velkajärjestelyvelkojista on vienyt maksuohjelman maksut ulosoton perittäväksi. Sen mielestä olisi pohtimisen arvoista, voidaanko lakia muuttaa siten, että myös maksuohjelman muutoshakemuksen yhteydessä voidaan saada ”rauhotusaika” selvittäjän määräämisen yhteydessä.

3.6.5 Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja FK Finanssialan Keskusliitto esittävät jatkovalmistelussa pohdittavaksi vaihtoehtoa, jossa vapaakuukausien käyttäminen jatkaisi automaattisesti maksuohjelmaa.

Kriminaalihuollon tukisäätiö pitää kannatettavana mahdollisuutta saada lisää vapaakuukausia maksuohjelman kestäessä yli viisi vuotta.

Professori Tuula Linna katsoo, että ehdotus on VJL 41 §:n osalta epäonnistunut. Velallisella, joka on juuri päättänyt kolmen tai viiden vuoden maksuohjelman, ei ole antaa kertausmmana usean kuukauden maksurästiä. Säännös tulee valmistella uudestaan ja harkita esimerkiksi sitä, että ohjelma jatkuu, kunnes lykkäysmäärä on koossa.

Suomen tuomariliitto pitää 41 §:ään ehdotettuja muutoksia asianmukaisina.

Velkaneuvonta ry pitää perusteltuna, että pidemmän, yli kolme vuotta kestävä maksuohjelman kohdalla vapaakuukausien määrä nostetaan ehdotettuun viiteen. Se kannattaa myös muutosta, jolla poistetaan velallisen velvollisuus automaattisesti ilmoittaa lykkäyksen syy.

3.7 Yksityiset elinkeinon- ja ammatinharjoittajat

3.7.1 Yhteenveto

Lausunnonantajat pitävät hyvin kannatettavana yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien tuomista yksityishenkilön velkajärjestelyn piiriin. Ehdotuksia pidetään merkittävänä parannuksena yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien asemaan. Monet lausunnonantajat pitävät tärkeänä velkajärjestelyyn pääsyyille ehdotettuja edellytyksiä elinkeinotoiminnan pienimuotoisuudesta ja velallisen kyvystä maksaa menettelyn alkamisen jälkeen syntyvät elinkeinotoimintaan liittyvät velkansa toiminnasta saatavilla tuloilla sitä mukaa kun ne erääntyvät. Yleisesti lausuntopalautteessa esitetään moninaisia yksityiskohtaisia huomioita ehdotettuihin yksityisiä elinkeinon- ja ammatinharjoittajia koskeviin säännöksiin.

Useat lausunnonantajat ovat kuitenkin erittäin huolissaan talous- ja velkaneuvonnan resurssien riittävydestä, mikäli ehdotetut uudistukset toteutuvat. Resurssikysymyksiä käsitellään yksityiskohtaisemmin tämän lausuntoyhteenvedon kappaleessa 3.8.

3.7.2 Laillisuusvalvojat

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies pitää kannatettavana muutoksia, jotka liittyvät velkajärjestelyn käytön laajentamiseen helpottamalla yksityisten elinkeino- ja ammatinharjoittajien pääsyä velkajärjestelyyn.

3.7.3 Tuomioistuimet

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus pitää kannatettavana ehdotusta, jonka mukaan myös pienimuotosta yritystoimintaa yksityisenä elinkeinon- tai ammatinharjoittajana harjoittavan elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja voidaan järjestellä yksityishenkilön velkajärjestelyssä. Se esittää harkittavaksi pitäisikö myös sellainen pienimuotoinen yritystoiminta jättää velkajärjestelyn ulkopuolelle, jossa on tietoisesti otettu suuria riskejä.

Helsingin hovioikeuden mielestä esityksessä olisi ollut syytä käsitellä elinkeinonharjoittajaa koskevan velkajärjestelyn ja yrityssaneerausmenettelyn välisiä eroja. Se katsoo, että voimassa oleva maksukyvyttömyysjärjestelmä, jossa ns. rehabilitaatiomenettelyistä on säädetty erikseen yksityishenkilön ja toisaalta elinkeinotoiminnan osalta, on ollut hyvin toimiva. Muutosehdotukset ovat omiaan tekemään maksukyvyttömyysjärjestelmästä sekavan ja vaikeuttamaan ennustettavuutta. Hovioikeuden mukaan edellä lausuttu puoltaa sitä, että elinkeinon- ja ammatinharjoittajia koskevasta ns. kevennetystä saneerausmenettelystä säädettäisiin velkajärjestelylain sijasta yrityssaneerauslaissa. Helsingin hovioikeus luettelee eroja, joilla yrityssaneeraus ja velkajärjestely eroavat toisistaan sekä menettelyltään että oikeusvaikutuksiltaan, esimerkiksi velkojan aseman osalta. Helsingin hovioikeus toteaa myös, että velallinen voi harjoittaa pienimuotoista yritystoimintaa henkilöyhtiössä. Näin ollen eri yritysmuodot olisivat erilaisessa asemassa, mikä ei liene perusteltua.

Helsingin hovioikeus katsoo, että kysymys siitä, milloin elinkeinotoiminta on sellaista, että sitä koskevat velat voidaan järjestää velkajärjestelylain mukaan, on ehdotuksessa jätetty pitkälle oikeuskäytännön varaan. Helsingin hovioikeus ennakoi, että riitaisuudet tulevat liittymään edellytykseen, jonka mukaan toiminnan on oltava ”melko pienimuotoista”. Pykälässä tulisi määrittää edellytykset ehdotettua täsmällisemmin. Hovioikeuden mielestä lisäedellytysten tulkinnanvaraisuus puoltaisi sitä, että ”kevennetystä” saneerausmenettelystä säädettäisiin yrityssaneerauslaissa. Ehdotetun VJL 46 §:n osalta Helsingin hovioikeus tuo esille konkurssivertailun merkityksen. Hovioikeuden mukaan lakiin pitäisi ottaa esimerkiksi seuraavanlainen säännös: ”Velkojille maksuohjelman mukaan tuleva kertymä ei saa olla ilman velkojan suostumusta pienempi kuin mitä velkoja saisi konkurssissa”. Lisäksi ehdotuksen 38 a §:n 3 momenttiin pitäisi sisältyä viittaus tähän säännökseen vahvistamisen esteenä. Helsingin hovioikeus katsoo ehdotetun 20 §:n 4 momentin osalta, että velkajärjestelyn esteitä ja edellytyksiä koskevia kysymyksiä ei ole perusteltua käsitellä kahdessa samanaikaisesti vireillä olevassa prosessissa. Velkajärjestelyn esteet ja edellytykset tulisi käsitellä velkajärjestely- eikä konkurssiasian yhteydessä. Siten mahdollisuus asettaa konkurssiin velkajärjestelymenettelyn aikana on tarpeen vain uuden velan perusteella. Hovioikeus toteaa, että 38 a §:ksi ehdotettu säännös on ehdotetussa muodossaan vaikeaselkoinen.

Oulun käräjäoikeuden näkemyksen mukaan 7 luvussa ehdotetut säännökset vaikuttavat sinänsä toimivilta. Se kuitenkin huomauttaa, että esitettyjen säännösten käytännön vaikutuksista yrittäjien tilanteeseen ei seuranne merkittävää muutosta nykytilaan nähden. Käytännössä uuden lisävelkaantumisen kieltö edellyttää, että toiminta on itsessään kannattavaa ja tuottaa riittävästi nettotuloa yritystoiminnan käyttöpääomaksi. Oulun käräjäoikeus kertoo, että suuri osa saneeraushakemuksista tehdään tilanteessa, jossa elinkeinotoiminnan jatkamisedellytykset ovat heikot ohjelman vahvistamisen jälkeenkin. Lisäksi käräjäoikeus esittää kritiikkinä, että selvittäjän keinot velkajärjestelyssä ovat rajalliset kuin yrityssaneerauksessa. Oulun käräjäoikeus pitää 20 §:n 2 momentissa ehdotettua mahdollisuutta lykätä konkurssiasian käsittelyä perusteltuna.

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus puoltaa sitä, että yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien pääsyä velkajärjestelyyn parannettaisiin ja mahdollistettaisiin yksityistalouden velkojen lisäksi elinkeinotoiminnan velkojen järjestely velkajärjestelyssä.

Turun hovioikeus pitää työryhmän esitystä lähtökohtaisesti perusteltuna ottaen huomioon elinkeinon- ja ammatinharjoittajien pitkälti palkansaajaan verrannollinen asema, velkajärjestelymenettelyn edullisuus velalliselle yrityssaneerausmenettelystä aiheutuviin korkeisiin kustannuksiin nähden sekä tavoite velallisen kannustamisesta tulonhankintaan maksuohjelman aikana. Hovioikeus pitää tärkeänä, että elinkeinotoimintaa harjoitettava velallista koskevat erityissäännökset toteuttaisivat esityksen tarkoitusta velkajärjestelyn mahdollistamisesta nimenomaan tilanteissa, joissa elinkeinotoiminta on kannattavaa ja siis jatkamiskelpoista. Hovioikeus katsoo, että laissa tulisi olla riittävällä tavalla yksilöity toiminnan "pienimuotoisuuden" arviointiperusteet. Säännösten yhdenmukaisen soveltamisen ja oikeudenkäytön ennustettavuuden edistämiseksi elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyn aloittamisen edellytysten samoin kuin velkojen jaottelun tulisi olla yksilöity selkeästi ja johdonmukaisesti. Epäselvyyttä esimerkiksi yksityistalouden ja elinkeinotoiminnan velkojen erittelystä ei saisi menettelyn aikana syntyä.

Vantaan käräjäoikeus puoltaa yksityisenä elinkeinon- tai ammatinharjoittajana toimivan velallisen elinkeinotoimintaan liittyvien velkojen järjestämisen mahdollistamista. Vantaan käräjäoikeuden mukaan yksityisten elinkeinon- tai ammatinharjoittajien elinkeinotoimintaan liittyvien velkojen järjestämisen mahdollisuus voi johtaa siihen, että käräjäoikeuteen tulee ohi velka- ja talousneuvonnan konkurssin viivyttämistarkoituksessa tehtyjä velkajärjestelyhakemuksia. Niiden torjumiseksi on tärkeää säätää myös 45 b §:ssä ehdotettu erityinen este.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus pitää velkajärjestelylain mukaista menettelyä yritysaneerausta kevyempänä ja siten sopivampana menettelynä pienyrittäjien taloudellisen kokonaistilanteen korjaamiseksi. Käräjäoikeuden mukaan on mahdollista, että velkajärjestelyä tullaan enenevässä määrin käyttämään konkurssin välttämiskeinona tai ainakin keinona pitkittää konkurssia. Käräjäoikeus pitää tärkeänä, että uusien säännösten vaikutusta seurataan. Lisäksi ehdotettua 45 b §:ää tulisi käräjäoikeuden mukaan selventää siten, että jos tuomioistuin havaitsee esteen olemassaolon, tuomioistuin voisi velkojia kuulematta hylätä hakemuksen. Käräjäoikeus pitää 4 lukuun tehtäviä lisäyksiä perusteltuina. Ainoa asia, johon tulisi kiinnittää huomiota, on sellaisten velkojien asema, jotka ovat tehneet velallisen kanssa sopimuksen, joka jatkuu velkajärjestelyn hakemisen jälkeen.

3.7.4 Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset

Etelä-Savon ELY-keskuksen mukaan kuten mietinnössä todetaan, myös yksityisille elinkeinonharjoittajille velkajärjestelyn myöntämisen tulisi olla nykyistä paljon useammin mahdollista tilanteessa, jossa elinkeinotoiminta on jatkamiskelpoista eikä johda lisävelkaantumiseen. Estettä ei myöskään pitäisi olla samankaltaisen toiminnan aloittamiselle uudelleen. ELY-keskus on samaa mieltä siitä, että elinkeinotoiminnan tuottamalle tulolle on asetettava tietyt edellytykset, jotta velallisella on edellytykset selviytyä velkajärjestelystä. Samoin yrittäjän tulotason vakiintumista ei tulisi edellyttää, mutta toiminnan tulisi olla niin kannattavaa, että velallinen pystyy sillä elättämään itsensä ja täyttämään elatusvelvollisuutensa sekä maksamaan elinkeinotoiminnan velkansa sitä mukaa kuin ne erääntyvät. Ehdotukset säännöksiin luoton ottamisesta elinkeinotoiminnassa ja varallisuuden säilyttämisestä ovat ELY-keskuksen mielestä oikean suuntaiset. Se pitää kannatettavana myös ehdotusta, jonka mukaan elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja ei voida järjestellä, jos on perusteltua syytä epäillä, että hakemuksen tarkoituksena on velkojen perintätoimien estäminen tai muu velkojen oikeuden loukkaaminen.

Finnvera Oyj katsoo, että nykymuotoinen yrityssaneeraus on liian raskas ja kallis menettely kaikkein pienimpien yritysten toiminnan saneeraukseen, ja kevyemmän menettelyvaihtoehdon tarjoaminen on siksi kannatettavaa. On kuitenkin tärkeää, että myöskään yksityishenkilön velkajärjestelyn kautta tapahtuvalla velkojen leikkauksella ei tueta muuta kuin jatkamiskelpoista yritystoimintaa. Finnvera toteaa, että ehdotuksen mukaan velkajärjestelylakiin ehdotetuissa 45 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdissa on kyse tilanteesta, jossa velallisen taloudelliset vaikeudet liittyvät vain hänen yksityistalouteensa. Sen mielestä selvyuden vuoksi olisi tarpeen todeta, että tällöin elinkeinotoiminnasta aiheutuneita velkoja ei voi järjestellä velkajärjestelylain mukaisesti, vaikka 45 a §:n mukaiset edellytykset täytyisivätkin.

Finnvera kiinnittää huomiota ehdotukseen, jonka mukaan mikäli tervehdyttäminen edellyttäisi yritystoimintaa koskevia järjestelyjä, velkoja ei VJL:n puitteissa voisi järjestellä. Finnveran mukaan asian käänttöpuolena on, ettei selvittäjällä ole minkäänlaista mahdollisuutta puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin velallisen toiminnassa, mikäli toiminta kokonaisuutena on vähänkin kannattavaa. Finnveran mielestä olisi syytä tähdentää velallisen myötävaikutusvelvollisuutta koskevassa VJL 7 §:ssä, että elinkeinon- tai ammatinharjoittajan osalta myötävaikutusvelvollisuus tarkoittaa myös elinkeinotoiminnan kulurakenteeseen puuttumista ja mahdollisimman hyvään tulokseen pyrkimistä. Myös selvittäjällä tulisi olla jonkinlainen puuttumismahdollisuus velallisen yritystoiminnan sisältöön, vaikka varsinaista toiminnan saneerausta ei tehtäisikään. Lisäksi Finnveran mukaan luotollista tiliä koskevaan säätelyyn (VJL 12 a §:n 2 momentin 3 kohta) tulisi ottaa selvittäjälle vastaava rooli kuin yrityssaneerauksessa, jotta luotollisen tilin jatkoa koskevassa harkinnassa huomioitaisiin myös velallisen todellinen tarve luotolliselle tilille sekä muiden velkojen kuin pankin intressi. Lisäksi Finnvera kiinnittää huomiota ehdotukseen, jonka mukaan asetuksessa yksityishenkilön velkajärjestelystä säädettäisiin, että hakemukseen tulee liittää yritystoiminnan jatkamiskelpoisuudesta tilintarkastajan tai muun luotettavan tahon asiantuntijaselvitys. Finnveran mukaan vaarana on, ettei selvitysten taso elinkeinon- tai ammatinharjoittajien velkajärjestelyhakemusten yhteydessä muodostuisi kovin korkeaksi, ja että selvityksiin puuttuminen muodostuu keskeiseksi syyksi, jolla velkojat riitauttavat velkajärjestelyhakemuksen. Lisäksi Finnvera katsoo, että

selvittäjän tehtäväksi 66 §:ään oli tarpeellista lisätä velvoite seurata yritystoiminnan lisävelkaantumista velkajärjestelyn aikana ja hakea menettelyn keskeyttämistä, mikäli merkittävää lisävelkaantumista tapahtuu.

Konkurssiasiamiehen mukaan se, että ehdotettu sääntely on toteutettu noudattaen soveltuvin osin yrityssaneerauksen edellytyksiä ja saneerausmenettelyn aloittamisen oikeusvaikutuksia, voi helpottaa näiden kahden menettelyn vertaamista ja samalla yrittäjien valikoitumista menettelyjen piiriin. Konkurssiasiamiehen mielestä ilmaisu, jonka mukaan velallisen yritystoiminta on ehdotuksessa tarkoitettulla tavalla melko pienimuotoista silloin, kun sillä ei ole olennaista eroa palkansaajan toimintaan, on havainnollinen ja perustelut tältä osin muutenkin monipuoliset. Myös sen edellyttäminen, että toiminta voi jatkua kannattavana ilman, että tarvitaan muita toimia kuin velkojen leikkaaminen, vaikuttaa asianmukaiselta. Konkurssiasiamies kiinnittää huomiota siihen, että perustelujen mukaan velallinen voi itse järjestellä liiketoimintojaan, ja että tämä voisi tapahtua selvittäjän suosituksesta. Ehdotettu lain sanamuoto kuitenkin edellyttää, että tervehdyttäminen ei edellyttäisi yritystoimintaa koskevia järjestelyjä. Konkurssiasiamiehen mielestä tässä on mahdollista nähdä jonkinasteista ristiriitaa.

Konkurssiasiamiehen mielestä on hyvä, että perusteluissa on mainittu se, että edelleen olisi mahdollista järjestellä pelkästään yksityistalouden velat siten, että velallisen yritystoiminta samalla jatkuu kannattavana ja ilman yritysvelkoihin kohdistuvia järjestelyjä. Tämän korostamista tarvittaessa lakitekstissäkin voisi vielä harkita. Konkurssiasiamies esittää harkittavaksi myös, että lakitekstiin tuotaisiin perusteluissa esiintuotu olosuhdemuutosta koskeva edellytys, eli että yksityisen elinkeinon- ja ammatinharjoittajan yritysvelkojen järjestely tulee kyseeseen silloin, kun yritystalouden vaikeudet johtuvat olosuhdemuutoksesta, ”notkahduksesta”. Konkurssiasiamies pitää perusteltuna yhtiömuotoisen yritystoiminnan rajaamista pois velkajärjestelyn soveltamisalasta. Sanamuodon rajaaminen pelkästään yhtiöön saattaa olla konkurssiasiamiehen mukaan turhan kapea lähestymistapa. Konkurssiasiamies toteaa, että yksityisen elinkeinon- ja ammatinharjoittajan velkojen järjestämiselle asetettu lisäedellytys, jossa velallisella on oltava maksuvara, jää jossain määrin epäselväksi. Konkurssiasiamies pitää hyvänä sitä, että velkajärjestelyä hakevan yrittäjän on etukäteen valmisteltava yritystoiminnan kannattavuuteen ja muihin edellytyksiin liittyvät luotettavat selvitykset, ja viittaa tältä osin myös nopeutettuun yrityssaneerausmenettelyyn, ns. Nopsaan. Konkurssiasiamiehen mielestä ehdotettu elinkeinotoiminnan velkojen järjestelyä koskeva uusi erityinen este 45 b §:ssä on tärkeä lisäys. Konkurssiasiamies katsoo, että elinkeinonharjoittajilla velkajärjestelyn piiriin kuuluvan velan kertymisen tulisi päättyä velkajärjestelyhakemuksen vireilletulohetkeen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos pitää yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien velkajärjestelyyn pääsyn helpottamista tärkeänä osana uudistusta.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää hyvänä sitä, että yksityisten elinkeinonharjoittajien pääsyä velkajärjestelyyn parannettaisiin ja mahdollistettaisiin yksityistalouden velkojen lisäksi elinkeinotoiminnan velkojen järjestely.

Valtiokonttori pitää kannatettavana ratkaisuna velkajärjestelylain soveltamisen laajentamista koskemaan myös yksityisiä elinkeinonharjoittajia siten, että mahdollistettaisiin yksityistalouden velkojen lisäksi elinkeinotoiminnan velkojen järjestely samassa yhteydessä.

Valtiovarainministeriö pitää mahdollisena velkajärjestelyn käytön laajentamista yrittäjävälallisiin.

Verohallinnon käsityksen mukaan työryhmän perustelut on ymmärrettävä siten, että velkajärjestely on mahdollinen, jos yrittäjän maksukyky on elinkeinotoiminnan elpymisen ansiosta palautunut, mutta maksukyky ei kuitenkaan riitä kaikkien taloudellisten vaikeuksien aikana syntyneiden velkojen maksamiseen. Verohallinnon mielestä on kannatettavaa, että edellä kuvatun kaltaisessa tilanteessa voitaisiin tarjota mahdollisuus yritystoiminnan jatkamiselle ja vanhasta velkataakasta selviämiseksi. Verohallinto suhtautuu kriittisesti siihen, että velkajärjestelymahdollisuus laajennetaan toimivan yrityksen velkoihin. Jatkuvan elinkeinotoiminnan velkajärjestely voi vääristää kilpailua. Verohallinnon mielestä ehdotetun sääntelyn tulisi edistää elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyyn pääsyä vain ja ainoastaan niissä tilanteissa, joita mietinnön perusteluissa on kuvailtu. Verohallinto katsoo, että nykyinen velkajärjestelyn piiriin kuuluvan velan määritelmä (VJL 3 §:n 3 kohta) ei ole riittävän selvä, kun velkajärjestely ulotetaan jatkuvaan elinkeinotoimintaan. Verohallinto ei hyväksy ehdotettua sääntelytapaa. Sen mielestä olisi johdonmukaista säätää velkajärjestelyyn kuuluvan velan määrittelystä ja hakemuksen vireille tulon ja menettelyn aloittamisen välisenä aikana syntyneiden velvoitteiden maksamisesta samalla tavalla kuin yrityssaneerauslaissa. Verohallinto huomauttaa myös, että velallisen myötävaikutusvelvollisuus tai esteperusteen soveltaminen eivät ratkaise kuukausittain syntyvien lakisääteisten maksujen käsittelyyn liittyvää ongelmaa. VJL 7 § ja 10 § eivät selvennä, onko em. maksut pakko maksaa vai onko niiden maksaminen suorastaan kielletty sillä perusteella, että ne tulisivat olemaan velkajärjestelyyn kuuluvaa velkaa. Verohallinto toteaa, että myös saldopäivä (ehdotettu 11 b §) on julkisvelkojan kannalta hankala, jos velkajärjestelyn piiriin kuuluvan velan määrittelmää ei muuteta. Saldopäivälle ilmoitettu velan, koron ja perintäkulojen määrä ei sovellu lakisääteiseen maksuvelvollisuuteen, joka voi muuttua kuukausittain myös hakemuksen tekemisen ja velkajärjestelyn aloittamisen välisenä aikana. Velkojan on mahdotonta ilmoittaa saldoa pyydetyllä tavalla jo velkaselvittelyn aikana, jos myös väliajan maksuvelvollisuudesta voi muodostua velkajärjestelyyn kuuluvaa velkaa.

3.7.5 Velkaneuvontatoimistot

Espoon kaupunki pitää hyvänä, että yrittäjyyden jatkamista pyritään myös yksityishenkilön velkajärjestelyn keinoin parantamaan. Se ei pidä perusteltuna sitä, että yrittäjiltä vaadittaisiin maksuvaraa myös yksityistalouden velkoihin. Se katsoo kuitenkin, että yritystoiminnan täytyy olla niin kannattavaa, että velallisen toimeentulo on turvattu hänen yrityksestä saamallaan tulolla. Espoon kaupunki suhtautuu pidättyvästi tehtävien osoittamiseen Talousapu-palvelulle, joka ei ole lakisääteinen eikä mahdollisesti edes julkisen valvonnan piirissä.

Helsingin kaupunki pitää sinällään hyvänä, että pienimuotoista yritystoimintaa harjoittavat henkilöt sisällytetään yksityishenkilön velkajärjestelyn piiriin, mutta työryhmän esitys sellaisenaan vaatii vielä täsmennyksiä eikä ole valmis sellaisenaan otettavaksi käyttöön. Helsingin kaupunki kysyy, kuka valvoo Talousapu -palvelun toimintaa ja vastaa sen resurssien riittävydestä. Valtakunnallinen yrittäjien velkaneuvonta joko velkaneuvonnan yhteydessä tai esimerkiksi oikeusaputoimistossa voisi olla vaihtoehtoinen tapa hoitaa yrittäjäasiakkaiden velkajärjestelyhakemuksia. Vai olisiko syytä pohtia yrityssaneerauslain ja yksityishenkilön velkajärjestelylain rajapintoja siten, että yrittäjä voisi nykyistä kevyemmin ja edullisemmin järjestellä yrityksen velat ja erikseen mahdolliset yksityistalouden velat? Helsingin kaupunki esittää huolensa myös valmistelu- ja hakemusprosessin keston ja yrityksen toimintaedellytysten heikkenemisen suhteen.

Jyväskylän kaupunki ei vastusta yksityisen elinkeinon- ja ammattiharjoittajan elinkeinotoiminnan velkojen järjestelyä yksityistalouden velkojen lisäksi. Jyväskylän kaupunki kiinnittää huomiota siihen, että velkajärjestelyn estyminen väliaikaisena pidettävästä syystä ei koskisi yksityisiä elinkeinon- ja ammatinharjoittajia. Mietinnön mukaan tämä tarkoittaisi sitä, ettei yrittäjän tulotason tulisi olla vakiintunutta. Kuitenkin lain 7 luvun 45 §:ssä yksityistalouden velkojen järjestelyn lisäedellytyksissä ja 46 §:ssä elinkeinotoiminnan velkojen järjestelyn lisäedellytyksissä edellytetään velalliselta maksuvaraa sekä elinkeinotoiminnan kannattavuutta. Jyväskylän kaupungin näkemyksen mukaan pienimuotoisen elinkeinotoiminnan kannattavuus ja yrittäjän tulotaso kulkevat ”käsi kädessä”. Elinkeinotoiminnan kannattavuutta ei voi arvioida hyvin lyhyen ajanjakson puitteissa.

Kuopion kaupungin käsityksen mukaan henkilöyhtiöiden rajaaminen VJL 45 a §:n soveltamisalan ulkopuolelle rajoittaisi lainkohdan soveltamisalaa tarpeettomaksi. Kuopion kaupungin havaintojen mukaan valtaosalla asiakkaita hakeutuvista yrittäjistä ongelmat eivät johdu lyhytaikaisesta tulojen alentumisesta esim. sairauden vuoksi, jolloin ao. lainkohta tulisi sovellettavaksi. Kuopion kaupungin mukaan lainkohdan 1 momentissa todettujen, elinkeinotoiminnan kannattavuuteen liittyvien edellytysten tutkiminen vaatii sellaista ammattitaitoa, jota vain harvalla talous- ja velkaneuvojalla on. Näin ollen laissa tulisi määritellä, mikä taho selvittäisi toiminnan kannattavuuden, ja millainen palkkio siitä maksettaisiin.

Lahden kaupunki pitää hyvänä muutosta, jolla yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien, jotka ovat verrattavissa palkansaajiin, pääsy velkajärjestelyyn mahdollistetaan siten, että myös elinkeinotoiminnan velat järjestellään. Lahden kaupungin mukaan mietinnössä mainitut edellytykset järjestelyyn pääsemiseksi ovat pääsääntöisesti hyviä. Se kuitenkin toivoo tarkempaa määritelmää vaadituista henkilökohtaisista olosuhdemuutoksista tai kannattavuuden notkahduksista. Se toivoo erityistä huomiota kiinnitettävän siihen, ettei yritysten välinen kilpailu vääristy.

Turun kaupunki pitää toiminimiyrittäjien mukaantuloa velkajärjestelyn piiriin erittäin kannatettavana.

Vantaan kaupunki pitää kannatettavana yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien pääsyä velkajärjestelyn piiriin. Vantaan kaupungin käsityksen mukaan elinkeinotoiminnan kannattavuuden arvioiminen tilanteissa, joissa tulotaso ei ole vakiintunut, saattaa

vaikeuttaa yksityisenä elinkeinon- ja ammatinharjoittajana elinkeinotoimintaa harjoittavan velallisen elinkeinotoiminnan velkojen järjestelylle VJL 7 luvun 45 a §:n 1 momentin 3 kohdassa ja osittain myös 4 kohdassa asetettujen lisäedellytysten täyttymisen arvioimista. Vantaan kaupunki katsoo, että yritysasiakkaiden velkajärjestelyhakemusten menestymisen edellytysten harkintaan liittyy arviointia, jonka vaatimaa asiantuntemusta talous- ja velkaneuvontayksiköissä ei ilman lisäkoulutusta ole. Vantaan kaupunki huomauttaa, että Talousapu -palvelun asemasta ja tehtävistä ei ole säädetty laissa. Mainitun palvelun saatavuudesta, toimintamalleista tai muistakaan sellaisista tekijöistä, joista selvästi ilmenisi, millaiseksi odotusajat palvelun saamiseksi muodostuvat, kuka ennen hakemusta tarvittavan palvelun tilaa tai onko Talousapu -palvelulla ylipäättään velvollisuutta tai mahdollisuutta nyt kyseessä olevaa palvelua talous- ja velkaneuvontayksikön pyynnöstä antaa, ei saa käsitystä työryhmämietinnöstä.

3.7.6 Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat

Elinkeinoelämän keskusliitto EK pitää perusteltuna, että elinkeinotoiminnan velkoja voidaan tietyin edellytyksin järjestellä velkajärjestelymenettelyssä. EK pitää tärkeänä, että velkajärjestelyyn pääsyn edellytyksenä tulisi olla toiminnan pienimuotoisuus eikä velkajärjestelyä pitäisi myöntää, jos velkojen järjestely ei riittäisi yritystoiminnan tervehdyttämiseksi tai sen edellytyksen turvaamiseksi, vaan vaadittaisiin myös yritystoimintaa koskevia järjestelyitä. Se pitää myös tärkeänä, että velkajärjestelymahdollisuuden tulisi rajoittua ainoastaan kannattavan elinkeinotoiminnan velkoihin. EK kannattaa sitä, että talous- ja velkaneuvonnassa avustettaisiin myös yrittäjävelallisia elinkeinotoimintaan liittyvien velkojen osalta.

FK Finanssialan Keskusliitto pitää lähtökohtaisesti perusteltuna, että elinkeinotoiminnan velkoja voidaan tietyin tiukasti rajatuin edellytyksin järjestellä velkajärjestelymenettelyssä. FK pitää velkojen näkökulmasta välttämättömänä, että työryhmämietinnön reunaehdot elinkeinotoiminnan pienimuotoisuudesta ja kannattavuudesta ei lievennetä jatkovalmistelussa.

Kirkkohallitus pitää yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien velkajärjestelyyn pääsyn helpottamista tärkeänä uudistuksena.

Kriminaalihuollon tukisäätiö pitää kannatettavana elinkeinonharjoittajien tuomista velkajärjestelyn piiriin.

Kuluttajaliitto pitää perusteltuna yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien velkajärjestelyn piiriin pääsemisen helpottamista.

Luottomiehet ry pitää kannatettavana, että palkansaajaan rinnastettavalle elinkeinonharjoittajalle luodaan mahdollisuus yksityishenkilön velkajärjestelyyn myös elinkeinotoiminnan jatkuessa.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry katsoo, että maatilayrittäjän aseman lähentyminen yksityishenkilön asemaa velkajärjestelyssä on oikeasuuntaista kehitystä ja

turvaa samalla myös velkojen intressiä kuin myös keventää yhteiskunnan sosiaaliturva-
verkoston taakkaa tällaisissa ylivelkaantumistilanteissa.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n mukaan velkajärjestely sopisi paremmin pienimuotoisen liiketoiminnan tervehdyttämiseen yrityksen saneerauksesta annetun lain sijasta. Se katsoo, että ehdotetulla muutoksella olisi positiivisia vaikutuksia yrittäjävallisten asemaan. MaRa ry pitää kannatettavana ehdotettuja samantapaisia velallista ja velallisen toimintaa suojaavia säännöksiä kuin yrityssaneerauksesta annetussa laissa on. Se pitää myös muita mietinnön kohdassa ”Yksityiset elinkeinonharjoittajat ja ammatinharjoittajat” kuvattuja muutosehdotuksia kannatettavina. MaRa ry pitää kannatettavana sitä, että velkajärjestelyn edellytyksenä on liiketoiminnan kannattavuus. Se pitää kannatettavana myös mallia, jossa yksityisen elinkeinon- tai ammatinharjoittajan toiminnan tulisi olla melko pienimuotoista eikä velkajärjestelyä voitaisi myöntää, jos velkojen järjestely ei riittäisi yritystoiminnan tervehdyttämiseksi tai sen edellytysten turvaamiseksi, vaan vaadittaisiin myös yritystoimintaa koskevia järjestelyitä.

Professori Tuula Linnan mukaan ehdotuksessa on panostettu yrityssaneerlauslain säännöksiä vastaavien säännösten tuomiseen velkajärjestelylakiin. Sinällään ne ovat varmaankin tarpeellisia, mutta esimerkiksi eräiden velkaryhmien asema konkurssissa (”jälkikonkurssi”) saa suhteettoman merkityksen.

Suomen Asianajajaliitto kannattaa muutosesitystä, jonka mukaan tietyissä tilanteissa yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien talouden kokonaistilanne voitaisiin korjata yrityssaneerauksen lisäksi myös velkajärjestelyssä. Asianajajaliitto toteaa, että mietinnössä jää avoimeksi, miten velallisten yhdenvertainen kohtelu ja oikeusturva on suunniteltu järjestettävän asianmukaisesti siten, että kaikilla maksukyvyttömällä velallisilla toteutuu yhdenmukainen mahdollisuus hakeutua velkajärjestelyyn ja saada asian-
tuntevaa apua harkittaessa valintaa yrityssaneerauksen ja velkajärjestelyn välillä.

Suomen kuntaliitto näkee tärkeänä, että yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien pääsyä velkajärjestelyyn parannettaisiin ja mahdollistettaisiin yksityistalouden velkojen lisäksi elinkeinotoiminnan velkojen järjestely velkajärjestelyssä.

Suomen tuomariliitto katsoo, ettei estettä 7 luvun ehdotusten toteuttamiselle ole. Tuomariliitto kuitenkin korostaa, että velkajärjestelyn ja yrityssaneerauksen valinnaisuudesta tulee väistämättä joissakin tapauksissa seuraamaan se, että konkurssiuhan alla oleva yksityinen elinkeinonharjoittaja hakee konkurssin välttääkseen ensin velkajärjestelyä ja, ellei sitä myönnetä, vielä yrityssaneerausta, mistä seuraa – ehkä kuitenkin väistämättömän – konkurssimenettelyyn viivästyminen. Sen mielestä on selvää, että tätä ei riitä torjumaan 45 b §:ään ehdotettu erityinen estesäännös. Tuomariliitto huomauttaa myös, että ehdotettujen säännösten sisältö on eräiltä osin sellainen, että tuomioistuinten ratkaistavaksi tulee velkajärjestelyasioissa aivan uuden tyyppisiä ongelmia, joiden selvittämiseen velkajärjestelylaki ei tarjoa samanlaisia välineitä kuin yrityssaneerlauslaki. Tuomariliitto kysyy, mitä 49 a §:n 1 momentissa tarkoitetaan velkajärjestelyn aloittamista koskevan päätöksen lainvoimaisuudella. Se kiinnittää huomiota myös 20 §:n perustelujen suppeuteen ja kysyy, miksi ehdotetun 20 §:n 3 momentin mukaan konkurssissa olevan

velallisen velkajärjestelyhakemuksen tutkiminen estyisi vain pesäluettelon vahvistamiseen saakka. Tuomariliitto huomauttaa myös 20 §:n 4 momentin tulkinnanvaraisuuksista. Muut elinkeinonharjoittajan velkajärjestelyyn liittyen ehdotetut uudet säännökset, jotka pääosin vastaavat yrityssaneerauslain säännöksiä, vaikuttavat tuomariliiton mielestä asianmukaisilta, joskin ehdotetun 12 a §:n 2 momentti tulisi muotoilla toisin, koska sen 3 kohta ei ole suoraa jatkoa momentin johtolauseelle. Samoin se pitää hyväksyttävänä ehdotuksia siitä, että elinkeinotoiminnan velkojen järjestelytilanteissa velallinen vastaisi selvittäjän saatavan maksamisesta enintään kuuden kuukauden maksuvaralla ja maksuohjelman kestoa voitaisiin tällöin pidentää enintään kuudella kuukaudella.

Suomen Yrittäjät ry:n mielestä ei ole perusteltua, että pienimuotoisen yritystoiminnan osalta noudatetaan merkittävästi erilaisia velkajärjestelyn edellytyksiä kuin palkansaajien osalta. Työryhmän ehdotukset korjaavat tilannetta ja ovat kannatettavia. Suomen Yrittäjät ry katsoo, että kyseessä on periaatteellisesti merkittävin ja tärkein maksukyvyttömyyslainsäädännön muutos modernien insolvenssilakien (YSL, VJL) säätämisen jälkeen. Ehdotus saattaa toiminimiyrittäjät tasavertaiseen asemaan muiden velallisryhmien kanssa ottaen kuitenkin huomioon elinkeinotoiminnan velkojen järjestelylle asettamat erityispiirteet. Toiminnan jatkamiskelpoisuutta koskeva edellytys on luonnollinen ja ymmärrettävä, jotta velallinen ei velkaannu lisää. Suomen Yrittäjät ry pitää perusteltuna sitä, että yrittäjiin ei enää sovellettaisi 9 a §:n väliaikaista syytä koskevaa säännöstä. Käytännössä säännöksestä seuraa se, että aloittelevan yrittäjän on vaikea päästä velkajärjestelyyn. Säännös johtaa velallisen passivoitumiseen tilanteessa, jossa velallinen voisi työllistää itsensä yrittäjänä. Lisäksi Suomen Yrittäjät ry:n mukaan nykylaissa on muodostunut ongelmaksi toiminnan aloittaminen uudelleen samalla toimialalla. Suomen Yrittäjät ry katsoo, että työryhmän esittämät muutokset parantavat yrittäjän mahdollisuutta aloittaa kerran lopetettu elinkeinotoiminta uudelleen samalla alalla. Ehdotus on perusteltu ja sillä korjataan aikaisemmassa oikeustilassa esiintyneitä ongelmia.

Suomen Yrittäjät ry toteaa, että henkilöyhtiöiden yhtiömiesten velkajärjestelyssä yhtiömuotoisen yrityksen velat järjestellään yrityssaneerauslain mukaisesti ja yrittäjän velat velkajärjestelylain mukaisesti. Vaikkakin perusajatus on toimiva, eräs väliinputoajatilanne on kuitenkin olemassa. Nimittäin henkilöyhtiön vastuunalaiselle yhtiömiehelle yhtiön elinkeinotoiminnan tuloksen perusteella maksuunpantu vero on jäänyt sekä velkajärjestelyn että yrityssaneerauksen ulkopuolelle. Työryhmä ehdottaa lakiin säännöstä, jonka mukaan tällaisen yhtiömiehen elinkeinotoimintaan liittyvä velka voidaan järjestellä velkajärjestelyssä, ellei sitä järjestellä yrityssaneerauslain mukaisesti. Suomen Yrittäjät ry katsoo, että ehdotus on perusteltu ja se korjaa edellä kuvatun henkilöyhtiön vastuunalaisen yhtiömiehen väliinputoajatilanteen, jossa velka on jäänyt kokonaan järjestelemättä.

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund pitää ehdotusta yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien tuomisesta velkajärjestelyn piiriin merkittävänä parannuksena.

Takuu-Säätiö kannattaa esitettyä ehdotusta siitä, että yksityiset elinkeinon- ja ammatinharjoittajat saavat mahdollisuuden korjata taloudellinen tilanteensa yhdellä järjestelyllä, mikä kattaa yksityistalouden velkojen lisäksi myös elinkeinotoimintaan liittyvät velat.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry yhtyy Takuu-Säätiön lausunnossa esitettyihin näkökohtiin.

Velkaneuvonta ry pitää toiminimiyrittäjien lisäämistä velkajärjestelylain säännösten piiriin perusteltuna. Mietinnössä ehdotetut elinkeinonharjoittajaa koskevat lisäedellytykset ja esteet ovat hyvin perusteltuja ja tarpeellisia velkajärjestelyyn pääsevien yrittäjien määrää rajattaessa. *Velkaneuvonta ry* kuitenkin katsoo, että toiminimiyrittäjän pitäisi olla mahdollista saada velkajärjestely, mikäli hänen maksuvaransa on nolla tai hieman negatiivinen. Edellytyksenä on, ettei maksuvara saa mennä negatiiviseksi toimeentulotukinormeja käyttämällä. Lisäksi yrittäjältä vaadittaisiin tällaisissa tilanteissa kolmen kuukauden näyttöä siitä, että hän selviytyy pakollisista menoistaan lisävelkaantumatta.

Yrityssaneerausyhdistys ry kannattaa velkajärjestelymahdollisuuden ulottamista koskemaan pienehköä yritystoimintaa harjoittavat ammatin- ja elinkeinonharjoittajat. 12 a §:n 2 momentin osalta yhdistys katsoo, että väärinkäytösten ja epäselvyyksien estämiseksi myös loma-palkkojen ja -korvausten maksamiselle maksukiellon estämättä tulee määrätä aikaraja kuten palkoille ja työstä aiheutuneiden kustannusten korvauksillekin.

3.8 Ehdotusten vaikutukset ja resurssikysymykset

3.8.1 Yhteenveto

Suuressa osassa lausuntoja esitetään huolia talous- ja velkaneuvonnan resursseista. Useat pitävät työryhmän arvioita uudistusten lisäämästä työmäärästä alimitoitettuina. Monet lausunnonantajat vaativat, että talous- ja velkaneuvonnan resursseja lisätään, ja että talous- ja velkaneuvoja koulutetaan riittävästi, mikäli ehdotetut uudistukset toteutetaan. Lisäksi osassa lausunnoista kiinnitetään huomiota alueellisiin eroihin talous- ja velkaneuvontapalvelun saamisessa. Joissakin lausunnoissa otetaan esille myös käräjäoikeuksissa mahdollisesti lisääntyvä työmäärä.

3.8.2 Laillisuusvalvojat

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan on ensiarvoisen tärkeää, että talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen toteutetaan siten, että sillä on tosiasiallisesti mahdollisuus suoriutua uusista ja elinkeinonharjoittajien osalta entistä vaativimmista tehtävistä kohtuullisessa ajassa ja siten, että yhdenvertaisuus palvelujen saannissa toteutuu. Tästä syystä olisikin toivottavaa, että uudistuksen voimaan tullessa olisi tieto siitä, toteutuuko kaavailtu palvelun järjestämisvastuun siirto valtiolle oikeusministeriön alaisuudessa. *Eduskunnan apulaisoikeusmies* kiinnittää huomiota velkaneuvojien koulutuksen puutteellisuuteen.

3.8.3 Tuomioistuimet

Helsingin hovioikeuden näkemyksen mukaan ehdotus on laadittu siten, että tuomioistuinten tehtävät velkajärjestelyasioissa lisääntyisivät. Hovioikeuden mukaan selvittäjäinstituutio on toiminut hyvin ja selvittäjien palkkiot ovat olleet todelliseen työmäärään nähden varsin alhaisia. Se katsoo, että pääosin kustannusvaikutukset kohdistuvat käräjäoikeuksiin ja ennakoi, että muutoksenhaut tulevat lisääntymään.

Helsingin käräjäoikeus huomauttaa, että talous- ja velkaneuvonnan resurssit tulee varmistaa, mikäli nyt selvittäjälle kuuluvaa työtä pyritään siirtämään talous- ja velkaneuvonnassa tapahtuvaksi. Helsingin käräjäoikeus katsoo, että käräjäoikeuden tulisi jatkosakin voida harkintansa mukaan tarvittaessa määrätä selvittäjä niissä tilanteissa, joissa maksuohjelmaehdotus muodostuu velkojen lausumien perusteella riittäiseksi. Mikäli pääsäännöksi kuitenkin muodostuisi lakiehdotuksen perusteluissa omaksuttu kanta siitä, että asia tällöin palautettaisiin velalliselle uuden maksuohjelmaehdotuksen laatimista varten, merkitsisi se työn määrän lisääntymistä etenkin käräjäoikeuden kansliassa, koska uusi maksuohjelmaehdotus tulisi jälleen lausuttaa velkojilla.

Oulun käräjäoikeuden mukaan olisi syytä tarkastella sitä, mikä rahamäärä vuositasolla on maksettu oikeusapulain perusteella määrätuille hakijoiden avustajille. Voidaan olettaa, että näillä varoilla olisi saatu enemmän aikaan, jos ne olisi käytetty kunnallisen tai valtiollisen velkaneuvonnan toimesta. Oulun käräjäoikeuden mielestä velkaneuvonnan valtiollistamista oikeusaputoimistoihin tulee kiirehtiä kaikin käytettävissä olevin keinoin.

Turun hovioikeus suhtautuu epäillen työryhmän arvioon, jonka mukaan valtion varoista maksettavien kustannusten määrä ei elinkeinonharjoittajien velkajärjestelyä koskevan uudistuksen myötä tulisi selvittäjän palkkiokulujen osalta nousemaan.

Vantaan käräjäoikeus pitää työryhmän arviota elinkeinovelkojen järjestelemiseksi tehtävien hakemusten aiheuttamasta työnlisäyksestä käräjäoikeuksissa oikeasuuntaisena. On kuitenkin erittäin tärkeää, että tämän sääntelyn vaikutuksia seurataan myös työmäärän kehityksen kannalta. Talous- ja velkaneuvonnan resurssien ja koulutuksen riittävyydestä on todella tärkeä huolehtia.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus huomauttaa, että samanaikaisesti velkaneuvonnan tehtävien lisäämisen kanssa on huolehdittava siitä, että velkaneuvonnalla on riittävät voimavarat uusista tehtävistä suoriutumiseen. Sen mielestä on selvää, että mietinnössä esitetyt velkaneuvonnan työtaakkaa keventäviksi tarkoitetut uudistukset eivät tosiasiallisesti riitä kompensoimaan uuden, vaativan asiakasryhmän aiheuttamaa työmäärää. Ennen lain voimaantuloa on huolehdittava, että velkaneuvoja on koulutettu riittävästi. Käräjäoikeus huomauttaa myös, että uudistus lisää käräjäoikeuksissa velkajärjestelyasioita ratkaisevien henkilöiden työmäärää selvästi. Tämä tulee ottaa huomioon henkilöresurssissa.

3.8.4 Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset

Etelä-Savon ELY-keskus pitää tärkeänä, että yrittäjä hakeutuu taloudellisen ja oikeudellisen neuvonnan sekä avun piiriin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Hakeutumisen kynnyksen on oltava mahdollisimman matala. ELY-keskuksen mielestä on luontevaa keskittää neuvonta velkajärjestelyasioissa ensisijaisesti talous- ja velkaneuvontatoimistoihin myös silloin, kun velallinen harjoittaa elinkeinotoimintaa. Tällöin on tärkeää, että talous- ja velkaneuvoja koulutetaan riittävästi myös yritysten talouteen liittyvissä kysymyksissä. Yksi mahdollisuus tähän olisivat talous- ja velkaneuvojien sekä Talousapu-neuvojien yhteiset koulutus- tai kehittämispäivät.

Kela huomauttaa, että talous- ja velkaneuvojien työmäärän lisääntymiseen maksuohjelmien laatimisen myötä tulisi varata riittävät resurssit ja huolehtia henkilöstön kouluttamistarpeista.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto kertoo, että talous- ja velkaneuvonnan johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat Kilpailu- ja kuluttajavirastolle. KKV kuvaa lausunnossaan talous- ja velkaneuvontatyön organisointia ja resursseja. Sen mukaan ongelmana neuvonnassa on ollut koko sen ajan, kun KKV on ollut toimintaa ohjaava viranomainen, neuvonnan aliresurssointi ja rahoituksen jatkuvuuden epävarmuus. Lisäksi kaikki kunnat eivät rahoita toimintaa, kun jotkut kunnat maksavat yli puolet neuvonnan kustannuksista. Tämä on johtanut alueellisiin eroihin ja kansalaisten epätasa-arvoiseen kohteluun palvelun saamisessa. KKV:n huolena on, että mietinnössä esitetyt monet kannatettavat ja hyvät tavoitteet eivät toteudu neuvonnan organisoinnin ja puutteellisten resurssien vuoksi. KKV esittää, että talous- ja velkaneuvonnan valtiollistamishanketta ryhdytään toteuttamaan. Lisäksi talous- ja velkaneuvonnan työtä tukevan sähköisen asiointijärjestelmän kehittäminen tulee konkretisoida asian jatkovalmistelussa.

KKV pitää mietinnössä esitettyjä arvioita kysynnän kasvuun liian varovaisina. Työryhmä on arvioinut noin 400 yrittäjän kääntyvän vuosittain talous- ja velkaneuvonnan puoleen, mutta KKV uskoo määrän olevan moninkertainen. KKV:n mukaan ennustettavissa on, että nämä asiakkaat ovat keskimääräistä työläämpiä ja vaativampia. KKV toteaa, että esitys toteutuessaan lisää myös työttömien ja erityisesti työttömien nuorten määrää neuvonnassa velkajärjestelyn pääsemiskynnyksen madaltamisen myötä ja sen seurauksena, että työttömyyden kestoa väliaikaisena esteperusteena selkeytetään. Mietinnössä on arvioitu näiden nuorten vuoksi velkajärjestelyhakemusten määrän kasvavan 250 hakemuksella vuodessa. KKV pitää arviota alimitoitettuna. KKV:n mukaan neuvojien työmäärää ja koulutustarvetta lisää myös se, että selvittäjien käyttämisestä on tarkoitus vähentää ja neuvojien odotetaan laativan maksuohjelmia nykyistä enemmän. Tällä seikalla on paljon suurempi vaikutus neuvojien työnkuvaan ja neuvojien koulutustarpeisiin kuin mitä mietinnössä on esitetty. KKV toteaa, että neuvojien työtaakkaa voisi helpottaa yhtenäisen sähköisen asiointijärjestelmän luominen. Se huomauttaa, että mietinnössä ei ole käsitelty tällaisen järjestelmän tekemiseen tarvittavaa rahoitusta ja miten tämän sähköisen asiointijärjestelmän kehittämisessä on tarkoitus edetä. Työryhmän arvioiman 5 henkilötyövuoden lisäyksen osalta KKV toteaa, että todennäköisesti raha paikkaisi vain tämän vuoden vähennystä ja/tai kunnan rahoitusosuutta eikä johtaisi todellisiin lisäresursseihin millään alueella. KKV:n näkemyksen mukaan velkajärjestelyn laajentaminen koskemaan myös harjoitettavan yritystoiminnan velkoja on mahdollista vain, jos

yritystoiminnan arviointi ja siihen liittyvät selvitykset pystytään teettämään neuvonnan ulkopuolella.

Konkurssi-asiamies pitää ensiarvoisen tärkeänä talous- ja velkaneuvojen kouluttamista tuntemaan yritystoiminnan velkaantumiseen liittyviä erityispiirteitä.

Valtiokonttorin käsityksen mukaan suurissa kaupungeissa talous- ja velkaneuvontaan on tälläkin hetkellä pitkä jonotusaika, joten henkilömäärän lisäystä velkajärjestelytehtäviin varmasti tarvitaan.

Oikeusministeriön oikeushallinto-osasto katsoo, että työryhmän mietinnön sivulla 68 esittämät maksukyvyttömyysmenettelyjä koskevien hakemusasioiden henkilöstötarvetta koskevat arviot ovat oikeaa suuruusluokkaa, kun arvioidaan nykyisiä insolvenssiasioita koskevia keskimääräisiä henkilöstötarpeita. Mikäli uudet asiat ovat työläämpiä kuin tällä hetkellä käsiteltävät keskimäärin, on lisähenkilöstötarve esitettyä suurempi. Oikeushallinto-osasto arvioi, että kustannukset yksityisten elinkeinonharjoittajien asiantuntijaavusta julkisessa oikeusavussa ovat arvioitua suuremmat, jos talous- ja velkaneuvonnassa ei ole riittävästi resursseja. Asiakkaita ohjautuu tällöin enemmän julkisen oikeusavun piiriin. Oikeusministeriön oikeushallinto-osasto ehdottaa, että tulevina vuosina voitaisiin uudelleen ottaa tarkasteluun myös ulosoton rooli velkajärjestelyinstituutiossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö kertoo, että talous- ja velkaneuvonnalla on suuri merkitys myös pyrittäessä ehkäisemään ennalta velkajärjestelyjen kaltaisten ratkaisujen tarvetta. Ministeriö toteaa, että talous- ja velkaneuvontayksikköjen asiakaspalvelu on jo hyvin pitkään ollut ruuhkautunut useiden kuukausien jonoiksi, millä on kuntien toimeentulotukityötä ja sosiaalityötä rasittavia seuraamuksia. Sosiaali- ja terveysministeriö arvioi, ettei resurssien lisääminen yrittäjien ja nuorten velkajärjestelyyn vähennä toiminnan keskeistä ongelmaa, koko asiakaskunnan ongelmia kärjistäviä pitkiä odotusaikoja ja ammattitaitoisen neuvonnan riittämättömyyttä.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan Talousapu ei kykene tämänhetkisten resurssiensa puitteissa lisäämään palvelujaan merkittävästi. Lisäksi on otettava huomioon, että Talousapu on ainoastaan puhelinneuvontaa. Ministeriö toteaa, että viiden lisäviran kustannusten jakaminen kaikkien talous- ja velkaneuvontayksikköiden kesken ei juuri parantaisi talous- ja velkaneuvonnan resurssitilannetta. Ministeriö huomauttaa, että talous- ja velkaneuvojat tarvitsevat lisäkoulutusta pystyäkseen neuvomaan yrittäjiä sekä arvioimaan elinkeinotoiminnan jatkamiskelpoisuutta. Ministeriö toteaa, että tähän koulutukseen ei ole varsinaisesti esitetty minkäänlaista lisärahoitusta. Työryhmä ei ole esittänyt erillistä määrärahaa myöskään sähköisen asiointijärjestelmän luomiselle. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää yksityishenkilön velkajärjestelylakiin ehdotettujen uudistusten välttämättömänä edellytyksenä talous- ja velkaneuvonnan siirtämistä oikeusministeriön hallinnonalalle samassa yhteydessä.

Verohallinto kertoo antavansa kirjallisen lausuman vuosittain noin 200–300 velkajärjestelyhakemuksesta. Verohallinnon näkemyksen mukaan on odotettavissa, että niiden hakemusten määrä kasvaa, joissa taloudellisen tilanteen arviointiin on käytettävä aikaa eniten ja jotka todennäköisimmin muuttuvat riitaisiksi. On myös odotettavissa, että velkajärjestelyhakemuksia tullaan käyttämään perintätoimien estämiseksi.

3.8.5 Velkaneuvontatoimistot

Espoon kaupunki on vakavasti huolissaan talous- ja velkaneuvonnan ruuhkautumisesta, koska nuorten nopeampi pääsy velkajärjestelyyn ja yrittäjien neuvonta aiheuttaisivat huomattavan työmäärän lisääntymisen. Myös maksuohjelmien laadinta lisää neuvonnan tehtäviä. Se uskoo talous- ja velkaneuvonnan puoleen kääntyvien yrittäjien määrän olevan moninkertainen verrattuna työryhmän arvioon. Espoon kaupunki ei voi hyväksyä tehtävien lisäämistä pienten resurssilisäysten turvin, vaan lain vahvistaminen edellyttäisi merkittäviä resurssilisäyksiä. Talous- ja velkaneuvojen perusteellinen koulutus tulee varmistaa, ja neuvojilla tulee olla konsultaation mahdollisuus. Espoon kaupunki kiinnittää huomiota neuvojen heikkoon palkkaan suhteessa työn vaativuuteen ja vaativuuden kasvuun. Valtion korvauksia kunnille tulisi huomattavasti korottaa, jotta tehtäväkohtaisia palkkoja voitaisiin kunnissa määritellä uudelleen. Myös käräjäoikeuden resursseista tulee huolehtia.

Espoon kaupunki ottaa kantaa myös talous- ja velkaneuvonnan valtiollistamiseen. Valtiollistamista on käsitelty työryhmässä selvityshenkilö Kirsti Rissasen raportin TEM 8/2009 pohjalta. Espoon kaupunki katsoo, että toimintaympäristö on ehtinyt viidessä vuodessa muuttua, eikä siirtoa ole järkevää enää toteuttaa. Siirto oikeusaputoimistoihin ilman valtion lisärahoitusta tarkoittaisi pahimmillaan resurssien leikkaamista kuntien rahoitusosuuden verran eli henkilöstöresurssien vähentymistä 40 %. Siirtoa ei pidä missään nimessä toteuttaa, jollei neuvontaan saada Rissasen esittämiä resurssilisäyksiä. Tehokkaimmin myönteisiä vaikutuksia saadaan aikaan kun talous- ja velkaneuvonta on samassa organisaatiossa kuin muutkin asiakkaan tarvitsemat rinnakkaispalvelut. Talous- ja velkaneuvonnan siirto valtiolle haittaisi sosiaalisen luoton laajentumista ja hajauttaisi samaa asiakaskuntaa palvelevat työntekijät kahteen organisaatioon. Mikäli palvelu kuitenkin siirretään oikeusaputoimistoihin, tulee huolehtia, että resursseja lisätään merkittävästi nykyisestä ja että kunnat voivat halutessaan edelleenkin jatkaa palvelun tuottamista valtion ja kunnan välisillä sopimuksilla. Espoon kaupunki katsoo, että talous- ja velkaneuvonnan ohjaus voidaan siirtää työministeriöstä oikeusministeriöön.

Helsingin kaupunki katsoo, että erityisesti mikäli yksityishenkilön velkajärjestelyyn sisällytetään yksityiset elinkeinon- ja ammatinharjoittajat ja heidän avustamisensa määrätään talous- ja velkaneuvonnan tehtäväksi, muutos pitää ottaa huomioon velkaneuvonnan resurssitarpeen lisäksi velkaneuvojan työnkuvan ja -määrän sekä vaativuuden muutoksena. Talous- ja velkaneuvonnan valtion rahoitusta tulee lisätä siten, että se mahdollistaa palkkojen tarkistamisen vastaamaan työn vaativuutta ja lisääntyvää vastuuta. Lisäksi on huolehdittava, että talous- ja velkaneuvojat saavat riittävästi koulutusta, jotta pystyvät ammattitaidolla hoitamaan yrittäjäasiakkaat.

Jyväskylän kaupungin mielestä valtion on aika suunnata riittävästi varoja talous- ja velkaneuvontaan. Talous- ja velkaneuvojen palkkaus on jo nyt ilmeisesti usealla paikkakunnalla jäljessä työn vaativuuteen nähden. Mikäli neuvonnan siirtyminen valtiolle viivästyy, tulee budjettiin tai rahanjakoperusteisiin määrittää myös neuvojen palkkataso.

Lahden kaupunki katsoo, että jos ehdotettu laki yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien osalta toteutuu, todennäköisesti suurin osa talous- ja velkaneuvojista tarvitsisi lisäkoulutusta yritystaloudessa. Koulutusta tarvitaan jo hyvissä ajoin ennen lain

voimaantuloa, koska velallisia pitää osata neuvoa jo ennen lakimuutosta. Talousapu-palveluun pitää varata riittävät resurssit. Lahden kaupungin mukaan selvittäjän palkkion maksaminen kuuden kuukauden ajalta on vähintäänkin kohtuullista, kun myös elinkei-notoiminnan velat järjestellään.

Turun kaupunki pitää tärkeänä sitä, että velkaneuvonnalle ja muille toimijoille turvataan riittävät lisäresurssit, koska toiminimiyrittäjien mukaantulo tarkoittaa lisätyötä ja tarvetta koulutukselle. Turun kaupunki on huolissaan oman velkaneuvontatoimistonsa jatkuvuudesta ja resurssien riittävydestä; työmäärä on jopa kaksinkertainen verrattuna joihinkin muihin kuntiin. Se katsoo, että velkaneuvonnan järjestämistavan yhtenäistämiseksi on todellinen tarve.

Vantaan kaupungin mukaan on odotettavissa, että talous- ja velkaneuvonnan palveluiden kysyntä tulee kasvamaan, ja että uusi yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien muodostama asiakasryhmä on erityisen vaativaa ja työllistävää. Vantaan kaupunki pitää työryhmän esittämää arviota asiakaskunnan ja työmäärän lisääntymisestä alimitoitettuna. Resurssimitoituksessa tulisi erityisesti huomata, että asiakkaita tulee olemaan merkittävästi enemmän kuin tehtäviä velkajärjestelyhakemuksia. Lisäsuoritusten yhteydessä on arvioitu ehdotetuilla muutoksilla olevan resurssintarvetta 1,5 henkilötyövuodella vähentävä vaikutus, vaikka lisäsuoritusjärjestelmään ehdotetut muutokset kohdistuvat velalliskantaan, joka muutoinkin työllistää kaikkein vähiten lisäsuorituslaskennan yhteydessä. Toisaalta ei ole lainkaan huomioitu järjestelyyn päässeiden yritysvelallisten lisäsuoritusten laskentaan tarvittavaa työpanosta. Vantaan kaupunki toteaa, että mikäli ehdotetut muutokset hyväksytään, ei niitä tule saattaa voimaan ennen kuin talous- ja velkaneuvonnan resurssit on saatettu riittävälle, tehtävien hoitamisen vaatimalle tasolle, ja talous- ja velkaneuvonnan henkilöstö on koulutettu lainmuutosten hallitsemisen edellyttämällä tavalla. Ennen voimaantuloa tulisi niin ikään selkeyttää Talousapu -palvelun asema talous- ja velkaneuvonnan saatavissa olevana asiantuntijapalveluna. Talous- ja velkaneuvontaa antavien henkilöiden lukumäärään ja siitä maksettaviin korvauksiin tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Vantaan kaupunki kiinnittää huomiota myös talous- ja velkaneuvonnan valtiollistamiseen. Sen mukaan on vaarana, että epävarmuus jatkuvasti esillä olevasta mahdollisuudesta johtaa nykyisen talous- ja velkaneuvonnan kehittämisen hidastumiseen. Päätös asiassa tulisi tehdä viimeistään yhdessä työryhmän mietinnössä tarkoitettujen lainmuutosten kanssa.

3.8.6 Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat

Asianajotoimisto Aurejärvi katsoo, että VJL 64 §:ään ehdotetuilla muutoksilla ei olisi saavutettavissa tavoiteltuja kokonaiskustannussäästöjä talous- ja velkaneuvonnoille ja tuomioistuimille muutoksesta aiheutuvan lisätyön vuoksi. Säästöt olisivat toteutussaankin pieniä valtiontalouden kokonaisuun nähden. Aurejärven mukaan on mahdollista, ettei talous- ja velkaneuvonnan riittämättömistä resursseista johtuen säästöä selvittäjän palkkioista synny lainkaan, jos talous- ja velkaneuvojat eivät liitä maksuohjelmaehdotuksia hakemusten liitteeksi. Aurejärvi kiinnittää huomiota ehdotuksessa esitettyyn arviointiin säästöistä, jotka tulisivat sähköpostitse tapahtuvaan tiedoksiantoon siirtymisestä. Aurejärvi huomauttaa, että säästöt syntyisivät, vaikka lakia ei muutettaisi

muulla tavoin kuin tiedoksiantotapaa koskien. Kustannussäästöt eivät millään tapaa perustelee selvittäjien määräämistapaa koskevaa lainmuutosesitystä.

Kriminaalihuollon tukisäätiö kiinnittää huomiota kansalaisten yhdenvertaisiin palveluihin sekä talous- ja velkaneuvontojen resursseihin.

Kuluttajaliitto on huolissaan jo nykyisellään riittämättömien talous- ja velkaneuvonnan voimavaroista uuden erityisosaamista vaativan ryhmän tullessa laajemmin velkajärjestelyyn piiriin.

Luottomiehet ry pitää erittäin tärkeänä, että talous- ja velkaneuvonnan resurssit ovat riittävät, ja että velkaneuvojille järjestetään tarvittaessa apua liiketoimintaan erikoistuneelta asiantuntijalta.

Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry:n mukaan velkajärjestelyjen lukumäärä tulee tulevaisuudessa mitä todennäköisimmin kasvamaan, ja OHK ry haluaakin kiinnittää huomiota siihen, että niiden käsittelyyn tulee turvata riittävät resurssit.

Suomen Asianajajaliitto huomauttaa, että velallisten oikeusturvan kannalta on jo nykyisessä järjestelmässä ongelmana velkaneuvonnan saatavuus ja resurssien riittävyys. Velallisten oikeusturvan kannalta on olennaista, että kun velkajärjestelyhakemus ja mahdollinen maksuohjelmaehdotus jätetään käräjäoikeuteen, ne on huolellisesti valmisteltu ja toiminnan jatkamisedellytykset on selvitetty.

Suomen kuntaliitto huomauttaa, että työryhmä ei ole mietinnössään selvittänyt tilannetta kuntien talouden kannalta. Ylivelkaantuneiden henkilöiden pääsy uuteen elämään vaikuttaisi erityisesti siten, että ihmiset tahtoisivat ja voisivat mahdollisuuksiensa mukaan myös työllistyä. Käytännössä tämä tarkoittaisi myös sitä, että toimeentulotukea tarvitsevien henkilöiden määrä vähenisi. Toimeentulotuen vähenemiseen vaikuttaisi myös se, että ulosottoperusteesta laskettavaa vanhentumisaikaa lyhennettäisiin 3 vuodella.

Suomen tuomariliitto toteaa, että sähköpostin käyttöä koskevat ehdotukset ovat joka tapauksessa toteutettavissa, ja ne voitaisiin paljolti jo nykyisten säännösten voimassa ollessa toteuttaa. Työryhmän ehdotukset eivät siis säästä kustannuksia, vaan päinvastoin. Tuomariliiton mukaan silmiinpistävää työmäärä- ja kustannusvertailuissa on se, että arvioidut lisäresurssitarpeet ja säästöt eivät ole kokonaisuutena tarkastellen huomattavia, kun ne jakautuvat tuomioistuinten, talous- ja velkaneuvontayksikköjen ja oikeusaputoimistojen kesken. Ehdotettujen muutosten toteutuessa niin tuomareille ja tuomioistuinten kansliahenkilökunnalle kuin talous- ja velkaneuvontayksiköille aiheutuva lisätyö tulee vuorostaan vähentämään tuomioistuinten ja talous- ja velkaneuvontayksikköjen nykyisin hoitamiin tehtäviin käytettävissä olevia henkilöstöresursseja.

Takuu-Säätiö toteaa, että erityistä huolta aiheuttaa talous- ja velkaneuvonnan resurssien riittävyys ja palvelun tasapuolinen saatavuus kaikkialla Suomessa. Uusien tehtävien ja asiakassegmentin sisällyttäminen edellyttää sitä, että valtionrahoituksella varmistetaan, että velalliset saavat kohtuujassa tarvitsemansa palvelun ja avun pyrkiessään velattoomaan uuteen alkuun. Takuu-Säätiön mukaan velkaselvittely ja maksuohjelmien laatiminen ja velkojien suostumusten selvittäminen lisäävät olennaisesti velallista avustavan

talous- ja velkaneuvonnan työmäärää. Lisäksi hakemuksen valmisteluun kuuluva aika saattaa vaarantaa akuutissa avuntarpeessa olevan elinkeinotoiminnan toimintaedellytyksiä, vaikka toiminta sinällään olisi kannattavaa ja jatkamiskelpoista. *SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry* yhtyy Takuu-Säätiön lausunnossa esitettyihin näkökohtiin.

Velkaneuvonta ry katsoo, että tuomioistuinprosessissa ja selvittäjän palkkioissa säästettävät resurssit tulisi suunnata velkaneuvontaan. Lainsäädäntöhankkeen yhteydessä on velkaneuvonnalle, Talousavulle ja muille toimijoille turvattava riittävät lisäresurssit palvelun tuottamiseksi sekä taattava sisällöllisesti riittävä ja laadukas koulutus kaikille talous- ja velkaneuvojille. Velkaneuvonta ry pitäisi suotavana, että lakimuutoksen yhteydessä tarkastettaisiin velkaneuvonnan järjestämistä koskeva lainsäädäntö, ja että velkaneuvontapalvelu toteutettaisiin yhdenvertaisesti kaikille palvelua tarvitseville asuin-kunnasta riippumatta. Lisäksi Velkaneuvonta ry kiinnittää huomiota selvittäjien palkkioiden alhaisuuteen ja pitää tarpeellisenä niiden tarkistamista.

Yrityssaneerausyhdistys ry toteaa, että työryhmän laskemien säästöjen kokonaismäärällä ei ole valtion talouden kannalta mitään merkitystä. Säästöjä tavoitellaan kaiken lisäksi velallisten ja velkojien oikeussuojaa heikentämällä ja lisäämällä velkaneuvonnan ja tuomioistuinten työmäärää. Toimiva selvittäjäjärjestelmä uhkaa näiden säästöjen myötä romuttua. Velkajärjestelyselvittäjäksi ei voisi enää eikä kannattaisi ryhtyä ja ylläpitää ammattitaitoa ja välineistöä.

3.9 Muita lausunnoissa esille nousseita huomioita

3.9.1 Tuomioistuimet

Helsingin hovioikeus katsoo, että muutossäädöksen voimaantulosta on tarpeen säätää myös erityisesti muutoksenhaun osalta ja sen varalta, että asia lain voimaantulon jälkeen palautetaan alempaan oikeusasteeseen. Hovioikeus toteaa, että ehdotettua 11 b §:ää lie-nee tarkoitettu sovellettavaksi vasta niissä asioissa, joissa velkajärjestelyhakemus tulee vireille käräjäoikeudessa lain tultua voimaan. Selvyyden vuoksi tämä pykälä tulisi lisätä voimaantulosäännöksen 3 momenttiin. Ehdotetun 20 a §:n velkojen etuoikeutta koskevan säännöksen osalta voimaantulosäännös on tarpeen sen selventämiseksi, ovatko velat etuoikeutettuja myös tilanteessa, jossa velkajärjestely on aloitettu tai myös maksuohjelma vahvistettu ennen muutossäädöksen voimaantuloa.

Oulun käräjäoikeus toteaa, että esitetty voimaantulon ajankohta 1.1.2015 on käräjäoi-keuksien työn organisoinnin kannalta haastava. Se kiinnittää huomiota myös siirtymä-säännöksiin ja kysyy, onko harkittu riittävästi, voidaanko maksuohjelmiin puuttua ta-kautuvasti.

3.9.2 Ministeriöt, valtion virastot ja laitokset

Kilpailu- ja kuluttajavirasto kertoo, että työryhmän tehtävänä on ollut miettiä muun muassa, miten velallisille voitaisiin nykyistä paremmin turvata velaton uusi alku ja edistää velallisia selviämään velkajärjestelystä. Tältä osin keskeisenä asiana KKV näkee velallisen VJ-elinkustannusnormien korottamisen erityisesti yhden hengen talouksien osalta. Eräissä tilanteissa velkajärjestelyn elinkustannusnormi saattaa muodostua jopa toimeentulotuen normia pienemmäksi. KKV kannattaa mietinnössä esitettyä VJA 6 a §:n velkojakohtaisen vähäisen jako-osuuden huomiotta jättämisen rajan nostamista 17 eurosta 50 euroon. KKV esittää harkittavaksi, olisiko raja tarkoituksenmukaista säätää velkakohtaiseksi, eikä velkojakohtaiseksi. Lisäksi KKV esittää järjestelmän yksinkertaistamista siten, että kaikki velat olisivat koko maksuohjelman ohjelman ajan mukana tai toissijaisesti niin, että kalenterivuoden aikana tapahtuvat yksityisoikeudellisten velkojen vanhentumiset huomioidaan aina kalenterivuosi kerrallaan. KKV:n neuvojilta saamien tietojen mukaan alueelliset käytännöt vaihtelevat sen suhteen, myöntääkö tuomioistuin VJL 21 §:n mukaisen väliaikaisen ulosmittauksen rajoituksen velallisen lisävelkaantumisen estämiseksi vai ei. Asiaa voisi KKV:n mukaan selventää lopullisessa ehdotuksessa tarkemmin käytäntöjen yhtenäistämiseksi. KKV toteaa VJA 2 §:n 1 kohdan yhteydessä, että verotustodistuksista pyydetään vieläkin joissakin verotoimistoissa maksua, ja että tämä verotustodistusten maksuttomuus olisi syytä selvyiden vuoksi nostaa asetustasolle.

Konkurssiasiamies kertoo, että saneerauksessa määrätyt selvittäjät ovat konkurssiasiamiehen valvonnan alaisia. Se toteaa, että ehdotettu yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien yritysverkojen järjestelyä koskeva muutos johtaisi toteutuessaan siihen, että osa nykyisin yrityssaneeraukseen hakeutuvista velallisista hakisi jatkossa yksityishenkilön velkajärjestelyä. Tämä tarkoittaa samalla, että kyseinen maksukyvyttömyysmenettely ja selvittäjäksi määrätty henkilö siirtyisivät konkurssiasiamiehen valvontatoimien ulkopuolelle. Konkurssiasiamiehen mukaan jos ehdotus toteutuu, olisi tärkeää seurata tarkasti menettelyjen toimivuutta ja sitä, kohdistuuko velkajärjestelyselvittäjien toimintaan valvontatarpeita. Tarvittaessa olisi ryhdyttävä toimiin selvittäjien valvonnan järjestämiseksi. Yhtenä vaihtoehtona voisi ajatella konkurssiasiamiehen tehtäväkentän laajentamista yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien velkajärjestelyyn. Toisena luontevana vaihtoehtona voisi konkurssiasiamiehen mukaan olla se, että velkajärjestelyasioissa toimivat selvittäjät mielletäisiin yhdeksi kokonaisuudeksi talous- ja velkaneuvonnan kanssa, jolloin koulutus ja ohjaus voisi olla näille toimijoille yhteistä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos esittää, että velkajärjestelyn elinkustannusnormiin tulisi harkita tasokorotusta jo sen vuoksi, että sen taso palautuisi neljänneksen korkeammaksi kuin viimesijaisen toimeentulotuen.

Valtiokonttori huomauttaa, että mikäli huolellisenkin luotonantajan riski saatavansa osittaiseen menettämiseen kasvaa, saattavat luotonannon kriteerit kiristyä, jolloin joidenkin asiakasryhmien osalta lainarahoituksen saatavuus voi vaikeutua tai joidenkin asiakasryhmien rahoituskustannukset voivat kohota.

Valtiovarainministeriö huomauttaa, että luotonantajan vastuun toteuttamiseksi ei ole annettu välineitä, joilla luotonantaja voisi tarkistaa luotonhakijan velkaantumisasetta.

Suomessa ei ole positiivista luottorekisteriä, josta luotonantaja voisi tarkistaa luotonhakijan todellisen velkaantumistason. Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä pyrkiä lainsäädännöllä ehkäisemään ongelmia, joihin positiivinen luottorekisteri voisi olla ratkaisu – sekä ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi että luotonantajan vastuun toteuttamiseksi. Valtiovarainministeriö kertoo, että sen asettama työryhmä päätyi työryhmämuistiossaan ”Finanssimarkkinoiden makrotaloudellisten vaikutusten sääntely ja valvonta” suosittamaan positiivisen luottorekisterin perustamista.

Verohallinto toteaa, että hallinnollisen päätöksen kieltoa koskeva ehdotettu VJL 13 §:n 4 kohta vastaa yrityssaneerauslain 19 §:n 4 kohtaa. Se huomauttaa, että yrityssaneerauslain säännös ei velvoita Verohallintoa merkitsemään velallista uudelleen ennakkoperintärekisteriin, eikä estä ennakkoperintärekisteristä poistamista saneerausvelan ulkopuolisten uusien velvoitteiden laiminlyönnin perusteella. Verohallinnon käsityksen mukaan sama käytäntö koskisi myös elinkeinotoiminnan velkajärjestelyä.

3.9.3 Yhdistykset, intressiorganisaatiot ja asiantuntijat

Kriminaalihuollon tukisäätiö kertoo kyselystä, joka on tehty talous- ja velkaneuvojille koskien rikostaustaisia velkaneuvonnan asiakkaita. Kyselyn perusteella velkaneuvojien käytännöissä oli merkittäviä eroja.

Lakiasiantoinmisto Yli-Sarja kysyy 30 §:n 4 momentin osalta, että pitäisikö olla harkintaa sen suhteen, että maksuohjelman kesto voisi olla lyhyempi esim. iän perusteella myös silloin, kun velallisella on maksuvaraa?

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry katsoo, että insolvenssilainsäädännön ohella myös muusta lainsäädännöstä on välttämätöntä poistaa esteet rehellen yritysjen uudelle alulle. Tässä yhteydessä MaRa ry mainitsee alkoholilain anniskeluluvan saamista koskevat säännökset.

Professori Tuula Linna katsoo, että ehdotukseen tulisi ottaa mukaan sellaisen saatavan lopullinen vanhentuminen, josta ei ole annettu tuomiota.

Suomen Asiakastieto Oy:n mukaan velkajärjestelyrekisterin tietoja velkajärjestelyn vaiheista tulee voida rekisteröidä myös yrityksen tietoihin. Asia vaatii muutoksia luottotietolakiin ja myös velkajärjestelyrekisteriä koskevaan lainsäädäntöön. Suomen Asiakastieto Oy:n näkemyksen mukaan silloin kun on kyse yksityisen elinkeinonharjoittajan velkajärjestelystä, tulee tiedot velkajärjestelystä rekisteröidä sekä henkilön että yrityksen tietoihin.

Yrityssaneerausyhdistys ry kertoo, että velkajärjestelyselvittäjillä on ollut ongelmia saada velallisilta heidän maksettavakseen määrättyjä palkkio- ja kulusaatavia. Yhdistys esittää, että selvittäjälle maksettavaksi määrätyn palkkio-/kulusaatavan laiminlyönnistä tehtäisiin maksuohjelman rauettamisperuste, tai että valtio maksaisi selvittäjän saatavan ja perisi sen velalliselta.

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7105
ISBN 978-952-259-375-7 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.om.fi